

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 550 של הממשלה מיום 24.10.2021.

התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026

.550

מ ח ל י ט י ם, לנוכח החשיבות הלאומית שרואה הממשלה בהמשך העצמה וקידום של הפיתוח הכלכלי-חברתי של החברה הערבית, ובהמשך להחלטות הממשלה מס' 922 מיום 31.12.2015 (להלן – החלטה 922), מס' 468 מיום 25.10.2020 (להלן – החלטה 468), מס' 1480 מיום 2.6.2016, מס' 2397 מיום 12.2.2017, מס' 4798 מיום 29.12.2019; מס' 469 מיום 25.10.2020, מס' 852 מיום 1.3.2021, מס' 169 מיום 25.7.2021 ומס' 292 מיום 1.8.2021, לאשר תוכנית רב-שנתית עד לשנת 2026 (כולל) ולעניין פרק התחבורה, עד לשנת 2027 (כולל) לפיתוח כלכלי חברתי של החברה הערבית. שם התוכנית יהיה "תקאדום" תַּקְדֻּם (התקדמות) ומטרתה להביא לצמצום פערים בינה לבין כלל האוכלוסייה ולקידום שגשוג ושילוב בחברה. מטרת ההחלטה הן בין היתר לפעול לצמצום פערים בין החברה הערבית לאוכלוסייה הכוללת במגוון תחומים, תוך שימת דגש על פיתוח התעסוקה, הן מבחינת שיעור התעסוקה והן מבחינת איכותה ודגש על פיתוח תשתיות במקביל לשמירה על המשכיות וסנכרון עם פעולות שננקטו במסגרת החלטות קודמות לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הערבית כפי שצוינו לעיל; להבטחת המשכיות של חלק ממנגנוני ההקצאה הממשלתיים הקיימים בהתאם לצורכים המקצועיים של המשרדים השונים כפי שמופו והכול כמפורט להלן. ההחלטה כוללת תחומי פעילות נוספים שלא נכללו בהחלטות חומש קודמות תוך דגש על פיתוח מנועי צמיחה ברמת הרשות המקומית וברמה האזורית וזאת מתוך מטרה לשפר את איכות השירותים הניתנים לתושבים. כן עוסקת החלטה זו ברמת הפרט, בהעלאת הפיריון ותרומה לכלכלה הלאומית תוך שימת דגש על שיפור תחומי ההשכלה והתעסוקה בחברה הערבית.

בהחלטה זו:

"יישובי התוכנית" או "רשויות התוכנית" – כמפורט בנספח א' המובא בסייפה להחלטה זו.

מזכירות הממשלה

"יישובי התוכנית המורחבת" – יישובי התוכנית יחד עם היישובים עליהם חלה החלטת ממשלה מס' 2397 מיום 12.2.2017 בעניין תוכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021.

"רשויות התוכנית המורחבת" – רשויות התוכנית יחד עם הרשויות עליהן חלה החלטת ממשלה מס' 2397 מיום 12.2.2017 בעניין תוכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021.

"יישובי המיעוטים" או "רשויות המיעוטים" – כלל יישובי או רשויות המגזר הערבי, הדרוזי והצ'רקסי כהגדרת המונח (דהיינו, יישובים או רשויות אשר 80% לפחות מתושביהם אינם יהודים לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה).

"יישובי הבדואים בצפון" – היישובים עליהם חלה החלטת ממשלה מס' 1480 מיום 2.6.2016.

"ועדה מתמדת", "צוותי משנה" – כמפורט בפרק ניהול ההחלטה.

"שנות התוכנית" – 2022 – 2026 (כולל); לעניין סעיפים 17(א)(5), 17(ג)(1)(ד), 17(ג)(1)(ה), 27(ב)(5) – מיום קבלת החלטה זו עד לשנת 2026 (כולל); לעניין סעיפים 17(ג)(1)(ו) ו-17(ג)(1)(ז) – מיום קבלת החלטה זו עד לשנת 2027 (כולל).

יישובי הבדואים בצפון, יישובי התוכנית, יישובי התוכנית המורחבת ויישובי המיעוטים מוכרזים כיישובי עדיפות לאומית לשנות התוכנית לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, תשס"ט-2009) (להלן – חוק עדיפות לאומית) לעניין החלטה זו וכמפורט בה. בהמשך לכך, כוללת התוכנית הטבות ליישובים שהוכרזו כיישובי עדיפות לאומית בתקופת תחולתה של התוכנית על בסיס השיקולים המנויים בחוק עדיפות לאומית. בצד מתן הטבות על פי חוק עדיפות לאומית והשיקולים שביסודו, כוללת התוכנית הטבות נוספות הניתנות על פי הדין הכללי לכלל החברה הערבית, שלא על פי חלוקה ליישובים, בשים לב לצורכי הייחודיים של האוכלוסייה ובצורך בצמצום פערים בינה לבין כלל האוכלוסייה ולקידום שגשוג ושילוב בחברה הערבית במגוון תחומי החיים, כמוסבר לעיל. בהקשר זה יפעל כל משרד בתחום עיסוקו ועל פי שיקוליו המקצועיים, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלבנטיים בכפוף להנחיית היועץ 1.1801 (יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית). בנספח ב' אשר בסייפה להחלטה זו יפורטו הסעיפים שעניינם מתן הטבות ליישובי עדיפות לאומית על בסיס חוק עדיפות לאומית והסעיפים שעניינם מתן הטבות על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה הערבית.

פיתוח חברתי

1. חינוך

בהמשך להחלטה מס' 468 ובהמשך להיוועצות בתהליך אסטרטגי שקיים משרד החינוך בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים במשרד לשוויון חברתי (להלן - הרשות לפיתוח כלכלי) ומשרד האוצר ובהשתתפות ועד ראשי רשויות הערביות, ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי וארגוני החברה האזרחית, מומחים ואקדמיה, ולאור החשיבות שמייחסת הממשלה להשתלבותם המיטבית של בוגרי מערכת החינוך הערבית באקדמיה ובמשק הישראלי:

א. להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד החינוך שחברים בו מנהל הרשות לפיתוח כלכלי, הממונה על התקציבים במשרד האוצר או מי מטעם (להלן - "צוות המשנה לחינוך" או "צוות החינוך").

ב. צוות המשנה לחינוך יגבש תוכנית עבודה למערכת החינוך הערבית לרבות הבדואית אשר תושתת על החזון לפיו מערכת החינוך תכין את בוגריה להשתלבות בחברה הישראלית ותקדם את המוביליות החברתית, תוך שמירה על מורשתה, זהותה וערכיה של החברה הערבית (להלן - תוכנית העבודה בתחום החינוך). תוכנית העבודה בתחום החינוך תגובש על-בסיס ראייה ארוכת טווח למערכת החינוך בחברה הערבית, ותגובה ביעדים, מדדים ומנגנוני תקצוב מבוססי תוצאות וידווח על כך לוועדת השרים לענייני החברה הערבית (להלן - ועדת השרים) תוך 120 יום מיום אישור החלטה זו.

ג. הממשלה מנחה את צוות החינוך כי על תוכנית העבודה בתחום החינוך לעמוד ביעדים המערכתיים הבאים:

1. מערכת החינוך תקנה לבוגריה את הידע, הערכים והמיומנויות הקוגניטיביות, הרגשיות, החברתיות והגופניות הנדרשות במאה ה-21 לצורך השתלבות מיטבית בחברה הישראלית בכלל ובאקדמיה ובתעסוקה בפרט.

2. פעילות ברצף הגילאי, למיצוי פוטנציאל כלל התלמידים, וזאת תוך קידום מענים דיפרנציאליים איכותיים לכל ילד ותוך שימת דגש על התלמידים מרקע סוציאקונומי נמוך.

3. הבוגר בחברה הערבית יחזיק ביכולות וכלים לעיסוק בזהותו, עמדותיו וסולם ערכיו באופן שיחזק את תחושת המוטיבציה, האמון והשייכות שלו ויאפשר לו להשתלב באופן מיטבי בחברה הישראלית.

מזכירות הממשלה

4. ההון האנושי בכל רמות הניהול והביצוע ובכל שלבי הגיל יהיה איכותי, ערכי ומיומן ויחזיק במוטיבציה ותחושת שליחות למקצוע.

ד. הממשלה רושמת לפניה כי תוכנית העבודה בתחום החינוך תפעל להשגת התוצאות הבאות בקרב החינוך הערבי והבדואי עד לסיום שנת הלימודים תשפ"ז:

1. המשך צמצום הפער בשיעור הזכאים לתעודת בגרות מכלל בני 18 בין החינוך הממלכתי הערבי והבדואי לבין החינוך הממלכתי העברי, בשיעור של לפחות 50% ביחס לשנה"ל תשפ"א.

2. המשך צמצום הפער בשיעור הזכאים לתעודת בגרות איכותית העומדת בתנאי הסף ללימודים אקדמיים מכלל בני 18 בין החינוך הממלכתי הערבי והבדואי לבין החינוך הממלכתי העברי, בשיעור של לפחות 50% ביחס לשנה"ל התשפ"א. בנוסף, שיעור הזכאים לתעודת בגרות איכותית העומדת בתנאי הסף ללימודים אקדמיים מכלל בני 18 בחינוך הממלכתי הערבי והבדואי לא יפחת מ-64%.

3. עלייה משמעותית בציוני התלמידים דוברי הערבית במבחני הפיז"ה לשנת 2025 שתצביע על צמצום הפער בין דוברי הערבית ודוברי הערבית בלפחות 30%, ביחס לנתוני פיז"ה בשנת 2018.

4. צמצום לפחות 50% מהפער במדדי הנשירה בין החינוך הערבי והבדואי לחינוך העברי, כך שהנשירה הגלויה ממערכת החינוך בכל שכבות הגיל לא תעלה על 1% מכלל הלומדים. לצורך מדידת הנשירה הסמויה, ייקבע על ידי צוות החינוך מדד לנשירה סמויה שיביא לידי ביטוי את שיעור התלמידים הרשומים במערכת החינוך אך אינם פעילים בהתאם להגדרות שייקבעו.

5. עלייה באיכות פרחי ההוראה המתקבלים על ידי המוסדות להכשרת מורים במערכת החינוך הערבי והבדואי. לצורך כך, ייקבעו המדדים והיעדים הכמותיים הרלוונטיים על ידי צוות החינוך באופן מוסכם על כל חבריו.

6. עלייה בשיעור בוגרי מערכת החינוך הערבי והבדואי העוברים את מבחן יע"ל בציון 90 ל-80% לפחות.

ה. הממשלה רושמת לפנייה כי תוכנית העבודה בתחום החינוך תתמקד בתחומים הבאים לאורך כל הרצף החינוכי:

1. שיפור יכולות והישגי כלל תלמידי מערכת החינוך הערבי והבדואי בכלל שכבות הגיל ולאורך הרצף החינוכי וצמצום פערי ההישגים והמיומנויות ביחס לתלמידי המערכת הכוללת, וזאת בדגש על הטמעה וקידום של הידע, הערכים והמיומנויות הרגשיות והקוגניטיביות הנדרשות לבוגר במאה ה-21 ומיצוי פוטנציאל התלמידים; ובתוך כך, לתמוך בהקמה ובתקצוב בית ספר פנימייתי ניסויי – על אזורי למדעים ולמנהיגות בחברה הערבית.
2. שיפור הידע והאוריינות השפתית בשפה הערבית כשפת אם, ושיפור הידע והאוריינות השפתית בשפה העברית בדגש על השפה העברית הדבורה ברמה המאפשרת מוביליות חברתית והשתלבות מיטבית בחברה הישראלית בכלל ובתעסוקה ובאקדמיה הישראלית בפרט, זאת לרבות בניית מבחני רמה לבחינת שליטת התלמידים בשפה העברית המדוברת לאורך הרצף החינוכי.
3. קידום החינוך החברתי קהילתי לתלמידי החינוך הערבי והבדואי ובתוך כך פיתוח הערכים והזהות בקרב התלמידים באמצעות שיפור המענים בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, לרבות תוכניות עתודה, אשר יגובו ביעדי תפוקה ותוצאות רצויות, זאת בדגש על מיקוד בתלמידים מרקע סוציו-אקונומי נמוך ובחירת המענים ברמה הבית ספרית.
4. צמצום משמעותי של תופעות הנשירה הסמויה והגלויה וצמצום תופעת האלימות בקרב בני נוער, זאת תוך טיפוח מסגרות לנוער נושר ונוער בסיכון במערכת החינוך הערבי והבדואי ותוך קידום תחושת המוגנות והאקלים החיובי במוסדות החינוך ובקרב הילדים והנוער במערכת החינוך הערבי והבדואי.
5. העלאת איכות ומקצועיות ההון האנושי הקיים והעתיד במוסדות החינוך הערבי והבדואי, לרבות טיפוח דרג הביניים. לצורך כך, משרד החינוך יפעל להעלאת איכות צוותי ההוראה הקיימים; להעלאת איכות המתקבלים והלומדים להוראה במוסדות להכשרת עובדי הוראה בתיאום ובשיתוף המל"ג ומבלי לפגוע בסמכויות ובתפקידי ות"ת-מל"ג; ולהעלאת איכות המתקבלים לעבודה בהוראה במערכת החינוך הערבית, זאת בין השאר על ידי הצבת תנאי קבלה ומבחני מיון ייחודיים לקבלת

תעודת הוראה הנלמדת מחוץ לתואר האקדמי ועל ידי הגבלת תקצוב לומדים במסלולים שיש בהם עודף הכשרה ונקיטת פעולות על ידי משרד החינוך להבטחת קליטת מורים חדשים על בסיס קריטריונים מנבאי איכות.

6. העצמת ההון האנושי ושיפור הידע והיכולות המקצועיות והניהוליות של עובדי מחלקות החינוך והנוער ברשויות התוכנית, זאת לרבות באמצעות תוכניות לליווי מקצועי ואסטרטגי ופיתוח והשתלבות תוכניות להצמחת עתודות מקצועיות וניהוליות במחלקות החינוך והנוער. בתוך כך, יצירת מתווה דיפרנציאלי בתוכניות הליווי של הרשויות, לבניית יכולות לצד מתווה דיפרנציאלי של גמישות, תקציב לפיתוח, מזידה ובקרה.

תקציבי התוכנית

1. לצורך יישום תוכנית העבודה בתחום החינוך למערכת החינוך הערבית והבדואית, משרד האוצר יקצה למשרד החינוך 940 מיליון ש"ח על פני שנות התוכנית בהתאם לחלוקה שתקבע במסגרת תוכנית עבודה בתחום החינוך, כפי שתסוכם על ידי חברי צוות חינוך, ומשרד החינוך יקצה מתקציבו סך של 250 מיליון ש"ח.

2. בינוי כיתות לימוד: לקבוע כי לצורך צמצום הפערים בתחום התשתיות הפיזיות של מערכת החינוך ביישובי המיעוטים, ולשם השוואת תנאי הלימוד הפיסיים והנגישות למוסדות החינוך, להנחות את משרד החינוך להקצות הרשאות להתחייב בהיקף שלא יפחת מ-25% מהקצאותיו עבור בינוי, חידוש גני ילדים וכיתות לימוד ביישובי המיעוטים ממקורות תוכנית החומש לבינוי גני ילדים וכיתות לימוד בשנות התוכנית בהתאם לנהלי מינהל הפיתוח במשרד החינוך, ובהתאם לכך משרד האוצר יקצה תקציב עבור בניית סך של 1,000 כיתות לימוד חדשות וגני ילדים נוספים ביישובי המיעוטים במשך שנות התוכנית (200 כיתות בשנה). יודגש, שהסכום התוספתי שיוקצה על ידי משרד האוצר מותנה בהקצאת חלקו של משרד החינוך ליישובי המיעוטים. בנוסף, הממשלה מנחה את צוות החינוך ואת רשות מקרקעי ישראל, מינהל התכנון ובשיתוף נציגים מיישובי המיעוטים לפעול להסרת חסמים לבניית גני ילדים וכיתות לימוד ביישובי המיעוטים, צוות החינוך בהסכמת חבריו, יהיה רשאי לבצע הסטות מהתקציב התוספתי לעיל לצורך הסרת חסמי בנייה לרבות עבור הכשרת שטחי בנייה, ועבור מתן מענים לצורכי פיתוח נוספים

מזכירות הממשלה

כגון שיפוץ וחידוש מבנים, עיצוב חזות, מרכזי פסג"ה, בניית מרחבים חדשניים, בינוי תשתיות לחינוך הבלתי פורמאלי ועוד.

ח. תקצוב דיפרנציאלי בחטיבה העליונה: להנחות את צוות החינוך לגבש מודל לתקצוב דיפרנציאלי בחטיבות העליונות של כלל החברה הערבית שמתבסס, בין היתר, על הפיילוט המופעל בימים אלו בחלק מהחטיבות העליונות. שיביא לסגירת פערים. לצורך כך, משרד החינוך יקצה מתקציבו סך של 1,000 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית ומשרד האוצר יקצה סך של 910 מיליון ש"ח מתקציבו בתקופת התוכנית.

ט. תקציב דיפרנציאלי ביסודי ובחטיבת הביניים: להנחות את מנכ"ל משרד החינוך להמשיך בביצוע התקצוב הדיפרנציאלי במערכת החינוך בבתי הספר היסודיים וחטיבת הביניים.

י. במסגרת יישום הוראות סעיף זה, יביא בחשבון צוות החינוך בין היתר, צורכים של תת-מגזרים של תלמידים בחברה הערבית, ובכלל זה בשים לב לצורכים של מגזרים בחברה הערבית, לרבות החינוך הנוצרי.

2. השכלה גבוהה

לאור העלייה במספר הסטודנטים הערבים בשנים האחרונות ולצורך סיוע לסטודנטים במהלך הלימודים האקדמאים, משרד האוצר יקצה לרשות לפיתוח כלכלי, סך של 4 מיליון ש"ח בכל אחת משנות התוכנית עבור תגבור מלגות לסיוע לסטודנטים מהחברה הערבית במקצועות הנדרשים.

3. רווחה וביטחון חברתי

א. תשתיות רווחה: להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי להקצות ממקורותיו, לכל הפחות 10 מיליון ש"ח בשנה במשך שנות התוכנית לשיפור תשתיות של מוסדות רווחה ומחלקות לשירותים חברתיים ביישובי התוכנית, בדגש על פיתוח, הקמה והסבה לשימוש במבנים רב-תכליתיים. למען הסר ספק, תקציב זה הוא למטרות פיתוח תשתיות בלבד.

ב. תגבור מערך העובדים הסוציאליים ביישובי התוכנית: להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לתקצב את יישובי התוכנית בהיקף 5 מיליון ש"ח בשנה בשנות התוכנית, על מנת לאפשר קליטה של עו"סים נוספים, במסגרת תוספות התקנים שיאושרו למשרד

הרווחה והביטחון החברתי ובהתאם לנוסחת ההקצאה שנקבעה בתקנון עבודה סוציאלית (תע"ס) הוראה מס' 16.2.

ג. חיזוק ההון האנושי במערך הרווחה:

1. להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לפעול לגיבוש תוכניות ופעולות לחיזוק יכולות ואיכות צוותי הניהול והעובדים במחלקות לשירותים חברתיים ביישובי התוכנית. פעולות אלו יכללו, בין השאר, הכשרות והדרכות למנהלים ועובדים סוציאליים במחלקות, לרבות כלים לפיתוח ארגוני ומיקוד בפיתוח שדרה ניהולית במחלקות.

2. להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לפעול להקמה של תוכנית הכשרה לתפקידים במחלקות לשירותים חברתיים ברשויות מקומיות לבעלי תואר מוכר בישראל בעבודה סוציאלית מקרב החברה הערבית אשר סיימו לימודיהם מחוץ לישראל.

3. לצורך יישום סעיף זה, יקצה משרד האוצר סך של 2 מיליון ש"ח למשרד הרווחה והביטחון החברתי מדי שנה בתקופת התוכנית.

ד. תגבור הפעלת תוכניות רווחה: להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לתגבר הפעלתו של סל תוכניות מותאמות, מניעתיות וטיפוליות ביישובי התוכנית. התוכניות שיופעלו יכסו פעילות ייעודית בתחומי עבודת המשרד ובהתאם לתוכניות שהוסכמו. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד הרווחה והביטחון החברתי 58 מיליון ש"ח מדי שנה בשנות התוכנית ומשרד הרווחה והביטחון החברתי יקצה סך של 5 מיליון ש"ח מתוך מקורותיו מדי שנה בשנות התוכנית.

ה. ועדת היגוי לניהול קרן משותפת: תוקם ועדת היגוי משותפת למשרד הרווחה והביטחון החברתי, הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים במשרד האוצר אשר תנהל קרן תקציבית משותפת לתקציב גמיש לתוכניות רווחה או למימון חלקי של השתתפות רשויות התוכנית בתוכניות שהוסכמו והכול בהתאם לפניית הרשות המקומית (מבין רשויות התוכנית) ובאישור ועדת ההיגוי בהתאם לקריטריונים שיגובשו. ועדת ההיגוי תקבע את כללי הפעלת הקרן לרבות אישור גובה ההשתתפות לרשות המקומית. לצורך כך, משרד האוצר יקצה לקרן סך של 23 מיליון ש"ח מדי שנה בשנות התוכנית. התקציב שיוקצה לקרן זו יהיה ייחודי לה ויוקצה לפעולה זו בלבד. להוציא תוכניות שימומנו באופן חלקי מהקרן התקציבית המשותפת, כל

מזכירות הממשלה

התוכניות שתתבצענה במסגרת החלטה זו, תהינה במימון משלים של הרשות המקומית כנהוג במשרד הרווחה והביטחון החברתי.

ו. מאבק באלימות ופשיעה לרבות באלימות במשפחה: משרד הרווחה והביטחון החברתי יפעל להבטחת רציפות של תוכניות ומענים למטופליו ולהגברת הסינכרון בין כלל התוכניות שבהפעלתו במסגרות החלטות הממשלה מס' 852 מיום 1.3.2021, מס' 4438 מיום 6.1.2019 ומס' 513 מיום 8.11.2020 לבין מענים שיופעלו במסגרת התוכנית הרב שנתית הממשלתית למניעת אלימות ופשיעה ולבין תוכניות המשרד למניעת אלימות במשפחה בחברה הערבית. להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי להגדיל את תקציבי המאבק באלימות במשפחה בחברה הערבית ממקורותיו, כך שהתקציב בשנות התוכנית יגדל בסך של 20 מיליון ש"ח בשנה למשך שנות התוכנית.

ז. הקצאת התקציב לרשויות התוכנית בתחום רווחה וביטחון חברתי תיעשה על פי קריטריונים שיקבע משרד הרווחה והביטחון החברתי במסגרת התוכניות שהוסכמו.

ח. יוקם צוות משנה ליישום הנדרש בתחום הרווחה וביטחון חברתי בראשות מנכ"לית משרד הרווחה והביטחון החברתי או מי מטעמה ונציגות של מנהלי מחלקות לשירותים חברתיים ביישובי התוכנית. בצוות יהיו חברים גם מנהל הרשות לפיתוח כלכלי או מי מטעמו ואגף התקציבים במשרד האוצר (להלן: "צוות רווחה").

ט. חיזוק החוסן האזרחי בחברה הערבית:

1. להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי להקים ולהפעיל מרכז חוסן אזורי עבור החברה הערבית. המרכז יפעל לטובת חיזוק היערכות הרשויות המקומיות לחירום ולתגבור מענים פסיכו-סוציאליים וקהילתיים. לצורך כך, בשנות התוכנית יוקצה למשרד הרווחה והשירותים החברתיים סך כולל של 4.75 מיליון ש"ח מתקציב המשרד לשוויון חברתי ו-4.75 מיליון ש"ח כתקציב ממשרד האוצר.

2. לצורך בקרה ומעקב יוקם צוות היגוי בראשות מנכ"לית משרד הרווחה והביטחון החברתי או מי מטעמה. בצוות ישתתפו מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי, מנכ"ל משרד הביטחון, מנכ"ל משרד הבריאות ואגף התקציבים במשרד האוצר או מי מטעמם.

3. להנחות את המשרד לשוויון חברתי לפעול לגיבוש תוכנית פעולה מדידה לחיזוק תשתיות החוסן בחברה הערבית, בדגש על העצמת ארגוני חברה אזרחית בתחום. תוכנית הפעולה תכלול הצגת תמונת מצב, אתגרים וחסמים בכל הקשור לחוסן החברה הערבית ביחס לאוכלוסייה הכוללת. עוד תכלול התוכנית אמצעים וכיווני פעולה לצמצום הפערים שיזוהו. לצורך מימוש הפעולות יקצה המשרד לשוויון חברתי סך כולל של 3 מיליון ש"ח ממקורותיו לכל שנות התוכנית.

4. בריאות

א. לאמץ את עיקרי התוכנית המערכתית לשיפור במצב הבריאות בחברה הערבית ולצמצום אי שוויון בבריאות ובשירותי בריאות, (להלן – תוכנית העבודה בתחום הבריאות) שגובשה בשיתוף משרד הבריאות, הרשות לפיתוח כלכלי, ועד ראשי רשויות, ארגוני חברה אזרחית, מומחים ואקדמיה. להלן הקישור לתוכנית:

https://www.gov.il/he/departments/news/arabs_economy_growth_paln.

ב. מרכיבי התוכנית כוללים מנופי שינוי אסטרטגיים-מבניים (תשתיות (ובכלל זה תשתיות חירום), תקציבים, כוח-אדם, תנאי החיים בישוב, רגולציה ומחקר) וכן תוכניות בין היתר בתחומים הבאים: סוכרת והשמנה, אורח חיים בריא ופעיל, עישון ומחלות ריאה, מניעת תחלואה ואיתור מוקדם, שנות החיים הראשונות, בריאות האישה ובריאות הנפש. הפעלת התוכנית תהיה בהתאם למקורות התקציביים המוקצים לטובת התוכנית והמלצות צוות הבריאות כהגדרתו להלן.

ג. להנחות את משרד הבריאות לבחון את אופן אספקת וצריכת שירותי הבריאות בחברה הערבית ולפעול לצמצום הפערים הקיימים בתחומים אלו על ידי הנגשה של השירותים, הסברה, יישוג והעלאת המודעות. זאת בהתאם לתוכנית העבודה בתחום הבריאות.

ד. לצורך יישום מיטבי וניהול מעקב אחר הצלחת תוכנית העבודה בתחום הבריאות, להקים צוות משנה לתחום הבריאות (להלן: "צוות הבריאות") בראשות מנכ"ל משרד הבריאות והמנכ"לית של המשרד לשוויון חברתי או מי מטעמם וחברים נוספים בה יהיו, הממונה על התקציבים והחשב הכללי במשרד האוצר או מי מטעמם, עובדי מערכת הבריאות ונציגי ציבור כפי שימונו בהסכמה על ידי שר הבריאות והשרה לשוויון חברתי.

ה. צוות הבריאות יקבע את חלוקת תקציב התוכנית בשנות התוכנית לצורך עמידה מיטבית ביעדים ובמדדי ההצלחה הרב שנתיים ואבני

דרך שיקבעו לתוכנית. הממשלה מנחה את צוות הבריאות כי על תוכנית העבודה בתחום הבריאות לפעול לצמצום הפערים בתוצאי הבריאות בין התושבים ביישובי המיעוטים לכלל הארץ בשיעור של לפחות 25% (ביחס לפער הקיים בשנת 2021) בשניים או יותר מהנושאים בהם מתמקדת התוכנית (בריאות האישה, שנות החיים הראשונות, סוכרת והשמנה, בריאות הנפש ועישון ומחלות ריאה). צוות הבריאות יבחר בתוך 90 ימים מהחלטה זו את הנושאים בהם תתמקד התוכנית ויקבע עבור כל אחד מהם יעדים תוצאתיים, מדידים וממוקדים בתוצאי הבריאות של האוכלוסייה הערבית ואותם תדווח לוועדה המתמדת ותפרסם לציבור.

ו. סך תקציב תוכנית העבודה בתחום הבריאות לשנות התוכנית יעמוד על 650 מיליון ש"ח לכל שנות התוכנית שמתוכם יקצה משרד האוצר למשרד הבריאות סך הכול 350 מיליון ש"ח. לאור אופי התוכנית והיותה תוכנית רב שנתית, התקציב יינתן בתקציב מזומן והרשאה להתחייב או בהתחייבות להחזר עודפים מחויבים מלא (100%).

ז. להנחות את משרד הבריאות לפעול להקמת צוות עובדים ייעודי ממקורות התוכנית ליישום תוכנית העבודה בתחום הבריאות לשנות התוכנית שיפעל תחת מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי במשרד הבריאות.

ח. להנחות את שר הבריאות ומנכ"ל משרד הבריאות לפעול להגברת הייצוג של החברה הערבית בקרב הדרגים הבכירים ומקבלי ההחלטות במטה במשרד הבריאות.

5. זקנה והפגת בדידות

א. לרשום את הודעת המשרד לשוויון חברתי כי יפעל, באמצעות תוכנית "אהלינא" או מיזמים אחרים שיקודמו על ידו בשנות התוכנית, להרחבת תוכניות עבור אזרחים ותיקים ערבים ביישובי התוכנית העוסקות בקידום זקנה מיטבית, הפגת בדידות, מיצוי זכויות והיערכות לתקופת החיים החדשה. כמו כן, המשרד לשוויון חברתי ירחיב ביישובי התוכנית בהדרגה את מיזם "סטודנטים למען אזרחים ותיקים" המסייע, באמצעות סטודנטים מלגאים, לאזרחים ותיקים במיצוי זכויות, חיזוק אוריינות דיגיטלית, הפגת בדידות ופועל להרחבת העשייה במרכזי היום ובמועדונים החברתיים.

ב. בתוכניות שיקודמו צפויים להשתתף בשנות התוכנית לכל הפחות 3,600 אזרחים ותיקים ו-800 סטודנטים, מתנדבי שירות לאומי

מזכירות הממשלה

ומתנדבים אחרים, במטרה שפעילותם, כפי שתימדד במסגרת התוכנית, תביא לשיפור בתחושת הבדידות אצל 70% מהמשתתפים הוותיקים בכל שנה.

ג. לטובת הרחבת הפעילות יקצה המשרד לשוויון חברתי מדי שנה 5 מיליון ש"ח ממקורות המשרד ו-5 מיליון ש"ח יוקצו כתקציב תוספתי מדי שנה בשנות התוכנית.

6. שיקום כלכלי והנגשת זכויות

א. לרשום את הודעת שר המשפטים כי בכוונתו לגבש תוכנית אסטרטגית לשיקום כלכלי ולהנגשת זכויות שמטרתה לקדם הוגנות ושוויון הזדמנויות לחברה הערבית בכלל, ואוכלוסיות מיוחדות בפרט (דוגמת אנשים עם מוגבלויות, קטינים ואוכלוסייה מבוגרת). משרד המשפטים שם לו למטרה להגדיל את הסיוע המשפטי לאוכלוסיות הרלוונטיות בחברה הערבית, לקדם חלופות לאפטרופסות עבור האוכלוסייה המבוגרת ואנשים עם מוגבלויות, לקדם נגישות ותעסוקה לאנשים עם מוגבלויות וכן לקדם תוכנית להנגשת שירותים להתמודדות עם חובות בחברה הערבית ולסייע בשיקום כלכלי הן באמצעות סיוע פיננסי והן באמצעות ליווי פיננסי.

ב. בהתאם לעקרונות והמטרות של התוכנית האסטרטגית לעיל, תגובש תוכנית עבודה רב שנתית בתחומים הנ"ל. התוכנית תגובש על-ידי משרד המשפטים בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי ונציגי אגף התקציבים במשרד האוצר בתוך 90 יום מיום אישור החלטה זו. לתוכנית ייקבעו יעדים ומדדי תוצאה ברורים ויקבע מנגנון יישום שמבטיח ניצול מיטבי של התקציבים. היעדים ידווחו לוועדה המתמדת ויפורסמו לציבור ויהיו חלק בלתי נפרד מהחלטה זו. לצורך כך משרד המשפטים יקצה ממקורותיו 30 מיליון ש"ח בשנות התוכנית ו-20 מיליון ש"ח יוקצו על ידי משרד האוצר.

7. תרבות וספורט

ספורט:

א. לרשום את הודעת שר התרבות והספורט כי התוכנית האסטרטגית לספורט של משרד התרבות והספורט שמה לה למטרה לקדם הוגנות ושוויון הזדמנויות בספורט בכל רבדי החברה הישראלית ועבור אוכלוסיית המיעוטים והפריפריה החברתית והגאוגרפית בפרט וכי משרד התרבות והספורט שם לו למטרה להגדיל את הייצוג של הספורטאים מקרב החברה הערבית בכל רמות הספורט.

ב. בהתאם לעקרונות והמטרות של התוכנית האסטרטגית, תגובש תוכנית עבודה רב שנתית בתחום הספורט ליישובי התוכנית המורחבת (להלן – "תוכנית העבודה בתחום הספורט"). התוכנית תגובש במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט יחד עם הרשות לפיתוח כלכלי ונציגי אגף התקציבים במשרד האוצר בתוך 90 יום מיום אישור החלטה זו. לתוכנית ייקבעו יעדים ומדדי תוצאה ברורים ויקבע מנגנון יישום שמבטיח ניצול מיטבי של התקציבים. היעדים ידווחו לוועדה המתמדת ויפורסמו לציבור ויהוו חלק בלתי נפרד מהחלטה זו.

ג. תוכנית העבודה בתחום הספורט תכלול סיוע לבינוי ושיפוץ מתקני ספורט עממי ותחרותי ביישובי התוכנית המורחבת ועידוד הקמת מועדוני ואגודות ספורט על מנת להגביר את מעורבות האוכלוסייה הערבית בספורט העממי, התחרותי וההישגי תוך צמצום פערים בתחום הפעילות הספורטיבית בין אוכלוסיות שונות. בנוסף, התוכנית פועלת להבטחת שימוש יעיל ואפקטיבי במתקנים החדשים והקיימים, להמשכיות השתתפות צעירים בפעילות ספורט, להכשרת מאמנים וכח אדם מקצועי ולהרחבת מגוון ענפי הספורט ביישובים.

ד. להנחות את משרד התרבות והספורט כי תקציב התמיכה של מינהל הספורט במשרד התרבות והספורט שיוקצה לבניית או שיפוץ מתקני ספורט ביישובי המיעוטים לא יפחת מ-25% מסך תקציב התמיכה לבניית מתקני ספורט חדשים ושיפוץ מתקני ספורט קיימים. הקצאת משרד התרבות והספורט ממקורותיו בסעיף זה (מתוך תקציב התמיכה הכולל) תעמוד על 60 מיליון ש"ח לפחות. נוסף על ההקצאה המשרדית, משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט לצורך כך סך של 48 מיליון ש"ח בשנה בכל אחת משנות התוכנית. הכול, כפי שיקבע במבחני התמיכה שעקרונותיהם יהיו בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ובכפוף לעקרון השוויון החולש על מבחני התמיכה.

ה. תקציב התמיכה של מינהל הספורט במשרד התרבות והספורט במסגרת "סל הספורט" ליישובי המיעוטים לא יפחת מ-25% מסך תקציב התמיכה במסגרת סל הספורט. לטובת סעיף זה יקצה משרד התרבות לפחות 10 מיליון ש"ח (מתוך תקציב התמיכה הכולל בסל הספורט) ממקורותיו. הכול, כפי שיקבע במבחני התמיכה שעקרונותיהם יהיו בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ובכפוף לעקרון השוויון החולש על מבחני התמיכה.

1. תוכנית העבודה בתחום הספורט תכלול יעדים ליחידת ספורטאי העלית לאיתור, פיתוח ותמיכה בספורטאים הישגיים מקרב כלל החברה הערבית, לעידוד הספורט ההישגי בקרבה ולקידום ספורטאים מקרבה כספורטאי הישג. משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט לצורך השגת יעדים אלו סך של 10 מיליון ש"ח נוספים בשנה בכל אחת משנות התוכנית.

תרבות:

2. לאמץ את הודעת משרד התרבות והספורט לפיה תגובש תוכנית עבודה בתחום התרבות לשנות התוכנית לקידום פעילות מוסדות תרבות בקרב החברה הערבית. התוכנית תכלול חיזוק גופי התרבות בחברה הערבית בשלל התחומים, קידום הליכים לפתרון בעיית התשתיות הפיזיות המשמשות את העשייה התרבותית בחברה הערבית והסרת חסמים העומדים בפני גופי תרבות בחברה הערבית. כמו כן, המשרד יפעל לחיזוק פעילות האקדמיה ללשון ערבית כגוף מרכזי האמון על כל הקשור בשפה הערבית בארץ והכול כמפורט להלן:

1. לצורך חיזוק פעילות התרבות בחברה הערבית, משרד התרבות והספורט יגדיל את התקציבים המופנים לתקנת תרבות ערבית ממקורותיו מדי שנה, כך שבשנת 2026 בסיס התקציב של התקנה יעמוד על סך של 50 מיליון ש"ח (גידול ממוצע של 2 מיליון ש"ח בכל שנה). בנוסף, יקצה משרד האוצר למשרד התרבות והספורט סך של 5 מיליון ש"ח מדי שנה לתקנת תרבות ערבית. כמו כן, משרד התרבות והספורט יגדיל את בסיס התקציב של האקדמיה ללשון ערבית ב-0.5 מיליון ש"ח ממקורותיו. נוסף על כך, משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט סך של 2 מיליון ש"ח מדי שנה בתקופת התוכנית לפעילות האקדמיה ללשון הערבית.

2. לצורך חיזוק וקידום יוזמות מקומיות בתחום התרבות והעצמת העשייה התרבותית הקהילתית ברשויות התוכנית המורחבת, משרד התרבות והספורט יקצה מדי שנה ממקורותיו 15 מיליון ש"ח על פני שנות התוכנית.

3. לצורך שיפור תשתיות התרבות, משרד התרבות והספורט יקצה 20% מבסיס תקציבי המשרד בתחום שימור אתרים (כ-4 מיליון ש"ח בשנה) לצורך שימור וטיפול באתרי מורשת ותרבות ביישובי התוכנית המורחבת. בנוסף, משרד התרבות והספורט יקצה מתוך מקורותיו סך של 5 מיליון ש"ח מדי

שנה לצורך שיפוץ מוסדות תרבות ביישובי התוכנית המורחבת. הכול, כפי שיקבע במבחני התמיכה בכפוף לאישור היועץ המשפטי לממשלה ובכפוף לעקרון השוויון החולש על מבחני התמיכה.

4. ספריות: לצורך חיזוק וקידום הספריות הציבוריות ברשויות התוכנית, משרד התרבות והספורט יפעל לסייע להקמת ספריות חדשות ברשויות שאין בהן ספרייה והפעלת מיזם ספרייה ניידת ברשויות התוכנית שאין בהן תשתיות למבנה ספרייה תקין. משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט סך של 1 מיליון ש"ח בשנה בתקופת התוכנית.

5. המשרד יפעל להקים גופי תרבות חדשים במודל חממות, בתחומי תרבות שאין בהם פעילות מספקת במגזר הערבי, שיפתחו באופן שיאפשר להם להשתלב בתקנות המקצועיות (שאינן ייעודיות לחברה הערבית). המשרד יפעל לכך שחלקה של החברה הערבית בתקנות המקצועיות (תקציבים שלא ניתנו בעבר), ושאינן ייעודיות לחברה הערבית, יגדל בשנות התוכנית כך שבשנת 2026, יגדלו בפועל תקציבי החברה הערבית מתוך תקנות התרבות בכ-22 מיליון ש"ח לעומת שנת 2021. הכול כפי שיקבע במבחני תמיכה בכפוף לאישור היועץ המשפטי לממשלה, ובכפוף לעקרון השוויון החולש על מבחני תמיכה.

ח. לצורך יישום הפעילות בתחום "התרבות", משרד האוצר יקצה בנוסף על הסכומים האמורים לעיל למשרד התרבות והספורט סך של 34.5 מיליון ש"ח מדי שנה, ובסך כולל של 172.5 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.

ט. תוכנית העבודה בתחום התרבות תגובש במינהל התרבות במשרד התרבות והספורט יחד עם הרשות לפיתוח כלכלי ונציג אגף תקציבים והחשב הכללי במשרד האוצר ובהשתתפות נציגי המשרד לפיתוח הפריפריה נגב גליל ומשרד התיירות ונציגי החברה הערבית בתוך 90 יום. בתוכנית ייקבעו יעדים כמותיים ומדדי תוצאה ברורים ויקבע מנגנון יישום שמבטיח ניצול מיטבי של התקציבים. היעדים ידווחו לוועדה המתמדת ויפורסמו לציבור ויהוו חלק בלתי נפרד מההחלטה.

8. דיגיטל והנגשת השירותים הממשלתיים

אוריינות דיגיטלית:

א. לשם קידום אוריינות דיגיטלית ביישובי התוכנית, במסגרת המיזם "100 באוריינות דיגיטלית" או מיזמים אחרים, יקצה מערך הדיגיטל ממקורותיו 20 מיליון ש"ח ו-20 מיליון ש"ח נוספים יוקצו לו ממשרד האוצר.

במיזמים שיקודמו מיועדים להשתתף לכל הפחות 40,000 תושבים ערבים ופעילותם צפויה לשפר את רמת האוריינות הדיגיטלית של משתתף ממוצע ב- 25% לפחות עד סוף שנת 2026.

הנגשת השירותים הדיגיטליים לערבית:

ב. להנחות את מערך הדיגיטל הלאומי להנגיש שפתית ותרבותית את התשתיות והפלטפורמות המקוונות הרוחביות (כגון: מערכת ההזדהות הלאומית, אזור אישי ממשלתי אישי ועסקי, שירות הטפסים הממשלתי), אשר משמשות למתן שירות דיגיטלי לאזרחים ו/או עסקים. כמו כן, להנחות את המערך להאיץ את פעולות הגברת מודעות הציבור לכלל השירותים המונגשים על גבי האזור האישי הממשלתי באופן ייעודי ומותאם לאוכלוסיית דוברי הערבית. לשם ביצוע הסעיף יעמיד מערך הדיגיטל הלאומי 4.5 מיליון ש"ח בשנות התוכנית. בנוסף, יעמיד משרד האוצר לרשות מערך הדיגיטל הלאומי תקציב בסך 4.5 מיליון ש"ח באותן השנים.

ג. להנחות את כלל משרדי הממשלה לבצע הנגשה שפתית ותרבותית לאוכלוסיית החברה הערבית של לפחות 50% מהתוכן והשירותים המקוונים שלהם, למעט תכנים בלתי רלוונטים לחברה הערבית, עד לסוף שנת 2025, ההנגשה תתבצע בסיוע גופים כגון האקדמיה ללשון הערבית.

ד. להנחות את מערך הדיגיטל הלאומי להעמיד לרשות משרדי הממשלה וגופים ציבוריים יכולות הנגשה שפתית ותרבותית לחברה הערבית של תוכן ושירותים מקוונים שבאחריותם המונגשים לציבור באמצעות האתר האחד והאזור האישי, בהתאם לתוכניות, יעדים ומדדים שיוגשו על ידי משרדי הממשלה והגופים הציבוריים, ולתעדוף שייקבע על ידי המערך. בנוסף, להנחות את המערך לבצע פעולות לעידוד משרדי הממשלה והגופים הציבוריים לקדם את ההנגשה השפתית והתרבותית של התוכן המקוון שבאחריותם, לרבות באמצעות תמרוץ כספי. לשם ביצוע הסעיף יעמיד מערך הדיגיטל תקציב בסך 7.5 מיליון ש"ח בשנות התוכנית. בנוסף, יעמיד

מזכירות הממשלה

משרד האוצר לרשות מערך הדיגיטל הלאומי תקציב בסך 7.5 מיליון ש"ח באותן שנים.

ה. לרשום את הודעת מערך הדיגיטל הלאומי שבכוונתו להעלות לאוויר קורס מקוון בערבית להכנה לפסיכומטרי, בחינם, עד ליום 30.9.2022.

ו. יוקם צוות משנה ליישום ומעקב אחר הנדרש בתחום דיגיטל והנגשת שירותים ממשלתיים בראשות ראש מערך הדיגיטל הלאומי או מי מטעמו ובהשתתפות נציגי הרשות לפיתוח כלכלי (להלן – צוות דיגיטל).

ז. ההרשאה להתחייב בגין הסעיפים לעיל תוקצה בהתאם להתקדמות הפרויקטים. תקציב המזומן יחולק באופן אחיד בין שנות התוכנית.

פרסום ממשלתי

ח. להנחות את משרדי הממשלה בתיאום עם לשכת הפרסום הממשלתית להעלות את שיעור הוצאות הפרסום המיועדות לחברה הערבית, על פי צרכים פרסומיים ייעודיים ורלוונטיים לחברה הערבית, לסך של 10% מתקציבי הפרסום של משרדי הממשלה בתוך 5 שנים. אין באמור כדי לסתור את מדיניות הממשלה ביחס לצמצום הוצאות הפרסום הממשלתי.

פיתוח כלכלי ועידוד תעסוקה

9. תעסוקה: שיפור ההון האנושי, גיוון תעסוקתי וצעירים, הייטק וחדשנות

טכנולוגית

א. להקים צוות משנה בהובלה משותפת של מנהל הרשות לפיתוח כלכלי, הממונה על זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה, מנכ"לית משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה ובהשתתפות רשות הצעירים במשרד לשוויון חברתי (להלן – רשות הצעירים), משרד הכלכלה והתעשייה, אגף עתודות לישראל במשרד ראש הממשלה, משרד החינוך, המועצה להשכלה גבוהה, הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן – רשות החדשנות), משרד החינוך, נציבות שירות המדינה, רשות החברות הממשלתיות, שירות התעסוקה הישראלי, הכלכלן הראשי ואגף תקציבים שבמשרד האוצר (להלן – צוות תעסוקה), שיהיה אחראי על יישום תתי הפרקים:

- הגדלת שיעורי התעסוקה ושיפור ההון האנושי

מזכירות הממשלה

- צעירים
- גיוון תעסוקתי
- חדשנות טכנולוגית והייטק

הגדלת שיעורי התעסוקה ושיפור ההון האנושי

ב. בהמשך להחלטה 468 ולעבודת הצוות הבין משרדי בנושא תעסוקה בחברה הערבית ונוכח הירידה בשנתיים האחרונות בשיעורי התעסוקה של גברים ערבים והפערים הגדולים בין שיעורי התעסוקה של נשים ערביות לנשים יהודיות וההשפעה הכלכלית המשמעותית של פערים אלו על הצמיחה והמשק, הממשלה מנחה כדלקמן:

1. בהמשך להחלטת הממשלה 198 מיום 1.8.2021 בה נקבעו, בין השאר, יעדי תעסוקה לחברה הערבית לשנת 2030, הממשלה מנחה כי יקבעו יעדי ביניים לשנת 2026 ויעמדו על שיעור תעסוקה של 75.8% לגברים ערבים ו-46.3% לנשים ערביות (בגילי 25-64). יעדי ביניים אלה יהיו כפופים אוטומטית למנגנון עדכון לפי מנגנון השינויים של יעדי 2030.

2. הממשלה מאמצת את עיקרי המלצות הצוות הבין-משרדי בנושא תעסוקה בחברה הערבית כי קבוצות היעד העיקריות לצורך מתן מענים להשגת יעדי התעסוקה יהיו גברים ונשים ערביים צעירים (בגילי 18-35) עם השכלה תיכונית ומטה וצעירות ערביות (בגילי 18-35) עם השכלה אקדמאית ועל תיכונית. להלן הקישור להמלצות הצוות:

https://www.gov.il/he/departments/news/arabs_economy_growth_paln

3. לצורך השגת היעדים כאמור בסעיף ב(1) ובהתחשב בקבוצות היעד העיקריות כאמור בסעיף ב(2) הממשלה מנחה את זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה (להלן – זרוע העבודה), משרד הכלכלה, משרד האוצר ושירות התעסוקה הישראלי כי ינקטו בצעדים הנדרשים והמפורטים במסגרת דוח הצוות הבין משרדי בנושא תעסוקה בחברה הערבית צעדים אלו יכללו בין היתר:

א. חיזוק מיומנויות השפה העברית והאנגלית ומיומנויות דיגיטליות. הממשלה מנחה את צוות תעסוקה לבצע סנכרון בין כלל המאמצים הממשלתיים הקיימים לחיזוק השפה העברית מתוך מטרה לייעלם.

- ב. פיתוח תוכניות להגדלת מספר הסטודנטים (תוך אבחנה מגדרית) הלומדים במכללות הטכנולוגיות המפוקחות ע"י המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה ובמדע והגדלת שיעור מקבלי התארים, הפחתת שיעור הנשירה מהם והגדלת שיעור מקבלי הדיפלומות והפחתת שיעור הנשירה בהן.
- ג. התאמת פעילות מרכזי ההכוון התעסוקתי "ריאן" ולאחר מכן, הרחבת המרכזים, הכלים והמענים במסגרתם לחברה הערבית בהתאם לבחינת אפקטיביות המענים והכלים השונים, ליעדי התוכנית כאמור בסעיף ב.1, קבוצות היעד העיקריות כאמור בסעיף ב.2 ופוטנציאל הבלתי מועסקים.
- ד. הגדלת מספר ההכשרות למקצועות הנדרשים במשק והפחתת שיעור הנשירה תוך העדפת מסלולי הכשרה משולבי השמה ושוברים לפרט. על ההכשרות להיות מונגשות גאוגרפית ומותאמות לקהל היעד.
- ה. סיוע בשילוב סטודנטים ובוגרי השכלה גבוהה שלמדו או עדיין לומדים בחו"ל מקרב החברה הערבית בשוק התעסוקה הישראלי תוך שיתוף פעולה בין משרדי ועבודת מטה שתובל על ידי צוות תעסוקה.
- ו. הרחבת מסלולי רשות ההשקעות במשרד הכלכלה, לתמרוץ מעסיקים להעסקת עובדים מהחברה הערבית. תמרוץ המעסיקים ייעשה, בין היתר, בדגש על תמרוץ כלכלי למחוסרי ניסיון או מחוסרי עבודה על מנת להשתלב בעבודה, בדגש, בין היתר, על צעירים חסרי מעש במטרה לעודד כניסה לעבודה.
- ז. הרחבת תוכנית מעגלי תעסוקה בשירות התעסוקה (ככל שניתן) לעידוד כניסה לעבודה בקרב מקבלי קצבאות. ככל שהתקציב עבור הרחבת מעגלי תעסוקה לא ימוצה יהיה ניתן להסיטו באישור אגף תקציבים לתוכניות אחרות.
- ח. בחינת פיתוח תוכנית להסבת אקדמאיים במקצועות לא נדרשים (בדגש על לימודי הוראה) והסבות מקצועיות למבוגרים העוסקים במשלחי יד פיזיים או בעלי רמת שחיקה גבוהה.

ט. קידום תוכניות להכוון תעסוקתי של נוער מהחברה הערבית בשלב התיכון, התוכנית תעניק ייעוץ בבחירת מסלול לימודים ומקצוע בהתאם למאפייני ותחומי העניין של הצעיר והאפשרויות התעסוקתיות ותכלול בין היתר התייחסות לאפשרויות לימוד באקדמיה, במכללות טכנולוגיות והכשרות מקצועיות.

ג. ככל שמדובר בפעולות בתחום ההייטק, לרשום את הודעת רשות החדשנות כי בהתאם לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה, היא תבחן ותקדם את האמור, לשם סיוע לקידום, במישרין או בעקיפין של מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה בישראל. בנוסף, אין באמור בהחלטה זו כדי לפגוע בעצמאות ובסמכויות של רשות החדשנות.

צעירים

ד. הממשלה רואה ערך לאומי בהגברת השתלבותם של הצעירים הערבים בכלכלה, באקדמיה ובתעסוקה ולהעלאת המעורבות האזרחית בקרב צעירים וצעירות בחברה הערבית. בהתחשב בהמלצות הצוות הבין-משרדי בתחום הצעירים בחברה הערבית, הממשלה מנחה לפעול להשגת היעדים הבאים:

1. מתן כלים מתאימים שיסייעו בקידום שוויון הזדמנויות ושילוב מיטבי של צעירים ערבים בחברה ובכלכלה.

2. מניעה וצמצום תופעת חוסר המעש בקרב צעירים ערבים תוך איתור וזיהוי הגורמים לשכיחותה בחברה הערבית.

להלן קישור להמלצות הצוות:

https://www.gov.il/he/departments/news/arabs_economy_growth_pain

ה. מדדים לעמידה ביעדים הנ"ל ייקבעו על ידי צוות התעסוקה ויכללו היבטים כמותיים ואיכותניים וכן יהיו השוואתיים ביחס לכל הצעירים בישראל וידווחו לוועדה המתמדת תוך 120 ימים.

ו. לצורך השגת יעדים אלו, הממשלה מנחה את צוות תעסוקה ובפרט את רשות הצעירים, משרד הרווחה והביטחון החברתי, זרוע העבודה, שירות התעסוקה הישראלי, משרד החינוך, כי ינקטו בצעדים הנדרשים והמפורטים במסגרת המלצות הצוות הבין משרדי לרבות:

מזכירות הממשלה

1. להטיל על רשות הצעירים לבצע איסוף נתונים ופרסום תמונת מצב תקופתית אודות צעירים בחברה הערבית בדגש על אוכלוסיית הצעירים חסרי המעש.
2. רשות הצעירים תבצע מעקב, בקרה ודיווח על פעילות מרכזי הצעירים בחברה הערבית וכן על הנגשה אקטיבית של המענים המפורטים בפרק זה לאוכלוסייה הצעירה ביישובי התוכנית, במטרה להגביר את מיצוי המשאבים ולכוון את המענים באופן מיטבי ומותאם. משרדי הממשלה ישתפו פעולה עם רשות הצעירים לצורך העמדת הנתונים הרלוונטיים. איסוף המידע, שמירתו, השימוש בו והעברתו, ייעשו בכפוף להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, והתקנות מכוחו.
3. להטיל על רשות הצעירים לחזק את התוכנית לקידום מעורבות חברתית של צעירים למען הקהילה ביישובי התוכנית לרבות סיוע בהקמת מרכזי צעירים בהתאם לעמידה ביעדים ובמדדים שיוגדרו ככל שטרם הוקמו (הן ברמה המקומית והן ברמה האזורית). התוכנית תכלול יעדים ומדדים להשתתפות צעירים באבחנה מגדרית.
4. להטיל על זרוע העבודה ורשות הצעירים להפעיל ביישובי המיעוטים תוכניות ייעודיות להשלמת פערים לאחר התיכון על בסיס התשתיות הקיימות ברשויות (מרכזי ריאן או מרכזי צעירים (להלן – "המרכזים") והכול בדרך של one stop shop). לצורך כך, יבוצע מיפוי של כלל התוכניות המופעלות ומסייעות להשלמת הפערים לאחר התיכון. התוכניות שימופו יכללו שיפור המיומנויות הרכות, השלמת השכלה לתעודת בגרות, להכשרה מקצועית ולימודי הנדסאות, חיזוק השפה העברית והשפה האנגלית, לימודי פסיכומטרי ושיפור האוריינות הדיגיטלית והפיננסית ועוד. המרכזים יבצעו אבחנה לצעירים המעוניינים בכך ויפנו אותם לקבלת המענים המתאימים והכול לאור היעדים שייקבעו. כמו כן, תבוצע בחינה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי ומטה המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית לתכלול ולתאם את פיתוח התכנים בצורה דיגיטלית (שתאפשר צריכת התכנים מרחוק על ידי הצעירים) מול כלל משרדי הממשלה.
5. בהמשך לאמור בסעיף 12 להחלטה 852 מיום 1.3.2021 להטיל על המשרד לשוויון חברתי להפעיל ביישובי התוכנית "תוכניות מעבר" לסיוע לצעירים ערבים בהכוונה בתקופת המעבר עם סיום הלימודים בבית הספר לקראת ההשתלבות בחברה,

אקדמיה ובתעסוקה שמטרתן הכוון, הקניית כלים וכישורים לתעסוקה ולאקדמיה, הגברת תחושת השייכות, פיתוח יכולות המנהיגות, הכנה לחיים הבוגרים. תוכניות אלו יגדלו בהדרגתיות ויכללו מדדי הצלחה מדידים.

6. להטיל על משרד החינוך לחזק את מכוני המנהיגות הפעילים בחברה הערבית, לייצר תוכניות נוספות ששמות דגש על מעורבות חברתית ואזרחית פעילה.

גיוון תעסוקתי

ז. לנוכח חשיבות הנושא, הממשלה רואה צורך חיוני בהגברת הפעולות והכלים שיבטיחו קידום תהליכי גיוון, שוויון ושילוב החברה הערבית בכלל החברה. הממשלה מנחה את כלל הגופים הממשלתיים לקביעת יעדים ופעולות לפי העניין לקידום הייצוג של בני החברה הערבית, לרבות במשרדי הממשלה, חברות ממשלתיות, ובמגזר הפרטי:

1. הממשלה רושמת את הודעת נציב שירות המדינה כי בכוונתו להביא לאישור הממשלה במהלך שנת 2022 הצעת החלטה לקידום והתאמת הייצוג של כלל האוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם בשירות המדינה לרבות החברה הערבית. הצעת ההחלטה תכלול הצעות להסרת החסמים, ובכלל אלו כלים מותאמים להשגת היעדים הקבועים בחוק ובמידת הצורך אף יעדים עדכניים, איכותיים וכמותיים עבור משרדי הממשלה ויחידות הסמך. יעדים אלו ישקפו את הצורך בשילוב מיטבי של האוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם בשים לב למדרג ולמקצועות, מאפייני האוכלוסייה וצורכי המשרדים ויחידות הסמך.

2. להטיל על שר האוצר לפרסם תוך 30 יום ממועד אישור ההחלטה, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי, תזכיר חוק לתיקון חוק החברות הממשלתיות, התשל"ו-1976, שיקבע חובה לקידום ייצוג הולם לחברה הערבית בקרב עובדי החברות הממשלתיות, וזאת בדומה להוראות חוק החברות הממשלתיות החלות לעניין ייצוגם של מי שהוא או אחד מהוריו נולדו באתיופיה או שהוא בן העדה הדרוזית.

3. להטיל על נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה להפעיל תוכניות "להטמעת שוויון וגיוון" בקרב מעסיקים בדגש על החברה הערבית. בנוסף, נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה תגבש

מזכירות הממשלה

תוכנית עבודה להגברת המודעות של הציבור הערבי לאיסור האפליה בשוק העבודה.

4. להטיל על הרשות לפיתוח כלכלי, לתגבר ולהאיץ פעולות להגברת הגיוון וקידום תעסוקה איכותית של החברה הערבית במגזר הפרטי. לצורך כך, תיבחן הפעלה של מיזם או מיזמים משותפים לצורך הגברת השתתפות והגיוון במגזר הפרטי.

5. להטיל על זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה, לפעול להגברת איכות התעסוקה ולצורך כך בין היתר, תפעיל כלי סיוע למעסיקים כגון כלים לגיוס והכשרת עובדים ותמריצים לקליטתם. בנוסף, זרוע העבודה, תחל לממש המלצות לחיבור אקדמיה ותעסוקה בדגש על החברה הערבית.

חדשנות טכנולוגית והייטק

ח. לאור זאת שהממשלה רואה ערך לאומי בהגברת השילוב של החברה הערבית בענף ההייטק ובהמשך לפערים שעליהם הצביע דוח ההמלצות של הוועדה הבין-משרדית לקידום חדשנות והייטק בחברה הערבית, הממשלה מאמצת את העקרונות של כיווני הפעולה המפורטים בדוח ומנחה את משרדי הממשלה כמפורט להלן לפעול להשגת המטרות הבאות:

1. הגדלת שיעור התלמידים הערבים הזכאים לבגרות ברמת 5 יחידות במקצועות מתמטיקה, אנגלית ובמקצועות המחשב.

2. הגדלת שיעור בוגרי התארים במקצועות הייטק מקרב החברה הערבית.

3. הגדלת שיעור המועסקים הערבים בענף ההייטק מסך המועסקים בענף.

4. הגדלת מספר היזמים הערבים המובילים מיזמים טכנולוגיים.

להלן קישור להמלצות הוועדה הבין-משרדית:

https://www.gov.il/he/departments/news/arabs_economy_growth_pain

ט. הממשלה רושמת את הודעת משרד החינוך, משרד החדשנות המדע והטכנולוגיה, משרד הכלכלה וזרוע העבודה כי יפעלו למען השגת המטרות לעיל, בהתאם לפירוט שלהלן:

מזכירות הממשלה

גורמים אחראים	פירוט	מטרות
<p>משרד החינוך ומשרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה</p>	<p>לפעול לצמצום פערים דרך חינוך פורמלי וא-פורמלי לרכישת מיומנויות מדעיות לתלמידי החברה הערבית. בנוסף, יורחבו מגמות הלימוד הקיימות בחברה הערבית.</p>	<p>העלאת שיעור התלמידים הערבים הזכאים לבגרות ברמת-⁵ יחידות במקצועות מתמטיקה, באנגלית ובמקצועות המחשב והעלאת הציונים במדד פיזי"ה לאוריינות מדעית ומתמטית בחברה הערבית</p>

מזכירות הממשלה

<p>רשות החדשנות, משרד הכלכלה והתעשייה (זרוע העבודה), רשות ההשקעות במשרד הכלכלה והתעשייה</p>	<p>סיוע לסטודנטים ובוגרי תארים במקצועות הייטק למצוא תעסוקה בהייטק, הן על-ידי יצירת הזדמנויות לרכישת ניסיון תעסוקתי רלוונטי והן על-ידי הקניית כלים למציאת עבודה איכותית. בנוסף, יורחבו מסלולי רשות ההשקעות הרלוונטים לתמרוץ מעסיקים לקליטת מתמחים, כפי שיוסכם בין משרד הכלכלה, הרשות לפיתוח כלכלי ומשרד האוצר.</p>	<p>סיוע לצעירים ערבים בעלי השכלה פורמאלית במציאת תעסוקה שהולמת את השכלתם</p>
<p>משרד החדשנות המדע והטכנולוגיה</p>	<p>לפעול לחיזוק מרכזי המחקר היישומי בחברה הערבית, לרבות חיזוק המימד המסחורי/כלכלי בפעולתם, וכן לפעול להקמת מרכזי מחקר יישומי נוספים בחברה הערבית</p>	<p>קידום מו"פ יישומי כמנוע צמיחה בחברה הערבית</p>

מזכירות הממשלה

<p>משרד החדשנות המדע והטכנולוגיה, רשות החדשנות, משרד הכלכלה והתעשייה</p>	<p>לפעול להסבת בעלי השכלה ממקצועות ה- STEM שיעובדים במשרות בשכר נמוך לתפקידים בהייטק.</p>	<p>שילוב ערבים בעלי השכלה במקצועות ה-STEM בענף ההייטק</p>
<p>משרד החדשנות המדע והטכנולוגיה, רשות החדשנות</p>	<p>לפעול לעידוד יזמות הן בצד היזם והן בצד המשקיע על ידי הקמה של אקסלרטורים, מרכזי פיתוח טכנולוגיה והיי- טק, מרכזי מו"פ, חממות ומועדוני משקיעים ועל ידי הקניית כלים ליזמים בתחילת דרכם.</p>	<p>עידוד יזמות ערבית</p>

י. יעדים להגשמת המטרות המנויות לעיל יוגדרו על ידי צוות תעסוקה.

יא. ביחס למפורט בסעיף ט' לעיל, הממשלה רושמת לפנייה את הודעת רשות החדשנות כי בהתאם לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה, רשות החדשנות תבחן ותקדם את האמור לעיל, לשם סיוע לקידום, במישרין או בעקיפין של מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה בישראל. בנוסף, אין באמור בהחלטה זו כדי לפגוע בעצמאות ובסמכויות של רשות החדשנות.

יב. כל הפעולות לעניין פיתוח הון אנושי לרבות הכשרות מתוקף החלטה זו, המופיעות בפרק חדשנות טכנולוגית והייטק תבוצענה בהיוועצות עם זרוע העבודה.

מזכירות הממשלה

יג. אין באמור לפגוע בסמכויות מי ממושרדי הממשלה השותפים ליישום פרק כפי שהייתה להם ערב קבלת החלטה.

יד. בהמשך למטרה האמורה בסעיף ח.2, לפנות לות"ת כדי שתבחן את האפשרות להציב יעדים הנוגעים לשיעורי אוכלוסיית המיעוטים במקצועות הייטק במסגרת התוכנית הרב-שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה לשנים תשפ"ג-תשפ"ח. זאת, מבלי לפגוע בעצמאות ובסמכויות של מל"ג/ות"ת.

כללי

טו. לצורך יישום רכיבי "פיתוח כלכלי ועידוד תעסוקה" יושקעו התקציבים הבאים:

1. להנחות את האגף למעונות יום להקצות סך של 25% מהתקציב המתקבל באגף לצורך הקמת מעונות יום ביישובי המיעוטים, ובהתייחס לסכום המוקצה כאמור, תבחן הקצאה ייעודית עבור תכנון מעונות יום בהתאם לצורך ולמימוש. כמו כן, צוות הסרת החסמים המפורט בסעיף ז' לפרק החינוך יפעל גם להסרת חסמים לקידום בינוי מעונות יום. בנוסף, האגף יפעל בצורה אקטיבית להעמדת מידע זמין ועדכני לחברה הערבית ביחס לזכויות ההורים בכל הנוגע לסבסוד שכר הלימוד במעונות יום.
2. זרוע העבודה תשקיע במהלך שנות התוכנית ממקורותיה סך של 280 מיליון ש"ח עבור הפעלת מרכזי הכוון תעסוקתי ביישובי המיעוטים, הכשרות מקצועיות וטכנולוגיות ופיתוח מענים לשיפור השפה העברית. ככל שזרוע העבודה הקצו את הסכומים כאמור, משרד האוצר יקצה לזרוע העבודה סך של 750 מיליון ש"ח בשנות התוכנית ליישום סעיפי התוכנית המפורטים לעיל.
3. משרד הכלכלה (רשות ההשקעות) יקצה סך של 25 מיליון ש"ח לשנה למסלולי תעסוקה ומשרד האוצר יקצה סך של 25 מיליון ש"ח לשנה למסלולי תעסוקה עבור כל אחת מהשנים 2023-2022. תוך שנה וחצי ממועד החלטה זו יבחנו משרד הכלכלה ואגף התקציבים במשרד האוצר ובשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי את אפקטיביות מסלולים אלו ביחס לכלי סיוע חלופיים בתחום התעסוקה. מצאו הצדדים כי קיימת אפקטיביות למסלולים כאמור יפנו לוועדת ההיגוי בבקשה שתסיט תקציבים לא ממומשים במסגרת החלטה זו לטובת המשך תקצוב מסלולים אלו ביתר שנות התוכנית.

מזכירות הממשלה

4. לקידום נושא "תוכניות המעבר", יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי סך של 95 מיליון ש"ח בשנות התוכנית והמשרד לשוויון חברתי יקצה סך של 5 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.
5. לקידום הנושאים המפורטים בסעיפים ו(1)-(3), יקצה משרד האוצר לרשות הצעירים סך של 45 מיליון ש"ח בשנות התוכנית ורשות הצעירים תקצה סך של 45 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.
6. לקידום תוכניות ביחס לשירות התעסוקה, לרשום את הודעת שירות התעסוקה כי יקצה סך של 30 מיליון ש"ח בשנות התוכנית, ומשרד האוצר יקצה סך של 30 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.
7. משרד האוצר יקצה לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה סך של 7.5 מיליון ש"ח בשנות התוכנית והנציבות תקצה סך של 7.5 מיליון ש"ח במהלך שנות התוכנית.
8. לצורך קידום מיזמים להגברת הגיוון בשוק הפרטי, יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי סך של 35 מיליון ש"ח במהלך שנות התוכנית.
9. מבלי לגרוע מהאמור בסעיף י"ב לעיל, לצורך קידום תוכנית אימפקט לחברה הערבית המפורטת בתת פרק ההייטק והחדשנות הטכנולוגית שתחת אחריותו:
 - א. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, לצורך קידום הנושאים בתת פרק ההייטק והחדשנות הטכנולוגית שתחת אחריות רשות החדשנות, משרד האוצר יקצה לרשות החדשנות סך של 200 מיליון ש"ח בשנות התוכנית. בנוסף, לרשום את הודעת רשות החדשנות כי תקצה סך של 50 מיליון ש"ח מתקציבה בשנות התוכנית.
 - ב. לצורך קידום הנושאים בתת פרק ההייטק והחדשנות הטכנולוגית שתחת אחריות משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה, המשרד האמור יקצה סך של 125 מיליון ש"ח מתקציבו בתקופת התוכנית ומשרד האוצר יקצה סך של 125 מיליון ש"ח למשרד בתקופת התוכנית.
 - ג. מתוך תקציב זה יקצו משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה ומשרד האוצר כל אחד סך של 2 מיליון ש"ח, והמשרד לשיתוף פעולה אזורי יקצה 2 מיליון ש"ח נוספים לצורך

מוזכירות הממשלה

בניית ושיגור לויין "רמדאן" וקידום הפעילות החינוכית הנלווית בתחום החלל בחברה הערבית.

10. לצורך ניהול עבודת צוות תעסוקה, לרבות ביצוע מחקרי הערכה, פרסום, כנסים יקצה המשרד לשוויון חברתי סך של 2 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית.

11. לצורך יישום החלטת הממשלה 3780 בנושא מבני הייטק, משרד האוצר יקצה למשרד לשוויון חברתי במהלך שנת 2023 סך של 10 מיליון ש"ח.

12. כלל התקציבים יוקצו בפריסה שווה על פני השנים אלא אם נאמר אחרת.

13. התקציבים שיוקצו על ידי משרד החינוך לצורך יישום פרק זה הם כמפורט בפרק החינוך.

14. רשות המסים תמשיך בהפניית 25% מתקציב הפרסום של רשות המסים לעניין מענק הכנסה (מס הכנסה שלילי) לחברה הערבית לטובת הגדלת הניצול של התוכנית בקרב החברה הערבית.

15. הממשלה מנחה את משרדי הממשלה הרלוונטיים כי בכל חלוקת מלגות לסטודנטים, יוענקו מלגות קיום ייעודיות לסטודנטים מעוטי יכולת מקרב החברה הערבית (על פי הקריטריונים שייקבעו). לצורך כך, הממשלה רושמת את הודעת המשרד לשוויון חברתי כי יפעל להקצות 25% לפחות מתקציבי המלגות שמחולקות לסטודנטים על ידי רשות הצעירים או האגף לאזרחים ותיקים לחברה הערבית.

טז. הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים במשרד האוצר יסכמו עם כל אחד ממשרדי הממשלה בתוך 90 יום את פירוט המענים הנדרשים שימומנו ממקורות התוכנית וההקצאה התקציבית לכל אחד מהמענים, מדדי התוצאה והתפוקה השנתיים עבור כל אחד מהצעדים שהוחלט עליהם וההתאמות הנדרשות בכל אחד מהמענים כפי שנקבע במסגרת דוחות הצוותים הבין-משרדיים הנ"ל ותדווח על כך לצוות התעסוקה (להלן - תוכנית העבודה בתחום התעסוקה והצעירים). יובהר כי תוכנית העבודה תוכל לכלול שינויים ביחס לצעדים המפורטים בהמלצות הצוותים הבין-משרדיים ככל שרכיביה יהיו בהלימה למטרות וליעדי התוצאה כאמור.

10. פיתוח עסקים בחברה הערבית

מזכירות הממשלה

א. להנחות את הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה להמשיך את פעילות הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים מהחברה הערבית ולהקצות בכל אחת משנות התוכנית 17% מתקציבי סניפי מעו"ף (הסך המוקצה יעמוד על כ-11 מיליון ש"ח בשנה) המופעלים על ידי הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים ביישובי התוכנית.

ב. להנחות את הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים לתת מענה לאתגרים הייחודיים של העסקים מהחברה הערבית וזאת באמצעות פיתוח מסלולי ייעוץ ייחודיים, מענקים ותמריצים מבוססי הצלחה שיקדמו את יכולות העסקים הקטנים והבינוניים בחברה הערבית. מסלולי הייעוץ, המענקים והתמריצים יקודמו בתיאום ובהסכמת אגף התקציבים והרשות לפיתוח כלכלי. לצורך קידום פעילות זו יקצה משרד האוצר לסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים סך של 11 מיליון ש"ח בשנה (סך הכול 55 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית). תקציב זה לא יהווה תקציב תוספתי לתגבור פעילות הבסיס של סניפי המעוף.

ג. להנחות את החשב הכללי או מי מטעמו לעמוד בראש צוות משנה שבו חברים הסוכנות לעסקים קטנים, הרשות לפיתוח כלכלי, רשות החברות הממשלתיות, משרד המשפטים, נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה במטרה לבחון תוך 150 ימים:

1. החסמים העומדים בפני עסקים מהחברה הערבית לגשת למכרזי רכש ממשלתיים וכן למכרזי רכש של חברות ממשלתיות ותאגידים ציבוריים ולהמליץ על צמצומם.

2. להציע אסטרטגיה של העלאת המודעות והנגישות של עסקים מהחברה הערבית למכרזי הרכש הממשלתי וכן למכרזי רכש של חברות ממשלתיות ותאגידים ציבוריים ולאופן יישומה.

3. לקבוע יעדים מדידים להגברת ההשתתפות של העסקים מהחברה הערבית במכרזי הרכש הממשלתי.

4. להמליץ על כלי ליווי, סיוע והכשרה באמצעות יועצים ומומחים שילוו את העסקים מהחברה הערבית להשגת היעדים שנקבעו.

ד. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול להמשך פעילות קרן האשראי לעסקים זעירים בחברה הערבית, השמה דגש על מתן אשראי לעסקים בבעלות נשים ערביות לצורך שדרוגם ופיתוחם. הקרן תורחב ב-3 מיליון ש"ח מדי שנה ובסך הכול 15 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד הכלכלה

והתעשייה סך של 1.5 מיליון ש"ח מדי שנה ומשרד הכלכלה והתעשייה יקצה סך של 1.5 מיליוני ש"ח מדי שנה ממקורותיו. מנהל הרשות לפיתוח כלכלי או מי מטעמו יהיה חבר בוועדת ההיגוי לקרן האשראי.

ה. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לקדם בשנות התוכנית פעילות עסקים מהחברה הערבית בשווקים הבין-לאומיים והכול במטרה להגדיל את היקף הייצוא של העסקים בחברה הערבית. הפעילות תכלול בין היתר תיעדוף במענקים בתוכניות עידוד השיווק לחו"ל אשר מנוהלים במינהל סחר חוץ במשרד הכלכלה והתעשייה. לצורך כך, משרד האוצר יקצה סך של 6 מיליון ש"ח מדי שנה למשרד הכלכלה והתעשייה ומשרד הכלכלה והתעשייה יקצה ממקורותיו סך של 5 מיליוני ש"ח מדי שנה. מנהל הרשות לפיתוח כלכלי או מי מטעמו יהיה חבר בוועדת ההיגוי למסלולים שיקודמו.

ו. שרת הכלכלה והתעשייה והשרה לשוויון חברתי ימנו ועדה מייעצת מקרב בעלי עסקים מהחברה הערבית שתפקידה לייעץ למשרדים ביישום התוכנית לקידום העסקים בחברה הערבית ובתוכניות ממשלתיות עתידיות הנוגעות למגזר העסקי בחברה הערבית.

11. חיזוק התעשייה והעלאת פיריון העסקים

א. לרשום את הודעת מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה ומנהל הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה כי לשם הטמעת חדשנות עסקית וטכנולוגית, הגדלת הפיריון ועידוד הצמיחה בחברה הערבית באמצעות רשות ההשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה במשרד הכלכלה והתעשייה אשר יביאו להגדלת הפיריון, יוקצה תקציב במסלולים קיימים או במסלולים ייעודיים ברשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה. העקרונות של המסלולים יסוכמו בין רשות ההשקעות והרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים במשרד האוצר בתוך 90 ימים מקבלת החלטה זו ויחלו לפעול החל משנת 2022. הסיכום יכלול מדדי תוצאה ומדדי תפוקה ברורים. לצורך יישום סעיף זה, רשות ההשקעות תקצה במהלך תקופת התוכנית סכום של 10 מיליון ש"ח מדי שנה מתקציבה ומשרד האוצר יקצה סכום נוסף של 10 מיליון ש"ח לרשות ההשקעות מדי שנה (סך היקף המסלולים יעמוד על 100 מיליון ש"ח בשנות התוכנית).

ב. לטובת סעיפי משרד הכלכלה והתעשייה הגדרת התנאים הייחודיים לרבות הגדרת "עסק מהחברה הערבית", יקבעו על ידי יחידות משרד הכלכלה והתעשייה לפי העניין, בהיוועצות עם הרשות לפיתוח כלכלי, לצד ההתאמות הנדרשות לכל הוראת מנכ"ל או כלי סיוע, תוך שימת

לב להיבטים שונים לפי העניין, למשל, שיעור עובדים, בעלות, מיקום גיאוגרפי וכו'.

12. אזורי תעשייה

א. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לתכנון, פיתוח, הרחבה, שדרוג, הכנת סקרי היתכנות, תוכניות מפורטות כמשמען בחוק התכנון והבנייה התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק התכנון") ותוכניות אסטרטגיות, שיווק וקידום של אזורי תעשייה ואזורי מלאכה (להלן: 'אזורי תעשייה') ביישובי התוכנית ואזורי תעשייה משותפים עם רשויות מקומיות אחרות, אשר ביחס אליהם חלוקת הכנסות על כל שטח אזור התעשייה משותף, הקיים או שיתקיים, היא בהיקף של לכל הפחות 33% לרשויות התוכנית (להלן – אזורי תעשייה משותפים) ובלבד שתקציב שיועמד לפי סעיף זה ישמש רק את רשויות התוכנית. זאת, בהתאם למיפוי צרכים ותוכניות סטטוטוריות מאושרות ובהליכי תכנון ובהתאם לתוכנית עבודה אשר תגובש במינהל אזורי תעשייה, בשיתוף עם הרשות לפיתוח כלכלי (להלן – תוכנית עבודה בתחום אזורי תעשייה) והכול בכפוף להוראות כל דין ובהתאם לעקרונות המפורטים:

1. התוכנית תכלול פיתוח ו/או טיפול כאמור ברישא של לכל הפחות 700 דונמים באזורי התעשייה ביישובי התוכנית במסגרת תקופת התוכנית. תוכנית העבודה תכלול רשימה של כל אזורי התעשייה המאושרים סטטוטורית ובהליכי תכנון המוכרים למינהל אזורי תעשייה.
2. אופן התקצוב ייעשה בהתאם לנהלים, הוראות המנכ"ל המתוקנות ותוכניות העבודה של מינהל אזורי תעשייה שיבטיחו השגת היעדים ופיתוח אזורי התעשייה שבתוכנית העבודה.
3. בחירת אזורי התעשייה תיבחן, בין היתר, בקריטריונים הבאים: סטטוס תב"ע, סטטוס הבעלות על הקרקע, התייחסות לרמת ההסכמות עם בעלי קרקע פרטית, היקף תביעות בעלות וכן ישימות הפיתוח בהתאם לקריטריונים אלו. במקרים בהם הפיתוח ייעשה על קרקע פרטית, יותנה הפיתוח בקיום חוקי עזר רלוונטים ברשות המקומית המאפשרים גביית היטלים לפיתוח הנעשה על קרקע פרטית. הפיתוח יותנה בגיבוש מתווה מוסכם בין משרד הכלכלה והתעשייה, משרד האוצר, הרשות לפיתוח כלכלי ותוך התייעצות עם משרד הפנים.

4. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לקידום תוכניות מפורטות לאזורי תעשייה בהתאם לתוכניות מתאר כוללניות. שינוי ייעוד ו/או שיווק בקרקעות מדינה באזורים אלה, יתואם עם הרשות לפיתוח כלכלי ורמ"י (רשות מקרקעי ישראל).

5. לבחון במקרים המתאימים ובהסכמה עם אגף התקציבים הקמה, סיוע, חיזוק ותקצוב מינהלות אזוריות אזורי תעשייה משותפים וגם של אזורי תעשייה משמעותיים הגדולים מ-100 דונם ביישובי התוכנית וזאת בהתאם לנהלים והוראות מנכ"ל אשר יגובשו במינהל אזורי תעשייה. עיתוי תקצוב המינהלות ייעשה בהלימה לשלב השיווק ומימוש האזור ובלבד שתקציב שיועמד לפי סעיף זה ישמש רק את רשויות התוכנית.

6. להנחות את מינהל אזורי תעשייה לפעול לעדכון הוראות המנכ"ל הנוגעות למענקי השתתפות בהוצאות פיתוח כך שתכלול תעדוף לעסקים מהחברה הערבית בהתאם להגדרתם בסעיף 11(ב) לעיל וזאת במסגרת התקציב שיוקצה לכך במסגרת החלטה זו. יודגש כי המענק יינתן רק באזורים בהם מינהל אזורי תעשייה הוא הגורם המפתח והמשווק ובהתאם להוראות המנכ"ל המותאמות והרלוונטיות.

ב. לצורך העמידה ביעדי סעיף א'1), להנחות את מנהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה להקצות מתקציבו סך שלא יפחת מ-35 מיליון ש"ח בשנה לפיתוח אזורי תעשייה ביישובי התוכנית (סך של 175 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית). בנוסף, משרד האוצר יקצה מדי שנה בשנות התוכנית סך של 60 מיליון ש"ח בשנה למנהל אזורי תעשייה.

ג. יוקם צוות משנה להסרת חסמים בראשות מנהל אזורי תעשייה, הרשות לפיתוח כלכלי ובשיתוף משרד הפנים, מנהל התכנון, רשות מקרקעי ישראל, אשר תפקידו לעקוב אחר יישום תוכנית העבודה לתחום אזורי תעשייה. הצוות ימליץ על הצעדים הנדרשים על מנת לעמוד ביעדי התוכנית וכן יבחן את התקדמות ויישום הביצוע. הצוות יעסוק בין היתר בהסרת חסמים מול רשויות מקומיות, גופי תשתית וגופים רגולטורים המעכבים את פיתוח אזורי התעשייה ובחסמים בקרקע פרטית.

ד. מינהל אזורי תעשייה רשאי לקבל החלטות בנושא הסטת תקציבים בין אזורי תעשייה בהסכמת אגף תקציבים באוצר, והרשות לפיתוח כלכלי ובהתאם לנוהלי היחידה.

ה. צוות בראשות מנהל מינהל אזורי תעשייה, מנהל הרשות לפיתוח כלכלי ואגף תקציבים יבחן בסוף המחצית הראשונה לשנת 2024 את רמת ניצול התקציבים התוספתיים. ככל שהצוות השתכנע כי אין אפשרות לניצול התקציבים שהושקעו ימליץ לוועדה המתמדת להסיט חלק מהסכומים התוספתיים בהתאם לפוטנציאל תוכנית העבודה של מינהל אזורי תעשייה.

13. דיור ושיכון

לשם ביצוע שיווק של 5,000 יחידות דיור בקרקע מדינה ביישובי התוכנית בשנת 2022 עד 9,000 יחידות דיור בשנת 2026 (במתווה העולה ב-1,000 שיווקים בכל שנה), ולשם שיפור התשתיות ופתרונות הדיור ביישובי התוכנית, להנחות את משרד הבינוי והשיכון, מנהל התכנון, רשות מקרקעי ישראל, בהתייעצות עם הרשות לפיתוח כלכלי לפעול לביצוע כל אלה עד תום שנת 2026:

תכנון

- א. מנהל התכנון יפעל להשלמת התכנון המתארי ביישובי התוכנית, שבהם נדרש עדכון התכנון המתארי. לצורך כך, משרד האוצר יקצה סך של 10 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית.
- ב. לשם קידום תכנון סטטוטורי מפורט של לפחות 25,000 יחידות דיור בקרקע פרטית מרובת בעלים או קרקע מעורבת מרובת בעלים, מנהל תכנון יקדם תכנון חדש ותכנון מסדיר לרבות איחוד וחלוקה, ואישור תוכניות לצורכי רישום, תוך מתן עדיפות למתחמי מגורים שבהם הצפיפות עולה על 6 יחידות דיור לדונם. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למנהל התכנון סך של 50 מיליון ש"ח.
- ג. לשם תכנון סטטוטורי מפורט של לפחות 60,000 יחידות דיור בקרקע מדינה, קרקע מעורבת מרובת בעלים או קרקע פרטית מרובת בעלים, משרד הבינוי יקדם תכנון חדש ותכנון מסדיר, לרבות איחוד וחלוקה ותוכניות לצורכי רישום, תוך מתן עדיפות למתחמי מגורים שבהם הצפיפות עולה על 6 יחידות דיור לדונם. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 100 מיליון ש"ח. בנוסף, רשות מקרקעי ישראל תפעל לקידום תכנון כאמור בקרקעות אלו ולצורך כך תקצה 50 מיליון ש"ח מתקציבה.
- ד. תכנון תוכניות להתחדשות עירונית לרבות קידום תוכניות למתחמי התחדשות עירונית בהתאם למכפיל מינימלי שייקבע על ידי צוות

מזכירות הממשלה

היישום. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה לרשות להתחדשות עירונית סך של 55 מיליון ש"ח.

ה. להנחות את מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ומנכ"ל רשות מקרקעי ישראל לפעול לאיתור מתחמים בתוך יישובי התוכנית, לקדם במוסדות התכנון, ולהציגם לצוות היישום בתוך 90 ימים ממועד קבלת החלטה זו.

ו. להנחות את מנהל מרכז מיפוי ישראל (להלן - מפ"י) לקדם סגירה של פערי רישום בתוכניות קיימות ומאושרות באמצעות הכנה, הגשה ואישור של כ- 400 תוכניות לצורכי רישום והסדרי קרקעות במתחמים ביישובי התוכנית. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למפ"י סך של 12 מיליון ש"ח.

פיתוח

ז. להעמיק את סבסוד עלויות הפיתוח ביישובי התוכנית באזורי עדיפות לאומית (כהגדרתם בהחלטת הממשלה מס' 4302 מיום 25.11.2018, או בכל החלטה שתבוא במקומה), בקרקע המנוהלת על ידי רשות מקרקעי ישראל לבנייה רוויה בקרקעות מדינה, כך שבפיתוח קרקע בצפיפות של מעל 6 יחידות דיור לדונם, גובה הסבסוד הנוסף יעמוד על 10% מעלויות הפיתוח (ובסך הכול 60%). בכל מקרה, גובה הסבסוד ליחידת דיור לא יעלה על סך של 120,000 ש"ח. הוראות סעיף זה לא יחולו על יחידות דיור שישווקו במסגרת פרק 4.7 לקובץ החלטות מועצת מקרקעי ישראל. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי החלטת מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ומנהל רשות מקרקעי ישראל סך של 200 מיליון ש"ח.

ח. ביצוע פיתוח ושיקום תשתיות בשכונות ותיקות, לרבות ניקוז מי גשם למניעת הצפות, תשתיות חשמל, תקשורת ומפגעי בטיחות והסרת חסמי תכנון וביצוע, בהתאם לכללים שיקבע צוות היישום בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט ומצב התשתיות הקיימות במרקם הוותיק.

ט. תקצוב מוסדות ציבור במרקם הוותיק ובשכונות חדשות בהתאם לכללים שיקבע צוות היישום בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהמוסדות האמורים, להיקף התמיכה באיכלוס יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט

מזכירות הממשלה

ומצב מוסדות הציבור הקיימים במרקם הוותיק וסך עלות מוסד הציבור. לעניין תקצוב מוסדות ציבור בשכונות חדשות הכוללים ייקבעו בתיאום עם רשות מקרקעי ישראל.

י. לשם ביצוע האמור בסעיפים (ח) ו-(ט), משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי החלטה של מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ומנהל רשות מקרקעי ישראל סך של 685 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.

יא. פיתוח שצ"פים במרקם הוותיק ובשכונות חדשות, בקרקע פרטית בשים לב לשיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט, מספר התושבים שעשויים ליהנות מהשצ"פ, מצב וכמות השצ"פים הקיימים באותו אזור וסך עלות הפרויקט.

יב. הסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים לקידום בנייה ושיווק יחידות דיור חדשות, כפי שימופו וייקבעו על ידי משרד הבינוי והשיכון, רשות מקרקעי ישראל ואגף התקציבים במשרד האוצר וידווחו לצוות היישום. מיפוי כאמור יבוצע בשים לב לגודל האוכלוסייה שמושפעת מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט. לשם ביצוע האמור בסעיף זה ובסעיף (יא), משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 275 מיליון ש"ח. משרד הבינוי והשיכון ורשות מקרקעי ישראל יקצו סך של 396 מיליון ש"ח נוספים באופן שיסוכם מול אגף התקציבים.

יג. תכנון מפורט לביצוע תשתיות ציבוריות של עד 12,500 יחידות דיור בתוכניות מאושרות בקרקע פרטית בהתאם לקריטריונים שייקבעו על ידי צוות היישום.

יד. סבסוד עלויות פיתוח לפרויקטים תשתיתיים בקרקע פרטית מרובת בעלים, לרבות מענקי ראש שטח בפרויקטים מעורבים (קרקע מדינה ופרטית), עבור כ-15,000 יחידות דיור, לפי עלות של עד 40,000 ש"ח עבור כל יחידת דיור בממוצע בתוכנית הרלוונטית לאותו פרויקט, ואשר לא יעלה על 60% מעלות אותו פרויקט. על אף האמור, צוות היישום יהיה רשאי לקבוע כי רף הסבסוד בפרויקטים מסוימים יעמוד על שיעור גבוה מ-60% ובלבד שלא יעלה על 75%. סבסוד כאמור יינתן תוך מתן עדיפות לפרויקטים ברשויות שבתחומן קיים חוק עזר לגביית היטלי פיתוח או התחייבות להתקנת חוק עזר כאמור, ולעניין סבסוד פיתוח בקרקע פרטית הצגת אישור מימוני של הרשות המקומית האמורה ליתרת עלות הפרויקט, בין היתר,

מזכירות הממשלה

באמצעות נטילת הלוואה מתאגיד בנקאי. צוות היישום יקבע כללים להקצאת הסבסוד, בהתאם לשיקולים הבאים:

1. מתן עדיפות לקרקע מעורבת מדינה פרטי.
2. זמינות הפרויקט וצפי הוצאת היתרי בנייה.
3. מתן עדיפות לפרויקטים בצפיפות דיור גבוהה.

טו. לשם ביצוע האמור בסעיפים (יג) ו-(יד) משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או רשות מקרקעי ישראל לפי החלטת מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ומנהל רשות מקרקעי ישראל סך של 600 מיליון ש"ח.

טז. להנחות את יו"ר מועצת מקרקעי ישראל להביא לאישור מועצת מקרקעי ישראל הצעת החלטה לחתימה על 5 הסכמי גג לפחות ביישובי המיעוטים בהתאם לקריטריונים שייקבעו על ידי מועצת מקרקעי ישראל. כמו כן, להנחות את יו"ר המועצה להביא בפני מועצת מקרקעי ישראל תיקון להחלטת הסכמי הגג המאפשרת חתימת הסכמי גג בחברה הערבית בהיקף של 3,500 יחידות דיור ומעלה.

יז. להנחות את יו"ר מועצת מקרקעי ישראל לבחון הגדלה של שיעור בני המקום בבנייה רוויה ל-75% מסך הזכויות המוקצות לציבור (תוך מתן אפשרות להגדיל שיעור זה על ידי הנהלת הרשות) ביישובי מיעוטים שאוכלוסייתם מונה עד 30,000 תושבים, לכלל הארץ. הבחינה תיעשה בשים לב להיבטים המשפטיים הנוגעים לסוגיה. לאחר הבחינה, לפי תוצאותיה ובמידת הצורך, להביא את ההחלטה לאישור מועצת מקרקעי ישראל.

שכירות ארוכת טווח

יח. מתן מענקים ותמריצים ליישובי התוכנית בגין פיתוח תשתיות ובניית דיור לשכירות ארוכת טווח ביישובי התוכנית במסגרת פרויקט דירה להשכיר, בכפוף להסכם המסגרת של החברה ולקריטריונים שייקבעו על ידי צוות היישום. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 60 מיליון ש"ח.

סיוע בשכר דירה

יט. משרד הבינוי והשיכון יפעל להנגשת הזכאות לסיוע בשכר דירה בחברה הערבית דרך העלאת מודעות ופתיחת מרכזים להגשת בקשות

ביישובי התוכנית למיצוי זכויות. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון 5 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית.

הקרון לשטחים פתוחים

כ. לאמץ את הודעת מנהל רשות מקרקעי ישראל, לפיה יביא בפני הנהלת הקרון לשמירה על השטחים הפתוחים הצעה לפיה 30% מכספי הקרון המיועדים לרשויות מקומיות יוקצו, בהתאם לחוק רשות מקרקעי ישראל, ליישובי מיעוטים בכל שנה עד ששיעור הוצאות הקרון ביישובי המיעוטים מסך הוצאות הקרון לרשויות מקומיות מהקמתה יהיו שווים לכל הפחות לשיעורם באוכלוסייה בכפוף לכך שיוגשו בקשות מתאימות. לאחר מכן יוקצו לפחות כשיעור המתגוררים ביישובי המיעוטים מכספי הקרון בכל שנה ליישובי התוכנית. הנהלת הקרון תבחן ביצוע התאמות וצעדים לסיוע ומימוש ניצול האמור בסעיף זה.

כללי

כא. להתקשר עם חברות מנהלות ויועצים מוניציפליים, הנדסיים ותכנוניים לשם ביצוע החלטה זו. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 20 מיליון ש"ח.

כב. לבצע בקרה הנדסית ותקציבית, על ידי משרד הבינוי והשיכון ובהתקשרות עם גורמי חוץ. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 20 מיליון ש"ח.

כג. לבצע מיתוג, פרסום והנגשת מידע. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 15 מיליון ש"ח.

כד. לצורך יישום ההחלטה, יפעל משרד הבינוי והשיכון לשלב במסגרת צוותי התכנון מתכננים מהחברה הערבית או מתכננים שיש להם היכרות עם החברה הערבית.

כה. לצורך ייעוץ וליווי להליכי תכנון, משרד האוצר יקצה למינהל התכנון סך של 10 מיליון ש"ח.

כו. הקצאת תקציב לפי פרק זה תיעשה, ככל הניתן, באמצעות פרסום קולות קוראים לגורמים הרלוונטים בכל נושא, ובשים לב לעלויות כל אחד מהפרויקטים והצורכים בפועל.

הבטחת יישום

הגברת זמינות קרקעות המדינה:

להנחות את רשות מקרקעי ישראל לבצע את כל אלה :

כז. ביצוע פיילוט לאיתור קרקעות בנייה ולה בלב יישובי התוכנית ותבחן את התכנותם לשמש כקרקעות בייעוד ציבורי או בשימוש מעורב ציבורי, באופן שישמור על ערך המקרקעין. ביצוע הפיילוט ייעשה תוך איזון עם צורכים אחרים לרבות עתודות קרקע לבנייה ותוך שילוב ככל הניתן של הרשות המקומית בתכנון קרקעות אלה בייעוד משולב ציבורי.

כח. יצירת כלים לניהול אפקטיבי של קרקעות ביישובי התוכנית בבעלות משותפת עם פרטיים, לרבות הצורך בתיקוני חקיקה.

כט. ביצוע פיילוט לבחינת האפשרות לחילופי קרקע על פי דין, בין מגרשים בניהול רשות מקרקעי ישראל בתוכנית תקפה שבשולי היישוב לבין מגרשים על פי תוכנית תקפה בבעלות פרטית מוסדרת בלב היישוב בייעוד שאינו ציבורי. ביצוע הפיילוט ייעשה תוך איזון עם צורכים אחרים לרבות עתודות קרקע לבנייה, ותוך שילוב הרשות המקומית בתכנון קרקעות אלה בייעוד משולב ציבורי ותוך שמירה על הלימה בערך הקרקעות המוחלפות, והכול מבלי לגרוע מסמכויות השרים לפי כל דין.

צוות יישום ובקרה

ל. להקים צוות יישום בראשות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ומנהל הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים שעם חבריו יימנו: מנכ"לית מנהל התכנון או נציגה, מנהל רשות מקרקעי ישראל או נציגו, הממונה על התקציבים במשרד האוצר או נציגו, היועצת המשפטית למשרד הבינוי והשיכון או נציגה, חשב משרד הבינוי והשיכון או נציגו ונציג ציבור מהחברה הערבית, אשר ימונה על ידי מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון בהתייעצות עם יו"ר ועד ראשי הרשויות (להלן - צוות יישום), אשר תפקידיו, בין היתר, כפי שמפורט בסעיף ניהול החלטה, לרבות:

1. קביעת קריטריונים לביצוע החלטה זו.

2. ביצוע פעולות ליישום החלטה זו.

3. קביעת יעדים נוספים ליישום החלטה ומדדים לבחינת יישומה.

4. אישור תוכנית עבודה מפורטת שנתית ורב שנתית לכלל רכיבי פרק זה.

מזכירות הממשלה

5. ביצוע בקרה על יישום החלטה זו.
 6. לפעול לשיתוף ולמעורבות הרשות המקומית בהליכי התכנון והבנייה ביישוב, בכפוף לכל דין.
 7. קבלת החלטות ביחד עם נציגים רלוונטים משרדי ממשלה אחרים לשם הסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים לקידום בנייה ושיווק יחידות דיור.
 8. הסטת תקציבים מסעיף אחד למשנהו, בהתאם לצורכים שיתגלו במהלך ביצוע ההחלטה.
- לא. סדרי עבודת צוות היישום יהיו כדלקמן:

1. ראש הצוות יזמן מעת לעת נציגי משרדים ממשלתיים או גורמים מקצועיים אשר נוכחותם נדרשת ליישום ההחלטה, בהתאם לשיקול דעתו.
2. החלטות צוות היישום יפורסמו לציבור.
3. יתקיים, מעת לעת, שיח משותף ("שולחן עגול") עם נציגי החברה הערבית.
- לב. להנחות את מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון לפעול לתיקון הסכם ההתקשרות עם חברת "ערים - חברה לפיתוח עירוני בע"מ" בתיאום עם החשב הכללי או נציגו, כך שתחום פעילותה יורחב גם לעניין הקמת מוסדות ציבור וביצוע פעולות במרקם הוותיק.

הסרת חסמים בתכנון

לג. קרוץ לצורכי ציבור – כופר הפרשה:

לתקן את חוק התכנון והבנייה, תשכ"ה-1965 (להלן - חוק התכנון והבנייה), ואת תקנות התכנון והבנייה (איחוד וחלוקה), תשס"ט-2009, לפי עקרונות אלה:

1. מוסד תכנון המאשר תוכנית איחוד וחלוקה ביישובי החברה הערבית (כהגדרת יישוב מיעוטים לפי סעיף 1 לחוק התכנון והבנייה), יבחן במהלך הליכי התכנון את אחוז ההפרשה לצורכי ציבור בתוכנית המונחת לפניו, שיהיה אחוז הפרשה אחיד. כל אחד מבעלי הזכויות הנכללים בתוכנית יפריש את אחוז ההפרשה הקבוע, והכול בהתאם למפורט להלן.

2. ההפרשה לצורכי ציבור תילקח, ככל הניתן, בהפרשת קרקע מכל אחד מבעלי הזכויות הכלולים בתוכנית.
3. במקרים מיוחדים, שבהם לא ניתן לבצע את ההפרשה לצורכי ציבור בשיעור שנקבע על ידי הפרשת קרקע מבעל זכויות מסוים, יושלם החסר על ידי תשלום "כופר" כספי (להלן - כופר שטחי ציבור), בסכום שווה ערך לשווי המקרקעין שיש להפרישם לפי השיעור שנקבע. נקודת השוויון היא שיעור ההפרשה שקבע מוסד התכנון, ולא תופרש קרקע בהיקף גבוה יותר מהשיעור שנקבע מבעלי מגרשים פנויים, אשר אין במגרש שלהם בנייה בלתי חוקית.
4. שמאי יערוך שומה ביחס לשווי הקרקע החסר שהיה צריך להיות מופרש לצורכי ציבור, בהתאם לשיעור שנקבע, ויקבע את כופר שטחי הציבור שנדרש לשלם מי שלא הפריש קרקע בשיעור שנקבע.
5. על המפר לשלם את שווי ההפרשה כפי שנקבעה לפי סעיף ג' וד' לעיל (להלן - כופר הפרשה) לוועדה המקומית לטובת קרן לצורכי ציבור, שכספיה ייועדו למימוש צורכי הציבור באותה תוכנית. הקרן תנוהל על-ידי הוועדה המקומית בדומה לאופן בו מנוהלים כספי היטל ההשבחה ובחשבון נפרד.
6. למפר שנקבעה לו שומה לכופר הפרשה ייקבע זמן מוגבל של כ- 30 ימים לשלם את כופר ההפרשה. בדומה לתשלום היטל השבחה, אי תשלום הכופר ימנע קבלת היתר בנייה. על השומה - בחינתה ודרכי הערעור עליה יחולו ההוראות החלות על תשלום היטל השבחה בשינויים המחויבים.
7. ייקבעו הוראות מחמירות ביחס למפר שלא שילם כופר הפרשה, ובכלל זה - ככול שהתשלום הקבוע לפי השומה לא ישולם במועד שייקבע, יראו בו כחוב מס שלא שולם ופקודת המיסים (גבייה) תחול על תשלום זה. כן ייבחנו דרכים נוספות להבטחת גבייה יעילה.
8. בנוסף ייקבע כי במקרים חריגים בלבד, בהם בשל מניעה להפריש את השיעור שנקבע במספר משמעותי של מגרשים בשל בנייה בלתי חוקית שבוצעה בהם, נוצר חסר משמעותי בהיקף השטחים ההכרחיים לצורכי ציבור, שיש הכרח להשלימו באמצעות הפרשה בשיעור גבוה יותר מבעלי המגרשים הפנויים, יהיה הכרח בתשלומי איזון, ונקודת הייחוס תהיה השיעור שקבע מוסד

התכנון. הוועדה המקומית תהיה רשאית לספק את מימון הביניים הנדרש לתשלומי האיזון החריגים כאמור מכספי כופר ההפרשה.

9. ייקבעו כללים ברורים המבטיחים כי האמור לא יביא לעידוד בנייה בלתי חוקית, בין אם בציון מועד קובע או כל חלופה אחרת אשר יש בה לקיים את האמור.

10. תיקון החקיקה ינוסח כהוראת שעה, על מנת לעקוב אחר תוצאות החקיקה בפועל.

לד. האצה ותמרוץ רישום זכויות הבעלים בפועל ביישובי התוכנית בלשכת רישום המקרקעין:

נוכח החשיבות הרבה שמוצאת הממשלה בקידום רישום זכויות המקרקעין על שם בעליהם האמיתיים, וזאת על מנת שהמרשם ישקף את המצב הקנייני האמיתי, על מנת להקל בקבלת בטוחות ועל מנת לאפשר שכלול של שוק הנדל"ן בחברה הערבית:

1. לצורך קידום מהלכי רישום זכויות מרוכזים ביישובים שבהם נעשות ומתוכננות להיעשות תוכניות איחוד וחלוקה בטווח הזמן הקרוב - לקבוע באמצעות הנחיות של מוסדות התכנון או בדרך אחרת לפי כל דין, כי הרשות המקומית תשלח הודעות מוקדמות לאוכלוסיית היעד והתושבים ותקרא להם לבצע רישום מהיר של זכויותיהם בלשכת רישום המקרקעין. במקביל, במסגרת הליכי שיתוף הציבור המוקדמים להליך התכנוני, תיערך בחינה ברשות לרישום והסדר מקרקעין לריכוז מאמץ לרישום הזכויות, וזאת במטרה להגיע למועד עריכת טבלאות ההקצאה והאיזון כאשר הזכויות כבר רשומות, ולו במשותף, כך שניתן יהיה לשקפן 'במצב הנכנס' בטבלת ההקצאה והאיזון של התוכנית, תהליך זה יבוצע במקביל להליכי התכנון הרגיל ולא יהווה חסם לקידומו.

2. במקביל לקידום תוכניות איחוד וחלוקה ייעשה מאמץ לקידום הרישום המהיר כמפורט להלן:

א. תיבחן האפשרות לשילוב הרשות לרישום והסדר זכויות במקרקעין (להלן – הרשות) בהליך מיפוי הבעלויות בקרקע פרטית הנעשה במסגרת ההליך התכנוני, וזאת בהתאם לסמכויותיהם לפי כל דין ובכפוף למשלוח הודעות לרשות מקרקעי ישראל והאפוטרופוס הכללי לנכסי נפקדים ולקבלת עמדתם ככל הנדרש. תוצאות מיפוי הבעלויות

בפועל אשר נעשה לצורכים תכנוניים ובמסגרת ההליך התכנוני, ישמשו גם את הרשות, על-מנת שתוכל לבדוק את טיב הזכויות במקרקעין של הטוענים לבעלות, והכול במטרה לרשום את בעלי הזכויות האמיתיים ב'מצב היוצא' (וכן ב'מצב הנכסי') של טבלאות ההקצאה והאיזון בתוכנית לשם רישום בפנקסי המקרקעין, מבלי שיהיה צורך בקיום בחינה מחודשת של טיב הזכויות לאחר אישור התוכנית. כל זאת בשם לב לכך שמיפוי הבעלות המתבצע בהליך התכנון הוא חלקי בלבד ובסיסו שיתוף ציבור במגבלות הנובעות מכך.

ב. לצורך האמור לעיל ובמידת הצורך יתוקנו נהלים הנוגעים לעניין.

ג. היבטי קידום הרישום בסעיפים קטנים א' ו- ב' לעיל, לא יהוו חסם ולא ייצרו עיכובים לקידום הליך התכנון הסטטוטורי, ולא יהיה בהליך התכנוני כדי לפגוע או לשנות מהרישום הקיים על המקרקעין.

ד. לבחון באמצעות הגורמים הרלוונטיים במשרדי הממשלה, הקלות נוספות ובכלל זה האפשרות לניתוק מוחלט של הזיקה בין תשלום חובות מיסוי מקרקעין לבין רישום הנכס, כך שבבוא הפרט לרשום את הזכויות בנכסיו לא יידרש ממנו אישור על תשלום בגין חובות אלו.

ה. המועדים והמשימות של הרשות ייכנסו לתוקפם לאחר סיכום על היבטי תקינה ותפעול.

לה. מסמך כלים יישומיים לתוכניות איחוד וחלוקה בקרקע פרטית ביישובים הלא יהודיים:

הממשלה קוראת לכל מוסדות התכנון, למשרדי הממשלה ולרשויות המקומיות לפעול, ככל האפשר, בכפוף לכל דין ומבלי לגרוע מסמכויות השרים לפי דין, בהתאם למסמך איחוד וחלוקה בקרקע פרטית ביישובי החברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית, מתאוריה לפרקטיקה – "כלים יישומיים" של מנהל התכנון מאוגוסט 2021, המייצר מתודולוגיה אחידה לקידום תכנון מפורט בקרקע פרטית ביישובי החברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית. המסמך מפרט דרכים ליישום תוכניות איחוד וחלוקה ביישובים אלה, תוך התחשבות במורכבות הנוצרת בשל ריבוי בעלויות פרטיות שאינן רשומות בלשכת

רישום המקרקעין, בדפוסי הדיור המותאמים לאוכלוסייה זו ובהוראות הדין.

לו. בעלים במשותף – בנייה מוקדמת על ידי אחד מהבעלים והשלכותיה:

לשם סיוע בקידום תוכניות איחוד וחלוקה במקרים שבהם נעשתה בנייה מוקדמת כדין על ידי אחד הבעלים בחלקה במושע, לפי תוכנית מוקדמת מאושרת, ולשם סיוע בפירוק המושע ובידולי הזכויות לצורכי הרישום - לבחון במשרדי הממשלה הרלוונטיים פתרונות שיאפשרו הכללה של החלק המבונה לפי התוכנית הקודמת המאושרת במתחם המיועד לאיחוד וחלוקה בתוכנית החדשה, וזאת גם אם אין בין החלק המבונה לפי התוכנית הקודמת ובין התוכנית החדשה זיקה תכנונית.

לוז. מועדים לסיום הטיפול בתוכנית:

לשם זירוז ההליך התכנוני, לתקן את סעיף 109א לחוק התכנון והבנייה, כך שייקבע כי ככל שלא החליטה הוועדה המחוזית בתוכנית שבסמכותה בתוך תקופה של 18 חודשים ממועד הגשתה, תועבר התוכנית במקרים מסוימים באופן אוטומטי, להמשך דיון במועצה הארצית. ייקבע מנגנון לסינון תוכניות שיועברו לדיון וזאת לפי קריטריונים ברורים, ובכללם מספר יחידות הדיור המתוכננות. משהועברה התוכנית למועצה הארצית, יועברו סמכויותיה של הוועדה המחוזית לגבי אותה תוכנית באופן אוטומטי למועצה הארצית, לרבות שמיעת ההתנגדויות וההכרעה בהן. המועצה הארצית רשאית להמשיך בהליכים מהשלב שאליו הגיעה הוועדה המחוזית.

לח. העמקת גביית היטלי הפיתוח ביישובי התוכנית:

1. להנחות את שרת הפנים ושר הבינוי והשיכון, לפי העניין, לקבוע נהלים להגברת גביית היטלי הפיתוח ולהגברת מימוש פיתוח ביישובי התוכנית, לרבות קביעת מנגנוני עידוד לתושבים ולרשויות להוצאת היתרי בנייה, כמפורט להלן:

- לבחון את האפשרות להעברת הסמכות לגביית היטלי הפיתוח של רשויות מקומיות, אשר לא הוכיחו אפקטיביות בגבייה, לפי פרמטרים שייקבעו לידי הוועדות המרחביות. ככל שכן, לפעול לחיזוק הוועדות המרחביות, הן מבחינה ארגונית והן מבחינת התשתיות הטכנולוגיות לצורך ביצוע מטרה זו.

- שיעור השתתפות הרשויות המקומיות בעלות הגבייה על ידי הוועדות המרחביות, ככל שיבצעו זאת, יעמוד על 10%.
- שרת הפנים תבחן את תיקוני החקיקה הנדרשים ליישום האמור לעיל.
- לקבוע כללים מקלים לעניין סבסוד פיתוח בקרקע פרטית וקרקע בבעלות מעורבת (קרקע פרטית עם קרקע מדינה), לרבות אישור אשראי לטווח ארוך, לרשויות שמבצעות גבייה לפי חוקי העזר, בין בעצמן ובין באמצעות הוועדות המרחביות. זאת במטרה לגשר על פערי המימוש בין שלב הפיתוח לשלב גביית ההיטלים.
- לעודד את הרשויות להובלת מהלכים יזומים לרישוי בנייה קיימת, אשר נמצאת בתחומי תוכניות מפורטות שמאפשרות זאת, באמצעות התאמת מנגנון תמרוץ הרשויות המקומיות שנקבע במסגרת החלטת ועדת השרים לעניי תכנון, בנייה, מקרקעין ודיור (קבינט דיור) מס' 1533(דר/44) מיום 3.4.2014 למאפייני הרישוי הקיימים ביישובי התוכנית.

2. להנחות את שר הבינוי והשיכון ושרת הפנים להפיץ, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי, בתוך 90 ימים ממועד קבלת החלטה זו תזכיר חקיקה שיקבע דמי פיתוח מינימאליים שרשות מקומית או ועדה מרחבית יהיו מחויבים לגבות עבור עבודות פיתוח לבנייה חדשה, תוספת בנייה, בנייה בהתאם לתוכנית להתחדשות עירונית או ביצוע עבודות פיתוח מבעל נכס בתחומה, חלף כל אלה (להלן – דמי פיתוח מינימאליים):

- חוק עזר עירוני היטל סלילת כבישים ומדרכות.
- חוק עזר עירוני היטל תיעול וניקוז.
- חוק עזר עירוני היטל שטחים ציבוריים פתוחים.

החוק יחול בתחומן של רשויות שלא חל בתחומן חוק עזר בתוקף לגביית היטלי הפיתוח.

גובה דמי הפיתוח המינימאליים ייקבע בשים לב למאפיינים טופוגרפיים, היקף תשתיות על הנדרשות, צפיפות הבנייה ומורכבות ביצוע עבודות הפיתוח שיחולו בכל רשות מקומית.

14. חיזוק הוועדות המקומיות ויחידות ההנדסה ברשויות התוכנית

א. להגדיר כי ועדות התכנון והבנייה לעניין סעיף זה הן ועדות התכנון והבנייה לפי סעיף 18 וסעיף 19 לחוק התכנון והבנייה התשכ"ה-1965 ומלבד שהן כוללות אחת או יותר מרשויות התוכנית.

ב. להקצות בטווח המייד משאבים לתוספת כוח אדם מקצועי לוועדות המקומיות לתכנון ולבנייה, לצורך יעול הליכי הרישוי והתכנון. היקף התקנים שיוקצו לכל ועדה ייקבע בהתאם לצורך ביישום התוכנית בתוך 90 ימים מיום קבלת ההחלטה.

ג. להטיל על מינהל התכנון לגבש וליישם, בשיתוף ובהובלת ועדות התכנון והבנייה המקומיות, תוכנית להוצאת היתרי בנייה על סמך תוכניות מאושרות. במסגרת התוכנית יפעלו ועדות התכנון והבנייה לעידוד הוצאת היתרים באופן יזום.

ד. להטיל על מינהל התכנון לגבש וליישם תוכנית לחיזוק והעצמה של מערך התכנון והבנייה בוועדות המקומיות וביחידות ההנדסה ברשויות התוכנית, וכן לתגבור כוח האדם. התוכנית תכלול (בכפוף ובהתאם לתקציב שיוקצה):

1. **מחלקות הנדסה ברשויות המקומיות:** הקצאת משאבים לתוספת כוח אדם מקצועי למחלקות ההנדסה ברשויות התוכנית.

2. **הוועדות המקומיות לתכנון ובנייה:** הקצאת משאבים לתוספת כוח אדם מקצועי לוועדות המקומיות לתכנון ולבנייה ולרשויות הכלולות בהן, לרבות ועדות מקומיות לפי סעיף 18 וסעיף 19 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, לצורך יעול תהליכי הרישוי והתכנון.

3. **תשתית טכנולוגית:** הקצאת משאבים לחיזוק התשתית הטכנולוגית ביחידות ההנדסה ברשויות המקומיות ובוועדות המקומיות לתכנון ובנייה.

4. **תשתית פיזית:** הקצאת משאבים להתאמת התשתיות הפיזיות (סביבת עבודה) לכוח אדם שייקלט ביחידות ההנדסה ברשויות המקומיות ובוועדות המקומיות לתכנון ובנייה.

5. **הכשרות:** הקצאת משאבים עבור הדרכות והכשרות מקצועיות לבעלי תפקידים ביחידות ההנדסה ברשויות המקומיות,

בוועדות המקומיות ובוועדות המחוזיות, לקהל היעד המקצועי ולציבור הרחב.

6. **מעטפת לליווי, הטמעה ובקרה:** הקצאת משאבים לצוות מקצועי מתחומי התכנון והבנייה, הייעוץ הארגוני וניהול תקציבי לליווי והטמעה מקצועית, ארגונית ותקציבית של התוכנית וכן בקרה על יישומה, מימושה וקידומה.

7. **הקמת ועדות מקומיות לתכנון ובנייה:** הקצאת משאבים לתמיכה ברשות מקומית המתפצלת מוועדה מרחבית ומוקמת לה ועדה מקומית נפרדת, וכן לוועדה המרחבית העוברת רה-ארגון בעקבות פיצול זה.

ה. התוכנית להוצאת היתרי בנייה על סמך תוכניות מאושרות והתוכנית בתחום **חיזוק הוועדות המקומיות ויחידות ההנדסה ברשויות:** התוכנית תגובש על ידי מינהל התכנון בשיתוף משרד הפנים, הרשות לפיתוח כלכלי, משרד הבינוי והשיכון ואגף התקציבים במשרד האוצר, תוך היוועצות עם גורמים ברשויות המקומיות הערביות, גורמים בוועדות התכנון והבנייה וועד ראשי הרשויות הערביות. התוכנית תכלול יעדים ומדדים ותגדיר מדדי ביצוע שמטרתם לבטא קיצור לוחות הזמנים בטיפול בבקשות להיתר ואישורן וכן הליך אישור תוכניות אשר בסמכות הוועדות המקומיות, שיאפשרו הגדלת מספר יחידות הדיור המאושרות. התוכנית תוגש תוך 90 יום לוועדה המתמדת.

ו. לצורך ביצוע סעיף זה יקצה משרד האוצר למינהל התכנון תקציב תוספתי בסך של 180 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני שנות התוכנית.

15. הכלה פיננסית בחברה הערבית

בהמשך לאמור בסעיף 3 להחלטת הממשלה מס' 852 מיום 1.3.2021 ובהמשך לעבודת צוות המשנה להגברת הכלה הפיננסית בחברה הערבית בראשות מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי (במסגרת צוות בין-משרדי לגיבוש ויישום תוכנית לאומית להגברת הכלה הפיננסית) ולאור פערים הקיימים בנגישות החברה הערבית לשוק האשראי למשכנתאות-

א. הממשלה מנחה את שר האוצר לפעול כדלקמן:

1. הממשלה קובעת שהיעד לנושא זה הוא להביא להכפלת שיעור מקבלי המשכנתאות מהחברה הערבית המתגוררים ביישובי התוכנית בתוך חמש שנים, כך שרוכשי דירות אשר אינם זכאים לקבל משכנתה בשל חסמים מבניים ובין היתר, בשל הקושי

- לרישום הנכס במרשמי המקרקעין או היעדר סחירות, יהיו זכאים לקבלת אשראי בתנאי משכנתה מגופים פיננסיים.
2. לצורך השגת היעד הנ"ל, להקים ועדה בראשות מנכ"ל משרד האוצר, ובהשתתפות נציג אגף התקציבים במשרד האוצר, נציג החשב הכללי במשרד האוצר, נציג משרד ראש הממשלה, נציג משרד המשפטים, נציג המפקח על הבנקים, נציג הרשות להלבנת הון ומנהל הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים לבחינת הגברת נגישותה של החברה הערבית לאשראי לדיור וסוגיית האשראי החוץ בנקאי.
3. הוועדה תגבש המלצות אפשריות ומגוון כלים לרבות כלים רגולטוריים, פיננסיים ותקציביים, לפתרון הסוגיה בטווח הקצר ובטווח הארוך, וזאת בשים לב למכלול הצרכים, הסיכונים והמדיניות הממשלתית בנושא ובמטרה להביא להגדלת היקף מקבלי המשכנתאות מהחברה הערבית המתגוררים ביישובי התוכנית.
4. ההמלצות תוצגנה בפני ועדת השרים בתוך 160 ימים.
- ב. להנחות את ראש רשות לרישום והסדר זכויות מקרקעין, מרכז מיפוי ישראל והרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים הבנות מודל להעסקת פרויקטורים לצורך הרישום ביישובי התוכנית. לצורך כך, יקצה משרד האוצר לרשות לרישום והסדר זכויות מקרקעין במשרד המשפטים במהלך שנות התוכנית סך של 4 מיליון ש"ח מדי שנה להעסקת הפרויקטורים.
- ג. לרשום הודעת המפקח על הבנקים בבנק ישראל כי בכוונתו לבחון התאמות של הרגולציה ביחס לאשראי לדיור ככל שידרש ויימצא לנכון.
- ד. לרשום את הודעתם של המשנה לנגיד בנק ישראל ושל המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, העומדים בראש הצוות הבין-משרדי לגיבוש ויישום תוכנית לאומית להגברת ההכלה הפיננסית, לפיה מגובשת, במסגרת עבודת הצוות, תוכנית אסטרטגית לצמצום פערים של החברה הערבית בהכלה פיננסית לרבות באמצעות הגברת האוריינות הפיננסית, צמצום שימוש במזומן והגברת השימוש באמצעי תשלום מתקדמים, וזאת בתוך 60 ימים. ככל שנדרש, יוקצו סכומים, דרך ביצוע הסטות ממקורות החלטה זו ליישום התוכנית שלא יעלו על 15 מיליון ש"ח.

תשתיות

16. ביוב

- א. הממשלה מנחה את כלל המשרדים בהחלטה זו, המממנים במסגרת ההחלטה הקמת מבני ציבור המחוברים לתשתיות מים וביוב, להקצות במסגרת ההחלטה מימון לעלויות חיבור המבנים האמורים לתשתיות מים וביוב בהתאם לתעריפים הקבועים לכך בדין. כן מנחה את המשרדים האמורים להבטיח שמסירת מבני הציבור לגורמים האמורים לעשות בהם שימוש שיהיה כנגד התחייבותם לשאת בעלויות השוטפות בגין שירותי המים והביוב.
- ב. נוכח פערי היקף התחברות לתשתיות הביוב בין יישובי המיעוטים אל מול כלל היישובים, הממשלה מנחה את הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן – רשות המים) לפעול באמצעים העומדים לשירותיה כדי להביא להגדלה משמעותית של שיעור משקי הבית המחוברים לתשתיות הביוב, כך ששיעור משקי הבית ביישובי המיעוטים, המחוברים למערכת הביוב ושיעור משקי הבית בכל אחד מהיישובים הנמצאים בתחומו של תאגיד מים וביוב יעמוד על 90%.
- ג. רשות המים תתקצב פרויקטי תשתיות ביוב המוגשים לאישורה על ידי התאגידים או המועצות האזוריות המשרתים את יישובי התוכנית, לרבות הקמה, הרחבה ושדרוג מט"שים ותחנות שאיבה וכן פיתוח ושדרוג תשתיות ביוב היוצרות חסמי דיור.
- ד. היקף התוכנית והפרויקטים יעמוד על סך של 1,250 מיליון ש"ח. התקציבים יוקצו ויועברו בהתאם לנוהלי רשות המים. תקצוב הפרויקטים לא יפחת מסך של 850 מיליון ש"ח במשך שנות התוכנית ממקורות רשות המים, בהיקף מצטבר של לפחות 170 מיליון ש"ח בשנה, בכפוף להגשת פרויקטים לרשות המים ולאישורם. בנוסף, משרד האוצר יקצה 400 מיליון ש"ח במהלך שנות התוכנית. החלק היחסי המצטבר מהתקציב התוספתי יועמד, בכל שנה, בכפוף להעמדת החלק היחסי המצטבר מסך התקציב על ידי רשות המים, עד אותה שנה, ובהתאם לקצב הגשת הפרויקטים לרשות המים ואישורם על ידי הרשות כאמור. תקצוב הפרויקטים ייעשה בכפוף להגשת הפרויקטים על ידי תאגידים ומועצות אזוריות לאישור רשות המים.

מזכירות הממשלה

ה. ביישובי המיעוטים, הנמצאים בתחום מועצה אזורית, שאינה זכאית לסיוע לפי נוהלי רשות המים, ייבחן תקצוב והקצאת משאבים בצורה פרטנית בהתאם לצורכי היישוב.

ו. רשות המים תדווח, אחת לשנה, לוועדה המתמדת על הפרויקטים שאושרו, הסכומים ששולמו וחסמים, ככל שנתגלו בביצוע הפרויקטים.

17. תחבורה

נוכח הפערים הקיימים בתחומי תשתיות התחבורה, התחבורה הציבורית, הנגישות אליה והבטיחות בדרכים בין היישובים בחברה הערבית ליישובים היהודים, ובפרט ביישובים העירוניים:

א. כבישים עירוניים:

1. הממשלה מנחה את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים להשלים את הכנת התוכנית האסטרטגית התחבורתית ליישובי המיעוטים ("תוכנית נתיבי איילון") וכן את התוכנית האסטרטגית לצירי העדפה 2025. יישומן המלא של התוכניות יחל משנת 2023.

2. התוכניות יתנו דגש מיוחד לפרויקטים שנותנים מענה לקידום רשת תחבורתית הולמת ליישובי המיעוטים תוך מתן דגש לתחבורה בת קיימא לרבות שבילי אופניים, לפיתוח רשתות תחבורה ציבורית התומכות צירי מערכת תחבורה עתירת נוסעים (מתע"ן) ותחנות רכבת/רכבת קלה (רק"ל), לקידום תעסוקה, להסרת חסמי דיור ולפיתוח כלכלי ביישובים בחברה הערבית (כגון צירים ראשיים). התוכנית תתעדף פרויקטים עם ישימות גבוהה בדגש על כבישים שבתחום תוכניות איחוד וחלוקה מאושרות.

3. קריטריונים לקביעת סדרי עדיפויות בביצוע הפרויקטים יגובשו בין משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, חברת נתיבי איילון, אגף התקציבים במשרד האוצר והרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים בתוך 90 יום.

4. התוכניות המוכנות לביצוע בתוכנית האסטרטגית ותוכניות שתוכננו על ידי הרשויות ועומדות בתנאים שיקבע משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ועולות בקנה אחד עם עקרונות התוכנית האסטרטגית של נתיבי איילון ביישובי המיעוטים, יתקצבו על ידי משרד האוצר כבר בשנת 2022 באמצעות תקציב בסך של 1,000 מיליון (מיליארד) ש"ח. מתוך תקציב זה, יוקצה

בשנת 2022 סך של 60 מיליון ש"ח לטובת תכנון ויישום תוכניות תמרור ברשויות המקומיות. התוכנית תוכן על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשיתוף עם הרשות לבטיחות בדרכים.

5. משרדי התחבורה והבטיחות בדרכים, האוצר והרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים, יבדקו את האפשרות לתקצב פרויקטים, החל מהרבעון האחרון של 2021 וזאת מבלי לגרוע ממחויבות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בהתאם להחלטת הממשלה מס' 922 מיום 30.12.2015 המוארכת. הממשלה תקבל החלטה בדבר הקצאה של עד מיליארד ש"ח נוספים במהלך שנת 2023, בהתאם לקצב התקדמות ביצוע התוכנית ובכפוף להסכמות שיגובשו בין משרד האוצר, הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים ומשרד התחבורה והבטיחות בדרכים, ובכפוף להוראות סעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"א-1985. החלטה בנושא תובא לאישור הממשלה. בכפוף לביצוע בשנים 2022-2023 תובא ברבעון הרביעי לשנת 2023 הצעת החלטה לתקצוב המשך התוכנית. לא אושר תקצוב סכומים נוספים כאמור לשנת 2023 ואילך, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יקצה לפיתוח כבישים עירוניים סך של 20% מתוך השקעה בכבישים עירוניים (מחוץ למטרופולינים) לטובת פיתוח תשתיות כבישים עירוניים ביישובי המיעוטים.

6. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יגבש הסדרים תקציביים שיאפשרו את מימוש מלוא ההשקעה מהתקציבים שהוקצו, בין היתר באמצעות מנגנוני הסטות בהתאם לתוכניות האסטרטגיות הנ"ל. ההסטות בין הסלים ובין סעיפי החלטה יתאפשרו אך ורק במסגרת התקציבים המופיעים בהחלטה, וללא קשר לסלים תקציביים אחרים של המשרד.

ב. כבישים חוצי יישובים:

לקבוע כי משרד האוצר יקצה למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשנת 2022 תקציב של 72.5 מיליון ש"ח לצורך פיתוח כבישים חוצי יישובים ביישובי התוכנית. עם גיבוש תוכנית החומש הבאה של נתיבי ישראל (ככל שתתגבש ובכפוף להוראות סעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"א-1985), יבוצע מיפוי לצורכי יישובי התוכנית ביחס לכבישים חוצי יישובים. התוכנית שתגובש כאמור תקח בחשבון צורכים אלו ותתקצב לכל הפחות השקעה של 72.5 מיליון ש"ח בשנה בשדרוג כבישים אלו בשנים 2023-2026. השקעה זו צפויה

לשפר את איכות זרימת התנועה בכבישים אלו, לאפשר מעבר תחבורה ציבורית מתועדפת, להגביר את רמת הבטיחות וכן לתרום לפיתוח הכלכלי והחברתי לתושבי היישובים ולמשתמשי הכבישים הנדונים.

ג. תחבורה ציבורית:

1. יוקצה תקציב בשנות התוכנית לטובת שיפור התחבורה הציבורית בדגש על יישובים עירוניים במטרופולינים:

א. מתוך הכרה בצורך הדחוף להביא לשיפור במצב התחבורה הציבורית לחברה הערבית יקדמו משרד התחבורה והבטיחות בדרכים והרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים מימוש של התוכנית האסטרטגית לרשת האוטובוסים לשנת 2030. למטרה זו, יוקצה מתקציב משרד התחבורה והבטיחות בדרכים באופן הדרגתי עד סך של 200 מיליון ש"ח לבסיס התקציב (תוספת של 40 מיליון ש"ח בשנה) ומשרד האוצר יקצה למשרד התחבורה באופן הדרגתי עד סך של 150 מיליון ש"ח לבסיס התקציב (תוספת של 30 מיליון ש"ח בשנה). בנוסף, יוקצו עד 50 מיליון ש"ח מהסטות מקווי שירות קיימים (10 מיליון ש"ח בשנה). תקציב תוספות השירות לתחבורה הציבורית עבור שנות התוכנית מותנה באישור של הצעת החוק לקביעת תשלום בעד כניסה ויציאה ממטרופולין גוש דן. ככל שלא עבר חוק זה, יוקצה התקציב התוספתי בהתאם להחלטת הוועדה המתמדת לקידום נושאים ותוכניות לפיתוח כלכלי-חברתי בחברה הערבית.

ב. במטרה לפעול ליצירת קפיצת מדרגה משמעותית במרחבים האורבניים ולהאצת העמידה ביעדי הממשלה לשנת 2040 בהיבטי רמת שירות, היצע ושימוש בתחבורה ציבורית יוקצה מתוך הסכום הנקוב בסעיף (א) עד 250 מיליון ש"ח לבסיס התקציב (כ-50 מיליון ש"ח בשנה) עבור תיעדוף ביישובי המיעוטים לערים בעלות למעלה מ-40 אלף תושבים מקרב החברה הערבית, למרחבים אורבניים רצופים המונים יחד מעל 80 אלף תושבים מקרב החברה הערבית ולמרחבים נוספים המגדילים את הקישוריות למטרופולינים המרכזיים. התוכנית תיתן דגש למרחבים בהם מבוצעות ומתוכננות תשתיות לתפעול אוטובוסים וצירי העדפה.

ג. בנוסף, במסגרת תוכנית החומש ולטובת המשך שיפור השירות ביישובי המיעוטים שאינם נכללים בסעיף הקודם, יוקצו 50 מיליון ש"ח מתוך הסכום הנקוב בסעיף (א) (10 מיליון ש"ח בשנה).

ד. במהלך השנים 2021-2022, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יקדם ביישובי המיעוטים תכנון וביצוע של תשתיות תח"צ "רכות", שנועדו לתמוך בפרויקטי התשתית שיקודמו במסגרת התוכנית האסטרטגית התחבורתית והתוכנית האסטרטגית לצירי העדפה. סך התקציב שיופנה בשנים 2021-2022 לצורך זה יעמוד על 50 מיליון ש"ח, מתוך התקציב התוספתי שניתן על ידי משרד האוצר עבור כבישים עירוניים. ככל שישוכם על תקציב תוספתי עבור כבישים עירוניים גם בשנת 2023, יופנה מתוכו סך של 50 מיליון ש"ח לצורך זה בשנה זו. כל זאת, ככל והדבר נדרש בהתאם למדיניות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

ה. במהלך שנות התוכנית משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יפעל להרחבת ולהנגשת שירות התחבורה הציבורית ביישובי המיעוטים, וכן לצורך הנגשת תחנות אוטובוס לאנשים עם מוגבלות, וזאת בהתאם לתוכנית עבודה חמש שנתית שתגובש על ידי הרשות לתחבורה ציבורית. סך התקציב שיופנה על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשנים 2021-2026 לצורך כך יעמוד על 15 מיליון ש"ח, נוסף על כך, משרד האוצר יקצה סך של 20 מיליון ש"ח בשנות התוכנית.

ו. במהלך השנים 2021-2027, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יפעל להקמת מתקני תשתית לתפעול אוטובוסים ביישובי התוכנית המורחבת, אשר מהווים תנאי להמשך ההרחבה והפיתוח של שירות התחבורה הציבורית. סך התקציב שיופנה על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשנים 2021-2027 לצורך כך יעמוד על 300 מיליון ש"ח. התקציב יינתן בהתאם לתוכנית האסטרטגית למתקני תשתית 2040, וניתן יהיה להסיטו לקידום צירי העדפה לתחבורה הציבורית ביישובי המיעוטים, ככל והדבר נדרש מבחינת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

ז. במהלך השנים 2021-2027, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יפעל להקמת צירי העדפה לתחבורה ציבורית.

זאת, בכפוף להעמדת תוספות השירות הנדרשות ומימוש פעימות תפעוליות מתאימות. סך התקציב שיופנה על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בשנים 2021-2027 לצורך כך יעמוד על 200 מיליון ש"ח. התקציב יינתן בהתאם לתוכנית האסטרטגית לצירי העדפה 2025, וניתן יהיה להסיטו לקידום מתקני תשתית לתפעול אוטובוסים ביישובי המיעוטים, ככל והדבר נדרש מבחינת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

ח. לצורך הסברה, שיתוף ציבור, פיתוח קהילתי בתחום התחבורה הציבורית וקשרי קהילה, במטרה לחשוף את הציבור ולהטמיע את השימוש בתחבורה הציבורית ביישובי החברה הערבית, יוקצו 12 מיליון ש"ח בשנות התוכנית. 6 מיליון ש"ח מתקציב משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ו-6 מיליון ש"ח תקציב תוספתי ממשרד האוצר. העברת התקציב ממשרד האוצר מותנית בהצגת תוכנית פרסום על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים. המשרד ימשיך להנגיש בשפה הערבית כל מידע הנדרש לצורך תכנון וביצוע נסיעות.

ט. תקציב בסך 13 מיליון ש"ח ממקורות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ישמש בשנות התוכנית לתקני מנהל מחלקת תחבורה ציבורית ברשויות המיעוטים שמספר תושביהן עולה על 25 אלף או ביישובים אחרים שנבחרו במסגרת סעיף (א), ולתוכנית הכשרה והתמקצעות של נציגי הרשויות המקומיות. המשך התוכנית לאחר שנת 2022 יהיה מותנה בבחינה של התוכנית במהלך השנה על ידי משרד התחבורה ואגף התקציבים.

י. במהלך שנות התוכנית משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יפעל לקיים תוכנית הכשרה להגדלת מספר הנהגים ובכלל זה נהגים מהחברה הערבית לצורך קידום התחבורה הציבורית. לצורך כך, התוכנית תתקצב סך הכול ב-100 מיליון ש"ח תוספתי לאורך שנות התוכנית.

2. הממשלה מטילה על זרוע העבודה, מינהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה, הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים והרשות הארצית לתחבורה ציבורית ובהתייעצות עם המשרד להגנת הסביבה לגבש בתוך 120 ימים תוכנית למתן מענה להסעת עובדים המתגוררים ביישובי מיעוטים למרכזי תעסוקה.

הסעות העובדים לא יופעלו במסגרת שירות התחבורה הציבורית ותתאפשר הפעלתן במסגרת היסעים שיופעלו מטעם מרכזי התעסוקה בהם מועסקים העובדים. למטרה זו, משרד האוצר יתקצב את המשרד הרלוונטי שייבחר להפעלת התוכנית ב-10 מיליון ש"ח על פני שנות התוכנית (2 מיליון ש"ח בשנה). התוכנית תובא לתיאום עם המפקח על התעבורה לפני יישומה. בנוסף, במסגרת עבודת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לטיוב הקווים המשרתים את ציבור הנוסעים בחברה הערבית ייבחנו מחדש הקווים שמגיעים לאזורי התעסוקה.

3. להטיל על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לפרסם, בתוך 90 ימים, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, תזכיר חוק שיאפשר עצירת תחבורה ציבורית בהגדרת תחנות מסוג חדש בעל תקנים מקלים, בתנאים מסוימים, כך שתתאפשר הגדלת כיסוי השירות בערים. המשרד ימשיך ויפעל לטיוב ואפקטיביות הקווים המשרתים את ציבור הנוסעים בחברה הערבית ובתוך כך, בחינת הקווים שנפתחו בחומש הקודם ותכנונם מחדש לפי הצורך.

ד. הסעת המונים:

1. תחנת רכבת טירה: לקבוע כי תחנת טירה תתקצב לביצוע עם הוצאת המכרז, לשם כך משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יקצה ממקורותיו סך של 150 מיליון ש"ח לקידום בינוי התחנה.

2. מסילת מנשה:

לקבוע כי ככל שתאושר התוכנית למקטע הדרומי של מסילת מנשה, ובהתאם לחלופה שתקבע בתוכנית, יקדם משרד התחבורה והבטיחות בדרכים בתיאום עם משרד האוצר את אופן מימוש המקטע הדרומי, כך שיינתן שירות רכבתי למרחב.

3. מערכת הסעת המונים לאורך כביש 65 חוצה ואדי ערה:

א. לקבוע כי תוקם מערכת תחבורה ציבורית לאורך כביש 65 חוצה ואדי ערה.

ב. הסדרת הקישוריות לתחנות התחבורה הציבורית מפנים היישובים הממוקמים לאורך הציר, על מנת לאפשר הגעה באופניים ובכלים אישיים, בהליכה ברגל ותחבורה ציבורית

פנימית תוך חיזוק הרשת הפנימית (שבילי אופניים, חנה וסע וכד').

ג. לשם כך יקצה משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ממקורותיו תקציב של 557 מיליון ש"ח עבור השלב הראשון של קידומי זמינות לפרויקט וקידום תכנון. במהלך שנת 2022 ובכפוף להתקדמות הפרויקט, תתקבל החלטה על שיטת תקצובו (תקציבי או PPP).

ה. בטיחות בדרכים:

לאור שיעור המעורבות הגבוה והעקבי של אוכלוסיית המיעוטים בתאונות דרכים, הממשלה מנחה את הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים לבצע תוכנית ממוקדת בקרב החברה הערבית.

1. התוכנית תתמקד בתחומים הבאים:

א. הקמת מרכזי הדרכה; הקמת מתחמי הדרכה לבטיחות בדרכים בבתי הספר; קידום מיזמים להורדה והעלאה בטוחה בסביבות בתי ספר יסודיים.

ב. הסברה ייעודית לחברה הערבית, שילוט חוצות, תוכניות להפחתת ההיפגעות כתוצאה מתאונות.

ג. חינוך: תוכניות לימוד ייעודיות לבתי הספר בחברה הערבית הכוללות מערכי שיעור ויחידות לימוד מתוקשבות, סדנאות הורים ותלמידים, פעולות חינוכיות בקרב חניכי תנועות הנוער וארגוני הנוער וכו'.

ד. ניהול הבטיחות במרחב העירוני: הקמת צוותי מתנדבים עירוניים לבטיחות בדרכים, חיזוק מטות הבטיחות העירוניים, הכשרות והשתלמויות למהנדסי רשויות מקומיות בתחום הבטיחות בדרכים וכו'.

ה. מידע ומחקר: ביצוע חקירות עומק לתאונות שהתרחשו בחברה הערבית; מחקרי העמקה, הערכה וליווי בנושאי מיקוד של אחריות הורית, חגירה, מהירות ונהגים צעירים וחיזוקים תשתיתיים נדרשים לדיווח תאונות מבוסס מיקום סלולרי.

מזכירות הממשלה

2. יעדי התוכנית יהיו כדלקמן: הפחתה של 9% במספר הנפגעים מהחברה הערבית באופן קשה או קטלני ביחס למספרם הממוצע בשנה בין השנים 2016-2020.

3. היקף תוכנית העבודה לנושא הבטיחות בדרכים בשנות התוכנית יעמוד על 140 מיליון ש"ח ויתקצב באופן הבא:

א. 30% מתקציבי הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (למעט מנהלה) יופנו למתן מענים בחברה הערבית.

ב. בכפוף לעמידה בסעיף (א) לעיל, משרד האוצר יתגבר תקציב הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים בממוצע, בכל שנה בשנות התוכנית בסך של 15 מיליון ש"ח.

1. מנגנון יישום:

יוקם צוות משנה בראשות מנכ"לית משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ובהשתתפות נציגי מינהל תכנון ופיתוח תשתיות, הרשות הארצית לתחבורה ציבורית והרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, הרשות לפיתוח כלכלי, אגף התקציבים במשרד האוצר, חברת נתיבי ישראל וחברת נתיבי איילון (להלן – "צוות התחבורה").

18. תיירות

א. משרד התיירות יפעל לפיתוח התיירות ביישובי התוכנית ובכלל זאת בעיר נצרת, בהתאם לתוכנית שתגובש עם הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים באוצר.

ב. התוכנית תתייחס לפיתוח תשתיות תיירות ציבוריות, אכסון מלונאי, הכשרת כוח אדם ופעולות לעידוד התיירות. מרכיבי התוכנית יגובשו בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים באוצר ויאושרו בהתאם ובכפוף לנהלים הקבועים במשרד התיירות.

ג. היקף התוכנית יעמוד על 14 מיליון ש"ח, מהם 7 מיליון ש"ח ממקורות משרד התיירות ו-7 מיליון ש"ח תקציב ייעודי שיוקצה על ידי משרד האוצר.

ד. בנוסף, משרד התיירות יבנה תוכנית עבודה מפורטת שתכלול ביצוע פרויקטים מבניים ליישובי התוכנית שיזוהו כפוטנציאליים ויגיש אותה לוועדה המתמדת. הוועדה המתמדת תדון בתוכנית ותפעל למציאת מקורות תקציביים ליישומה אשר יוסטו מתוך מקורות החלטה זו.

19. תשתיות תקשורת מתקדמות

לאור הפערים בין תשתיות התקשורת ביישובים הערבים ליישובים היהודים וחשיבות חיבור היישובים הערבים לרשת תקשורת איכותית ומהירה, בהמשך להחלטת הממשלה מספר 371 מיום 13 בספטמבר 2020 ולתיקון מס' 74 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשפ"א-2020 ("חוק התקשורת"), ולשם הקדמת פרישת רשת מתקדמת, כהגדרתה בסעיף 14א לחוק התקשורת ("רשת סיבים אופטיים"), בקרב משקי הבית הערבים באזורי התמרוץ לנוכח חשיבותן של תשתיות תקשורת מתקדמות כתשתית חיונית בתחומים רבים בחיי האזרח ומתוך חשיבותן כגורם המקרב את הפריפריה למרכז אשר יכול להקטין את אי-השוויון ולהרחיב את אפשרויות התעסוקה, תוך חיסכון בעלויות נסיעה וגודש בכבישים, הממשלה רואה חשיבות יתרה בהנגשת תשתיות תקשורת מתקדמות, וביניהם, ליישובים הערביים. לאור כל זאת:

א. להנחות את משרד התקשורת לבחון דרכי פעולה על מנת שקצב פרישת רשת הסיבים האופטיים ביישובי התוכנית יהיה דומה לקצב פרישת רשת הסיבים האופטיים בכלל האוכלוסייה, ובתוך כך לקבוע יעד ממשלתי להנגשת 80% ממשקי הבית ביישובים הערביים לרשת תקשורת מתקדמת בתוך 5 שנים. שר התקשורת ידווח לממשלה, אחת לשנה, על קצב התקדמות הפריסה ביישובים הערביים במסגרת חובת הפריסה של חברת "בזק" ובמסגרת מכרזי קרן התמרוץ.

ב. לרשום את הודעתו של שר התקשורת כי הוא יבחן שימוש בכלים הרגולטורים העומדים לרשותו לצמצום הפער בקצב פרישת הסיבים האופטיים בין יישובי המיעוטים לבין כלל האוכלוסייה, ככל שניתן ובכפוף לכל דין.

ג. להנחות את שר התקשורת להקים צוות בראשות מנכ"לית משרד התקשורת (להלן: "הצוות") בהשתתפות נציג משרד האוצר והרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים. הצוות ימליץ לשר התקשורת בתוך 120 יום על הדרך היעילה להשגת היעד בסעיף א' לעיל. בתוך כך, הצוות יבחן את:

1. הכרה בטכנולוגיות חלופיות כרשת מתקדמת; השפעת תמחור מופחת של תשתיות פאסיביות ואקטיביות על הכדאיות הכלכלית לפריסה.

2. אפשרות לפריסה בתשתיות מים ביוב וחשמל; התגברות על חסמי תכנון ובנייה.

3. דרכים להגברת הכדאיות הכלכלית של פרישת הסיבים ביישובים הערבים.

4. שינויי חקיקה ורגולציה נדרשים ;

ד. הצוות יבחן, בין היתר, את הצורך, וככול שעלה הצורך גם את ההיקף והאופן בו נדרש להגדיל את קופת התמרוץ, כהגדרתה בסעיף 14ג(א) לחוק התקשורת, בין היתר גם באמצעות מקורות נוספים על תשלום החובה שבסעיף 14ג לחוק התקשורת, אשר יוקצו על פי כל דין, ויהיו מיועדים להקדמת הפריסה של רשת סיבים אופטיים שבאזורי התמרוץ כאמור ("כספים חיצוניים"). ככל שחלופה זו תאומץ על ידי הצוות, היא תובא לבחינה ואישור הממשלה על כך שמשרד האוצר יקצה את הכספים החיצוניים באמצעות הלוואה בכפוף לסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. אופן ההקצאה ייקבע בהסכמה בין משרד התקשורת, משרד האוצר והרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים והכול על מנת להביא להקדמת פריסת רשת סיבים אופטיים ביישובי התוכנית שבאזורי התמרוץ בהתאם ליעד הקבוע בסעיף א לעיל.

20. אנרגיה מקיימת

א. נוכח הפערים מהם סובלים יישובי התוכנית בתחום אנרגיה מקיימת, הממשלה מנחה את משרד האנרגיה לגבש תוכנית רב שנתית לטובת פרויקטים ביישובי התוכנית בהיוועצות עם הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים והמשרד להגנת הסביבה בתחום אנרגיה מקיימת, לרבות התייעלות באנרגיה, ייצור אנרגיה מתחדשת, מעבר לתחבורה נקייה, העלאת מודעות ומנגנוני יישום.

ב. יעדי תוכנית העבודה בתחום אנרגיה מקיימת למועד סיום שנות התוכנית הם כדלהלן :

1. הרשויות המשתתפות יקטינו את צריכת האנרגיה בנכסי הרשויות בהיקף כולל של 33,000 מגוואט שעה בשנת 2026.

2. סך ההספק המותקן ממקורות אנרגיה מתחדשת יעמוד על לכל הפחות-8 מגוואט.

3. יותקנו כ-130 עמדות טעינה איטיות ו-15 עמדות טעינה מהירות לרכב חשמלי בשטחי הרשויות, לרבות מרכזי תעשייה, בכפוף לכל דין.

ג. לצורך השגת יעדי תוכנית העבודה בתחום אנרגיה מקיימת, תקצוב התוכנית בשנות התוכנית יהיה באופן הבא :

1. משרד האנרגיה יקצה מתקציבו מדי שנה סך של 6.28 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד האנרגיה מדי שנה סך של 6.28 מיליון ש"ח לאמצעים להתייעלות באנרגיה ברשויות התוכנית.

2. משרד האנרגיה יקצה מתקציבו מדי שנה סך של 2.2 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד האנרגיה מדי שנה סך של 2.2 מיליון ש"ח לאמצעים לייצור אנרגיה מתחדשת ברשויות התוכנית.

3. משרד האנרגיה יקצה מתקציבו מדי שנה סך של 0.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד האנרגיה מדי שנה סך של 0.5 מיליון ש"ח להתקנת עמדות לכלי רכב חשמליים ברשויות התוכנית.

ד. משרד האנרגיה יקצה מתקציבו מדי שנה סך של 1.05 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד האנרגיה מדי שנה סך של 1.05 מיליון ש"ח למנגנון ליישום הצעדים הכלולים בסעיף זה לרבות מנהלי אנרגיה ומנהלי פרויקטים ולהעלאת מודעות לתחום באמצעות הסברה, חינוך והכשרה.

ה. משרד האנרגיה יגבש מנגנון ביצוע יעיל לצורך השגת יעדי תוכנית העבודה בתחום אנרגיה מקיימת ורשאי, בהסכמה עם הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים במשרד האוצר, להסיט סכומים בין הסעיפים אם נוכח שלא ניתן להשיג מימוש מיטבי של התקציבים.

21. חקלאות

א. להנחות את משרד החקלאות ופיתוח הכפר להקצות, במסגרת נוהל התמיכות לרשויות ניקוז סך כולל של 50 מיליון ש"ח מתקציב הפיתוח המיועד לפעולות לצמצום נזקי שיטפונות וניהול אגני אינטגרטיבי, במהלך שנות התוכנית, לשם תמיכה בפרויקטי ניהול נגר אזוריים המשרתים באופן מהותי את יישובי התוכנית המורחבת.

ב. לאמץ את החלטת שר החקלאות ופיתוח הכפר לפעול לחיזוק החקלאות והתשתיות החקלאיות ביישובי התוכנית, במהלך שנות התוכנית באופן הבא : במסגרת נוהלי התמיכה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר שיפורסמו בשנות התוכנית ייכללו מענקי השקעות

ותמיכות שונות בחקלאות בהתייחס לשיקום דרכים חקלאיות, קידום התשתיות הווטרינריות לרווחת בעלי החיים, החי ובריאות הציבור, תמיכה בענף הזיתים, השתתפות במימון ביטוח נזקי טבע בבקעת נטופה, מחקר ופיתוח ייעודי בענפי החקלאות, הקמה ושיקום צנרת מים ראשית לחקלאות, הקמת בתי צמיחה, פתרונות קצה לטיפול בפסולת חקלאית, תמיכה בתכנון, העתקה ושדרוג מבני בעלי חיים ועוד.

ג. התקציב שיועמד לתמיכות כאמור בסעיף קטן (ב) יהיה בהיקף של 76 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית. לצורך כך, משרד החקלאות ופיתוח הכפר יקצה סך של 36 מיליון ש"ח מתקציבו ומשרד האוצר יקצה למשרד החקלאות ופיתוח הכפר סך של 40 מיליון ש"ח.

ד. משרד החקלאות ופיתוח הכפר יסכם עם הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים ואגף התקציבים במשרד האוצר על תוכנית עבודה מפורטת ליישום התמיכות האמורות בסעיף קטן (ב), מדדי תוצאה ואבני דרך לבקרה ומעקב על יישום וזאת בתוך 90 ימים מקבלת החלטה זו. תתאפשר הסטה של תקציבים מנושא לנושא בהסכמה בין הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים ומשרד החקלאות ופיתוח הכפר ובאישור אגף התקציבים במשרד האוצר.

ה. להנחות את שר החקלאות ופיתוח הכפר למנות, בתוך 30 ימים, צוות בין-משרדי שיפעל בהתייעצות עם נציגי החברה הערבית ונציגות של החקלאים הערביים לצורך בחינת החסמים העומדים בפני החקלאים הערבים במימוש הגישה לתמיכות מתקציבים ממשלתיים. הצוות יפעל להסרת החסמים תוך גיבוש מנגנון יישום מיטבי. הצוות יהיה בהובלה משותפת של מנכ"לית משרד החקלאות ופיתוח הכפר ומנהל הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים. בצוות יהיו חברים גם נציגי אגף החשב הכללי ואגף התקציבים במשרד האוצר. הצוות יגיש את המלצותיו, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר, לוועדה המתמדת בתוך 90 יום מיום מינויו ולא יאוחר מ-120 ימים ממועד החלטה זו. המלצות הצוות יהוו חלק בלתי נפרד מיישום החלטה זו.

ו. להורות למשרד החקלאות ופיתוח הכפר לקדם את תוכנית האב של פרויקט בית נטופה כפי שגובשה בשיתוף רשות הניקוז קישון (להלן – הפרויקט) ובהתאם לעקרונות הפרויקט. לצורך כך, להקים ועדת היגוי משותפת בראשות משרד החקלאות ופיתוח הכפר והרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, וחברים בה המשרד להגנת הסביבה, אגף התקציבים במשרד האוצר ומנהל התכנון (מחוז צפון),

נציגי רשויות מקומיות מיישובי המיעוטים ונציגי החקלאים הערביים. הוועדה תהיה רשאית להזמין לדיוניה כל נציג כפי שתראה לנכון. ועדת ההיגוי תאשר את תוכנית העבודה של הפרויקט וכן תעקוב אחר יישומה.

ז. משרד האוצר יקצה למשרד החקלאות ופיתוח הכפר תקציב בהיקף של 50 מיליון ש"ח, בפריסה שווה לשנות התוכנית, לצורך מימוש תוכנית העבודה המאושרת של הפרויקט האמור בסעיף (ו) לעיל ובכלל זאת: שיקום הדרכים החקלאיות בבקעה, הסדרה העמקה וגידור של תעלת האפס, הקמת מעברים מעל לתעלת המוביל וניקוז המשתלב עם הפיתוח האקולוגי והתיירותי בהתאם לשיקול דעת ועדת ההיגוי. לצורך כך, משרד החקלאות ופיתוח הכפר יפעל לביצוע התקשרות עם גוף ביצועי מתאים, לפי כל דין.

22. כבאות והצלה

לפעול לחיזוק יכולות הגנה מאש והגברת היכולת המבצעית של הרשות הארצית לכבאות והצלה ביישובי התוכנית על מנת להביא לצמצום פערים בזמני התגובה לאירועים מבצעיים:

א. להנחות את הרשות הארצית לכבאות והצלה במשרד לביטחון פנים להוציא לפועל תוכנית לבינוי והצטיידות של 8 תחנות משנה ו-4 תחנות מתנדבים ביישובי התוכנית במהלך שנות התוכנית. לצורך כך, יוקצו 58.5 מיליון ש"ח חד פעמי ממשרד האוצר ו-22.8 מיליון ש"ח חד פעמי מתקציבי הרשות הארצית לכבאות.

ב. להגדיל את מספר עובדי כבאות והצלה מהחברה הערבית לרבות לוחמי אש. לצורך כך, מוצבים היעדים כי שיעור העובדים מהחברה הערבית החדשים שיגויסו לא יפחת מ-20% מסך העובדים המגויסים מדי שנה. כחלק מתהליכי הגיוס יתווספו 137 עובדים חדשים נוספים מהחברה הערבית בשנות התוכנית, וזאת על בסיס התקציב וכוח האדם הקיים ברשות הארצית לכבאות והצלה.

ג. לבצע פעולות הסברה והגנה מאש בשיתוף עם הרשויות המקומיות ביישובי התוכנית המורחבת. פעולות אלו יכללו הרחבה של הדרכות, ימי קהילה, הפעלת מתנדבים וזאת בהתבסס על מיפוי צורכים שתערוך הרשות הארצית לכבאות והצלה. לצורך כך, תקצה הרשות לכבאות והצלה במהלך שנות התוכנית 1.5 מיליון ש"ח חד פעמי ממקורותיה ומשרד האוצר יקצה 1.5 מיליון ש"ח חד פעמי.

שלטון מקומי ושירותים מוניציפאליים

23. שלטון מקומי

א. הממשלה מנחה את משרד הפנים ומשרד האוצר להקים צוות בראשות נציג שימונה על-ידי שרת הפנים ובהסכמת שר האוצר, בהשתתפות מנכ"ל משרד הפנים, הממונה על התקציבים או מי מטעמם ומנכ"לית המשרד לשוויון חברתי או מי מטעמה, אשר יבחן ויביא הצעה לעדכונים ותיקונים לנוסחת חלוקת מענק האיזון לרשויות מקומיות ("נוסחת גדיש") לאור השינויים שחלו מאז שנקבעה.

ב. הממשלה רושמת את הודעת מנכ"ל משרד הפנים ומשרד האוצר, כי בכוונתם לפעול לביצוע שינויים ועדכונים בקריטריונים ובהנחיות לתשלום המענק המותנה מתוך מענק האיזון בתוך 90 יום. במסגרת זו ייבחנו בין היתר יצירת מדרגות בשחרור המענק המותנה (על-פני בחינה בינארית), הכרה בביצוע והטמעה של סקר נכסים והתחשבות במגמות גבייה, הן שיפור והן ירידה. ככל שיידרש לצורך כך תיקון החלטות ממשלה בנושא המענק המותנה, יובאו השינויים הנדרשים להחלטת הממשלה עד המועד האמור.

ג. להקצות סך של 120 מיליון ש"ח בשנת 2021 ו-20 מיליון ש"ח נוספים בשנת 2021 בכפוף לקבלת החלטת ממשלה מס' 551 מיום 24.10.2021 ו-200 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022-2026 לטובת תגבור התקציב השוטף של רשויות התוכנית המורחבת. אופן הקצאת התקציב יבוצע בתיאום של צוות משותף למשרד הפנים, אגף תקציבים במשרד האוצר, מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי או נציג מטעמם. תקציבים אלו יוקצו בתקנה ייעודית. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 100 מיליון ש"ח בשנת 2021 ו-200 מיליון ש"ח בשנים 2022-2026.

ד. ככל שיגדל סכום מענק האיזון בתקציב משרד הפנים לאור השינויים בנוסחת חלוקת מענק האיזון, כפי שיאושרו על-ידי הממשלה בהתאם לסעיף (א), מימון הגידול בחלקן של רשויות התוכנית המורחבת לשנים 2022-2026 בתקציב מענק האיזון יבוא מהתקנה הייעודית כמפורט בסעיף (ג).

ה. משרד הפנים ומשרד האוצר יפעלו, בתוך 60 יום, לקידום מסלול מהיר לקבלת אישור לנטילת הלוואות בנקאיות בידי רשויות התוכנית המורחבת לצורכי כיסוי גירעון ולצורכי פיתוח, בכפוף לקביעת תבחינים ופרמטרים המביאים בחשבון את מצבה הכספי של הרשות המקומית, היקף הגירעון הנצבר, זמינות פרויקטי פיתוח. במסגרת זאת, תינתן התייחסות גם לאישור לנטילת הלוואות לכיסוי

מזכירות הממשלה

גירעון תחת תנאים מסוימים. משרד הפנים יפעל בהמשך לכך, לפרסום חוזר מנכ"ל על המסלול האמור ותנאיו בתום ה-60 יום.

ו. בהמשך לעבודת הצוות הבין-משרדי שהוקם בתחום הרשויות המקומיות הערביות, בראשות מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי ובהשתתפות מנכ"ל משרד הפנים, הממונה על התקציבים ומנהל הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, לקבוע כי מטרת העל של תוכנית העבודה בתחום השלטון המקומי היא שיפור רמת השירותים ורמת החיים של התושבים ברשויות התוכנית. להשגת המטרה, משרד הפנים יפעל באמצעים העומדים לרשותו לצורך צמצום הפער בהוצאה לתושב בניכוי ההשתתפות הממשלתית בין הרשויות הערביות ליתר הרשויות במעמד סוציו-אקונומי דומה.

ז. על מנת להשיג מטרה זו, הממשלה מנחה את משרד הפנים לפעול בין היתר לקידום הנושאים הבאים:

1. הגדלת ההכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות.

2. בחינת הקריטריונים בהקצאות קיימות במענק האיזון, הקרן לצמצום פערים ומענקי הפיתוח.

3. הגברת הנגישות של הרשויות למשאבים הממשלתיים שמיועדים להן והגדלת המיצוי והמימוש.

4. שיפור התשתיות הארגוניות והניהוליות והגדלת יכולות הביצוע.

5. ייעול הוצאות הרשויות על מתן שירותים מוניציפאליים לתושביהן.

6. שיפור ההיערכות לחירום.

7. קידום שיתופי פעולה אזוריים לטובת שיפור רמת השירותים וקידום פיתוח כלכלי אזורי.

ח. יוקם צוות משנה שלטון מקומי (להלן: צוות המשנה) בראשות משרד הפנים בו שותפים הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים ואגף התקציבים במשרד האוצר. צוות המשנה ישלים בתוך 90 ימים מיום אישור ההחלטה את קביעת המדדים לאמור בסעיפים (ו) ו-(ז) לעיל ולבחינת השגתם לרבות התייחסות למדדי תפוקה ותוצאה. הצוות ייועץ עם גורמים ברשויות המקומיות וועד ראשי הרשויות הערביות.

ט. צוות משנה שלטון מקומי יקבע קריטריונים ונהלים להסטות תקציביות בין הסעיפים בפרק זה תוך התחשבות ומדידת הביצוע בפועל.

פיתוח כלכלי-מוניציפאלי

י. לאמץ את הודעת משרד הפנים לפיה תגובש תוכנית לפיתוח כלכלי, פיתוח מקורות הכנסה ומנועי צמיחה ברשויות התוכנית. התוכנית תכלול את המרכיבים הבאים:

1. מיפוי והסרת חסמי פיתוח.

2. קידום נושאי חובה ובהם סקרי נכסים מבוססי מערכות גיאוגרפיות וכלים נוספים להרחבת בסיס חיוב הארנונה ולהגברת הגבייה.

3. מענקי פיתוח כולל מתן אפשרות לרשויות לעשות בהם שימוש לקידום פרויקטים תשתיתיים מתוכננים אשר חסר מימון להשלמתם.

4. קידום פרויקטים כלכליים מניבים ומנועי צמיחה.

5. קידום פרויקטים כלכליים אזוריים באמצעות האשכולות הקיימים עבור יישובי התוכנית בשיתוף משרד הכלכלה והתעשייה.

6. תמרוץ רשויות מקומיות באמצעות תחרותיות על משאבים נוספים. תמרוץ זה ייקבע על סמך ביצוע בפועל של פרויקטים כלכליים, של נושאי חובה כפי שיגדיר צוות המשנה וכן של התקדמות בתוכניות לפיתוח ארגוני.

יא. התוכנית המפורטת תגובש על ידי צוות משנה שלטון מקומי בהתאם לעקרונות הבאים:

1. מענה דיפרנציאלי בהתאם לגודל הרשות ולחוסן הכלכלי שלה.

2. תמרוץ רשויות בהתאם לעמידה במדדי ביצוע מקובלים (גביית ארנונה, ביצוע סקרי נכסים, ניצול תקציב הפיתוח, אכיפת גבייה לפי חוקי עזר ועוד)

3. אבני דרך - תחומי ליבה מחייבים כאבן דרך ראשונה כפי שיגדיר צוות היישום

4. התוכנית תכלול מענה לניהול, בקרה, פיקוח וסל סיוע לרשויות המקומיות לקידום הפרויקטים לרבות העסקת יועצים חיצוניים ופרויקטורים.

ב. ייקבעו אמות מידה להקצאה וחלוקה של התקציבים בגין סעיף זה, תוך התייחסות למנגנוני תכנון, ביצוע בקרה ואופן מתן התמיכות ופרסום הקולות הקוראים לרבות דרכי הגשת הפרויקטים על ידי הרשויות המקומיות.

ג. יוקם צוות בראשות החשב הכללי במשרד האוצר ובהשתתפות נציגי משרד הפנים ונציגי הרשות לפיתוח כלכלי אשר יבחן אפשרויות להגדלת הנגישות של רשויות המיעוטים לאשראי בנקאי.

ד. לצורך הגדלת היקף הדיור הממשלתי ברשויות המיעוטים יוקם צוות בראשות החשב הכללי ונציגים ממשרד הפנים, הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים ומשרד הבינוי והשיכון אשר ימפה את הדיור הממשלתי הקיים ברשויות המיעוטים ויבחן את הצורך בהגדלת היקף הנכסים הממשלתיים ברשויות המיעוטים לצד הסרת חסמים. הצוות יעביר המלצותיו לשר האוצר ושר הבינוי והשיכון, בתוך 120 ימים, ויפעל ליישמן בשנות התוכנית.

חיזוק ההון האנושי ברשויות המקומיות הערביות

ט. לצורך שיפור התשתית הארגונית והניהולית והגדלת יכולות הביצוע ברשויות התוכנית:

1. הרשות לפיתוח כלכלי תמשיך להפעיל את מיזם "מווארד" (מיזם לפיתוח כלכלי ברשויות מקומיות ערביות הכולל הגברת היקף מימוש המשאבים הממשלתיים, הן ביחס למשאבים העומדים במסגרת תוכניות החומש והן ביחס למשאבים שניתנים על ידי הממשלה ככלל) לשנים 2022-2026 ולהרחבת המיזם לכלל רשויות התוכנית בהתאם לתנאי המיזם. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד לשוויון חברתי סך של 50 מיליון ש"ח בתקופת התוכנית במתווה יורד. לרשויות המקומיות המשתתפות במיזם יוגדרו יעדים ומדדים. המשך ההשתתפות של רשות מקומית במיזם מכוח תקציבי 2024-2026 וככל שהיא נמצאת במיזם לפחות שנתיים יותנה בהוכחת האפקטיביות של המיזם לגבייה וקביעת אסטרטגיית יציאה.

מזכירות הממשלה

2. להנחות את צוות משנה שלטון מקומי לגבש תוכנית לפיתוח ההון האנושי וההון הארגוני ברשויות התוכנית. התוכנית תכלול את המרכיבים הבאים:

א. השלמה של תהליכי פיתוח ארגוני ברשויות המקומיות והתחלה של תהליכים חדשים לפי המודל הארגוני של משרד הפנים.

ב. שיפור תהליכי העבודה הרשתיים באמצעים דיגיטליים והנגשת שירותים לתושב.

ג. הגדלת ההשתתפות של עובדי הרשויות המקומיות הערביות בהכשרות משרד הפנים ובתוכניות עתודות לישראל.

ד. ביצוע הכשרות והדרכות ייעודיות לבעלי תפקידים ברשויות המקומיות הערביות.

ה. הקמת צוות משותף לממונה על השכר במשרד האוצר, משרד הפנים והרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים להסרת חסמי איוש ומסלולי התקדמות.

ו. בחינת גיבוש מעטפות אזוריות לחיזוק יכולות הרשויות המקומיות הערביות בתחומי התכנון, הניהול והביצוע באמצעות האשכולות האזוריים.

ז. גיבוש תוכנית הערכה ומדידה לתוכנית לפיתוח ההון האנושי ברשויות המקומיות הערביות.

3. התוכנית האמורה בסעיף (2) תגובש על ידי צוות משנה שלטון מקומי תוך היוועצות עם ועד ראשי הרשויות הערביות בהתאם לעקרונות הבאים:

א. מענה דיפרנציאלי בהתאם לגודל הרשות, רמת הבשלות והמחויבות.

ב. הגדרה של תנאי סף מחייבים לכניסה לתוכניות.

ג. פתרונות אזוריים עבור רשויות שיוגדרו קטנות.

ד. הגדרת תוכנית דו-שלבית כאשר המעבר לשלב השני יבוצע ברשויות אשר ישלימו את השלב הראשון בהצלחה.

תקציבי התוכנית

מזכירות הממשלה

טז. לצורך תגבור מענקי הפיתוח של רשויות התוכנית והמועצות האזוריות שבאחריותן יישובים הנמנים על יישובי התוכנית (בעבור פיתוח יישובי התוכנית בלבד), ועבור קידום פיתוח כלכלי-מוניציפלי ברשויות התוכנית וחיוק ההון האנושי ברשויות התוכנית, יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 400 מיליון ש"ח בשנות התוכנית. חלוקת הסכומים בין הרכיבים תיעשה בהסכמת כלל חברי צוות המשנה לשלטון המקומי.

יז. בנוסף על האמור לעיל, משרד הפנים יקצה ממקורותיו 270 מיליון ש"ח בשנות התוכנית עבור רשויות התוכנית המורחבת.

חירום

יח. לצורך שיפור ההיערכות לחירום ברשויות, יקצה משרד האוצר למשרד הפנים סך של 4 מיליון ש"ח מדי שנה על פני שנות התוכנית (סך כולל של 20 מיליון ש"ח). התוכנית לנושא תכלול קביעת מדדים למוכנות רשות מקומית לחירום.

הקמה ושיפוץ מבני דת ובתי עלמין

יט. להטיל על משרד הפנים להקצות תקציב נוסף של 30 מיליון ש"ח מעבר לתקציב המופנה על ידו כיום לטובת הקמה ושיפוץ מבני דת ובתי עלמין ביישובי התוכנית. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 30 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני שנות התוכנית.

הנגשת מוסדות ציבור

כ. להטיל על משרד הפנים להקצות 50 מיליון ש"ח לצורך הנגשת מוסדות ציבור ביישובי המיעוטים. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 50 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני שנות התוכנית.

24. תוכניות ליישובים ייעודים

ג'סר א-זרקא

א. להנחות את הרשות לפיתוח כלכלי כי תגובש תוכנית לפיתוח והעצמה כלכלית של היישוב ג'סר א-זרקא הנותנת מענה לאתגרים הייחודיים של היישוב (עוני, אבטלה, שיעור פטירה גבוה ועוד) תוך מינוף מגמות הפיתוח המתקיימות בו ובשל היותו היישוב הערבי היחיד על החוף עם נכסי טבע אדירים ופוטנציאל בלתי ממומש. התוכנית תגובש בהסכמת משרד האוצר ומשרד הפנים ותכלול בין היתר, פיתוח רצועת החוף, פיתוח מנופי צמיחה כלכליים מבוססי תיירות, קידום

תעסוקה ועסקים מקומיים ומרכיבים להסרת חסמים המעכבים את פיתוח היישוב. התוכנית תובא לאישור ועדת השרים בתוך 90 ימים. לצורך כך יקצה משרד האוצר למשרדים שייקבעו סכום של 8 מיליון ש"ח מדי שנה בפריסה שווה על פני תקופת התוכנית. נוסף על כך, יוגדרו מענים מתוך החלטת ממשלה זו שיועדו לצורך חיזוק היישוב. התוכנית שתגובש כפופה לחוק עדיפות לאומית.

נצרת

ב. לנוכח חשיבותה של העיר נצרת, הממשלה מנחה את הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים להביא החלטת ממשלה ייעודית בהמשך לעיר נצרת.

25. הגברת יכולות הביצוע של הרשויות המקומיות הערביות

א. להנחות את כל אחד ממשרדי הממשלה כי העמדת סיוע תקציבי לרשויות המקומיות בהתאם להחלטה זו, תבוצע תוך מתן עדיפות לסיוע בשווה כסף וביצוע באמצעות המשרד הממשלתי או גוף אחר שייבחר על ידי המשרד והכול בשים לב למהות ולמאפייני הפרויקט ולמאפייני הרשות המקומית ולצורך לפעול לסיוע וליווי לרשויות התוכנית המורחבת להפחתת הלחצים של גורמי פשיעה עליהן, להגברת המשילות בתחומן וליישום אפקטיבי של תוכניות הממשלה בתחומי אחריותן. על אף האמור, משרדי הממשלה יוכלו לקבוע בתוך 90 ימים כללים למקרים שבהם תתאפשר העמדת הסיוע בתקצוב ישיר בין כלל הרשויות שעליהן חלה ההחלטה ובין לגבי חלקן לרבות תוך קביעת הנחיות לגבי הליך ביצוע ההתקשרות של הרשות המקומית בהתאם ובכפוף לכל דין, לרבות באמצעות התקשרות של הרשות עם חברה ממשלתית שתקבע הממשלה לכך או חברה ממשלתית שיש למשרד עימה הסכם מסגרת, וזאת בשים לב למהות ומאפייני התקצוב ולמאפייני הרשות המקומית.

ב. מבלי לגרוע מסעיף (א) ולעכב את יישומו, משרד הפנים, הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים ואגף החשב הכללי במשרד האוצר יפעלו לבחון גיבוש מודל לביצוע פרויקטים תשתיתיים ברשויות התוכנית באמצעות גופי ביצוע חיצוניים (חלף ביצוע עצמי על ידי רשויות התוכנית) וזאת בהתאם לצורך וככל שדרש. המודל יתייחס, בין היתר, לתחומי הפעילות השונים שבהם יש לגופי ביצוע חיצוניים יתרון, ולאופן ההתקשרות של הרשויות המקומיות ו/או של המדינה עם אותם גופים בכפוף לכל דין לרבות על פי חוק חובת המכרזים התשנ"ב-1992.

26. הגנת הסביבה:

א. להטיל על המשרד להגנת הסביבה לגבש, בתוך 120 ימים, תוכנית לשיפור מצב הסביבה, לרבות בהיבטי שינוי האקלים ביישובי המיעוטים (להלן – התוכנית הסביבתית).

ב. להקים ועדת היגוי בראשות מנכ"לית המשרד להגנת הסביבה (או מי מטעמה) הכוללת את מנכ"לי המשרדים לשוויון חברתי, הפנים, הפריפריה הנגב והגליל, האנרגיה ואגף התקציבים במשרד האוצר, או נציגיהם ונציגי ציבור שייבחרו על ידי המשרד להגנת הסביבה. ועדת ההיגוי תייעץ למשרד להגנת הסביבה בנוגע לתוכנית הסביבתית. הוועדה רשאית לפנות למשרדים נוספים ולזמנם לדיונים. תוכנית העבודה בתחום הגנת הסביבה תגובש, בין היתר, בהתאם לעקרונות הבאים:

1. קיום הליכים של שיתוף ציבור מקדימים בקרב החברה הערבית.

2. קידום פתרונות למשק הפסולת בהתאם לאסטרטגיית הפסולת של המשרד.

3. העצמת יכולות בקרב הרשויות המקומיות.

4. שיפור השירות הניתן לתושב.

5. הגברת הפיקוח והאכיפה בתחום הגנת הסביבה ביישובי המיעוטים.

6. עידוד מנהיגות מקומית, העלאת מודעות ובניית יכולות בתחום הגנת הסביבה בקרב האוכלוסייה.

7. הבטחת קיימות של הפעילויות נשואי התוכנית הסביבתית.

ג. לצורך מימוש התוכנית הסביבתית, הממשלה פונה להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה כי תבחן, בכפוף לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 והתקנות שעל פיו, הקצאה של סכום של עד 300 מיליון ש"ח לתקופת התוכנית, עבור המשך הסדרת משק הפסולת ביישובי המיעוטים, לרבות עבור הקמה ושדרוג של תשתיות לטיפול בפסולת ומחזור, הכול בהתאם לתוכנית שתוגש לקרן לשמירת הניקיון, על בסיס תוכנית העבודה בתחום הגנת הסביבה באותם נושאים ושתאושר על ידה.

ד. משרד האוצר יקצה בשנות התוכנית למשרד להגנת הסביבה סך של 250 מיליון ש"ח (סך של 50 מיליון ש"ח מדי שנה) עבור ביצוע

מזכירות הממשלה

פעילויות ייעודיות לשיפור מצב איכות הסביבה, היערכות לשינוי אקלים, בנייה ירוקה ופעולות חינוך והסברה ביישובי המיעוטים בהתאם לתוכנית הסביבתית.

ה. יובהר כי על מנת להימנע מכפל מענים, מענים שפורטו בחלקים אחרים של החלטה זו יתואמו עם הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים והמשרדים הרלוונטיים.

27. פיתוח הפריפריה הנגב והגליל

א. הממשלה מנחה את המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל להקצות לרשויות התוכנית בשנת 2022 סך של 103 מיליון ש"ח ובשנים 2026-2023 סך של 30% מסך תקציבים המופנים על ידו לרשויות המקומיות בישראל. יובהר כי התקציב המוקצה לרשויות התוכנית משנת 2023 לא יפחת מהתקציב המוקצה בשנת 2022, אלא אם יחל קיטון בתקציב הכולל של המשרד. לצורך השגת יעד זה, יקצה משרד האוצר למשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל 27 מיליון ש"ח מדי שנה משנות התוכנית. ככול שמדובר בתקציבי התמיכה – הדבר ייעשה בכפוף למבחני התמיכה.

ב. המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל יפעל כדלקמן:

1. המשרד יפעל להנגשת "הקולות הקוראים" שהוא מפרסם לחברה הערבית ויפעל דרך הפצה ייעודית והסברה מותאמת למקסום פוטנציאל ההגשות מצד הרשויות.

2. המשרד ידווח אחת לשנה לוועדה המתמדת על אחוז ההקצאות התקציביות שהועברו לרשויות התוכנית מתוך סך ההקצאות התקציביות שבוצעו ועל אחוז הניצול הכספי לפי רשות.

3. המשרד יפעל להסדרת מנגנון בניהול תקציב המשרד שיאפשר שקיפות בנוגע להקצאות התקציביות לרשויות התוכנית.

4. המשרד יערוך, בתוך 120 יום, מיפוי צורכים ייחודים הקיימים ביישובי התוכנית והחסמים הקיימים ברשויות הערביות למיצוי המשאבים הממשלתיים ויפעל להתאים את "הקולות הקוראים" המפורסמים על ידו למענים ולצרכים הייחודיים של היישובים והרשויות. הדוח יועבר לרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים.

5. מעבר להקצאות המוגדרות בהחלטת הממשלה מס' 468 מיום 25.10.2020, המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה 50 מיליון ש"ח בשנת 2021 לטובת הפעלת תוכניות בערים לעידוד

שיתוף פעולה, קיום משותף, תמיכה בדו קיום וחיזוק הקשרים בין יהודים לערבים וזאת בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים. התוכנית לא תופעל ברשויות מקומיות להן ניתן מענה בנושאים אלה בהחלטות ממשלה אחרות. 40 מיליון ש"ח נוספים יוקצו לטובת פרויקטים לקידום ופיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, המייצרים חיסכון בהוצאות או הכנסות לרשויות התוכנית.

ג. להטיל על משרד פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים באוצר להכין תוכנית עבודה לפיתוח אזורי תעסוקה שתכלול תכנון, קידום תוכניות מפורטות, איחוד וחלוקה, פיתוח, הקמה של תשתיות על, הרחבה, שדרוג, הכנת סקרי היתכנות וקידום של אזורי תעסוקה, מסחר ושירותים (להלן - אזורי תעסוקה) ביישובי תוכנית זאת, בהתאם למיפוי צורכים ותוכניות סטטוטוריות מאושרות ופוטנציאליות (להלן - תוכנית עבודה בתחום אזורי תעסוקה).

ד. תוכנית העבודה בתחום אזורי תעסוקה תהיה בהתאם לעקרונות הבאים: בחירת אזורי התעסוקה תיבחן על בסיס תוכנית מפורטת בתוקף או על בסיס תוכניות מתאר כוללניות/כוללות ובהתאם לשיקולי ישימות הפיתוח, סטטוס הבעלות על הקרקע, התייחסות לרמת ההסכמות עם ובין בעלי קרקעות פרטיות, ובין המחזיקים בקרקע, חסמי תשתיות וכד'. כמו כן, במקרים בהם הפיתוח יעשה על קרקע פרטית, יותנה הפיתוח בקיום חוקי עזר רלוונטיים ברשות המקומית המאפשרים גביית היטלים לפיתוח הנעשה על קרקע פרטית.

ה. לצורך יישום סעיפים (ג) ו-(ד), משרד האוצר יקצה למשרד 50 מיליוני ש"ח נוספים בתקופת התוכנית והמשרד יקצה ממקורותיו המפורטים בסעיף (א) סך של 50 מיליוני ש"ח נוספים.

28. היישובים המעורבים

א. לרשום את הודעת הרשות לפיתוח כלכלי ומשרד ראש הממשלה כי יגבשו במשותף הצעה לתוכנית רב-שנתית ליישובים מעורבים, במטרה שתובא לאישור הממשלה בתוך 150 ימים מיום קבלת החלטה זו.

ב. התוכנית תגובש בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומשרדי הממשלה הרלוונטיים, ובהיוועצות עם משרדי הממשלה הרלוונטיים,

מזכירות הממשלה

ותוך קיום מהלכי היועצות עם נבחרי ציבור מהשלטון המקומי, הציבור בערים המעורבות וארגוני חברה אזרחית.

ג. התוכנית שתגובש תהיה בהיקף של עד 300 מיליון ש"ח לשנים 2026-2022, מתוכם עד 150 מיליון ש"ח יהיו ממקורות משרדי הממשלה שייקחו חלק בתוכנית ו-150 מיליון ש"ח נוספים יוקצו על ידי משרד האוצר ממקורות החלטה זו. יובהר כי תקציבים תוספתיים שהוקצו למשרדי הממשלה כמפורט בהחלטה זו אינם יכולים לשמש כמקורות המשרדים לצורך סעיף זה.

ד. כל זאת בכפוף לחוק אזורי עדיפות לאומית, התשס"ז-2007.

29. היישובים הדרושים והצ'רקסים

בהמשך להחלטות הממשלה מספר 959, מס' 4798 מיום 29.12.2019 ומס' 291 מיום 1.8.2021 הממשלה מנחה את משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר להביא החלטה מפורטת המשכית לפיתוח כלכלי ולהעצמת היישובים הדרושים והצ'רקסים בגובה 3,000 מיליון ש"ח מתוכם יקצה משרד האוצר סכום של 1,500 מיליון ש"ח וסכום נוסף של 1,500 מיליון ש"ח יאוגמו מתקציבי המשרדים (להלן – "הסכום המשלים"). ככל שלא יאוגם חלק מהסכום המשלים, יפחת התקציב הכולל שיוקצה לביצועה של החלטה בהתאם. תקציבים ליישובים הדרושים והצ'רקסים ולחברה הדרונית והצ'רקסית שנכללו בהחלטה זו יופחתו מהמסגרת של התוכנית.

התוכנית שתגובש תהיה כפופה לחוק אזורי עדיפות לאומית, התשס"ז-2007, ככל הנדרש.

30. היישובים הבדואים בנגב

בהמשך להחלטות הממשלה מספר 3708 מיום 11.9.2011 ומס' 2397 מיום 12.02.2017 ולצורך מתן מענה לצורכים הייחודיים של האוכלוסייה הבדואית בנגב, הממשלה מנחה:

א. להטיל על האגף לפיתוח כלכלי-חברתי של החברה הבדואית במשרד הרווחה והביטחון החברתי (להלן: "האגף לפיתוח כלכלי חברתי של החברה הבדואית") לגבש תוך 90 ימים תוכנית ייעודית חמש שנתית לאוכלוסייה הבדואית בנגב עד לשנת 2026 ולהביא אותה לאישור הממשלה וזאת בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר.

ב. האגף לפיתוח כלכלי חברתי של החברה הבדואית יהא אחראי על תכלול ביחס לחברה הבדואית בנגב לרבות בניית התוכנית, ריכוזה,

מזכירות הממשלה

בקרה ומעקב אחר יישומה מול משרדי הממשלה והרשויות המקומיות לרבות אודות התקציבים המיועדים ליישומי הבדואים בנגב שהוקצו במסגרת החלטה זו. הסטת תקציבים המיועדים לחברה הבדואית מתוך החלטה זו שיעוגנו בהחלטת ההמשך תהיה בסמכות האגף לפיתוח כלכלי חברתי של החברה הבדואית בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר. פירוט המנגנונים והוועדות שיופעלו ביחס לתוכנית יפורטו בהחלטת ההמשך.

ג. התוכנית שתגובש תהיה כפופה לחוק עדיפות לאומית ככל הנדרש.

ד. ההיקף התקציבי של התוכנית יעמוד על 5,163 מיליון ש"ח שמחציתו תוספתי ויכלול את התקציבים המיועדים לחברה הבדואית בנגב מתוך סעיפי החלטה זו.

ה. ביחס לצוותי המשנה שנמנו בהחלטה, בכל דיון שיעסוק בנושאים הנוגעים גם לחברה הבדואית בנגב, יהיה חבר האגף לפיתוח כלכלי-חברתי בחברה הבדואית, ממשרד הרווחה והביטחון החברתי ובפרט בצוותים: חינוך, בריאות, ספורט ותרבות, תעסוקה, תחבורה, מדע, הגנת הסביבה ופנים.

31. היישומים הבדואים בצפון

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 469 מיום 25.10.2020, לצורך מתן מענה לצורכים הייחודיים של היישובים הבדואים בצפון, הממשלה מנחה:

א. הרשות לפיתוח כלכלי תגבש את תוכנית העבודה ליישובים הבדואים בצפון לתקופת התוכנית, בתיאום עם משרדי הממשלה ונציגות הרשויות הבדואיות בצפון. התוכנית תתבסס על מקורות החלטה זו ותקציבה בתום התקופה יעמוד על היקף שלא יפחת מ-1,400 מיליון ש"ח.

ב. תוקם ועדת היגוי למעקב אחר יישום תוכנית העבודה ליישובים הבדואים בצפון אשר בראשה תעמוד מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי. בוועדה יהיו חברים נציגי משרדי הממשלה השותפים ליישום ההחלטה, לרבות נציגי אגף התקציבים במשרד האוצר. לשיבות ועדת ההיגוי יוזמנו כמשקיפים נציגות של פורום ראשי הרשויות הבדואיות בצפון. הוועדה תתכנס באופן קבוע אחת לשנה לצורך מעקב אחר יישום תוכנית העבודה, כולל ביצוע תקציבי והסרת חסמים.

32. ניהול החלטה:

כללי

- א. תקציבים בהחלטה זו המיועדים ליישובי התוכנית המורחבת או ליישובי המיעוטים יחולקו בין החלקים השונים בחברה הערבית, ככל הניתן, לפי חישוב חלקם באוכלוסייה.
- ב. כל הסטת תקציבים מתוך החלטה זו תבוצע בהתאם לחוק יסודות התקציב ובהסכמת אגף התקציבים.
- ג. הרשות לפיתוח כלכלי ואגף התקציבים במשרד האוצר יסכמו עם משרדי הממשלה במסגרת תקציב המדינה לשנת 2023 תוכניות פיתוח חברתי-כלכלי של החברה הערבית ביישובי התוכנית בסך שנתר על מנת להגיע למקורות המשרדיים הנדרשים לפי החלטת הממשלה מס' 292 מיום 1.8.2021 מתוך תקציבי המשרדים וביאו אותם לאישור הממשלה עד אישור תקציב המדינה לשנת 2023.
- ד. החשב הכללי, בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי, יגבשו צורכים ודרישות להתאמת מערכת מרכביה לצורך מעקב, דיווח ובקרה על ביצוע תקציבי החלטה זו לרבות התמיכות וההקצבות הניתנות לרשויות המקומיות.
- ה. מערכות המידע שיפותחו יכללו נתוני הקצאה וביצוע תקציבי בהתייחס למשרדי הממשלה והרשויות המקומיות ותאפשר דיווח בקרה, מעקב וניהול החלטה זו. נתונים אלה ישוקפו באופן מלא למשרד לשוויון חברתי. מערכות אלו ייכנסו לפעילות במהלך שנת 2022.
- ו. אגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי, ינחה את המשרדים הממשלתיים בתוך 60 יום ממועד קבלת החלטה זו על אופן הקצאת התקציבים בתוך התקנות המשרדיות על מנת לפשט את המעקב והבקרה אחר ביצועי התוכנית באמצעות מערכות המידע. החשב הכללי וחשבי המשרדים יבצעו בקרה כספית בהתאם לסמכותם בגין הפרויקטים שמבוצעים מכוח החלטה זו, בנוסף יוודא החשב הכללי כי בכל משרד מבוצעת בקרה כספית ובמקרה הצורך ינחה את המשרדים על אופן ביצוע בקרה כספית על החלטה זו לצורך דיווח מלא אחר החלטה זו.
- ז. אגף החשב הכללי במשרד האוצר יקבע תוכנית ביקורת בהתייעצות עם משרד הפנים והרשות לפיתוח כלכלי בנוגע לביצוע החלטה זו, לרבות: שימוש במשאבים המוקצים במסגרתה ומעקב אחר ביצועה.

לצורך כך, יקצה אגף התקציבים במשרד האוצר סך של 1.5 מיליון ש"ח בשנה לאגף החשב הכללי.

הוועדה המתמדת

ח. מוקמת בזאת ועדה מתמדת, שבראשה תעמוד מנכ"לית המשרד לשוויון חברתי, ויהיו חברים בה מנהל הרשות לפיתוח כלכלי, מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הממונה על התקציבים או נציג בכיר מטעמם. הוועדה תכונס, לכל הפחות, פעמיים בשנה. לשיבות הוועדה המתמדת יוזמן, דרך קבע, נציג קבוע מטעם ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות. יו"ר הוועדה תהיה רשאית להזמין לשיבות הוועדה נציגים נוספים על פי צורך וכן לכנס את הוועדה בהרכב מצומצם.

ט. תפקידי הוועדה המתמדת וסמכויותיה יהיו כדלקמן:

1. לדון ולאשר מדי שנה את תוכנית העבודה השנתית ליישום התוכנית מושא החלטה זו וכן תוכניות לעדכון התוכנית הרב-שנתית. תוכניות אלו יוגשו לוועדה על ידי המשרדים והיחידות הרלוונטים או צוותי המשנה עד אחד בפברואר מדי שנה, החל בשנת 2022. תוכניות אלו יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות לפיתוח כלכלי בנושא בתוך 60 יום ממועד קבלת החלטה זו.

2. לאשר, בתיאום עם המשרדים הרלוונטיים, שינויים והתאמות בתוכניות העבודה המפורטות שהומלצו ע"י צוותי המשנה, המשרדים הרלוונטים או ביוזמת הוועדה המתמדת.

3. לדון בדוח שנתי שיגישו המשרדים והיחידות הרלוונטיים או צוותי המשנה עד אחד במרץ מדי שנה החל בשנת 2023 בהתייחס ליישום החלטה זו בשנה החולפת, ובכלל זה בהתייחס לביצוע תוכנית העבודה, עמידה ביעדים ובמדדים, אופן וזיהוי הקצאת התקציבים ומימוש התקציבים. דוחות אלה יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות לפיתוח כלכלי. אין באמור כדי לגרוע מחובות הדיווח לפי חוק עדיפות לאומית.

4. לבצע פיקוח ומעקב ליישום החלטה זו.

5. להכריע במחלוקות שהתעוררו במהלך יישום ההחלטה בנושאים שלא הגיעו לכדי פתרון במסגרת צוותי המשנה.

6. לפעול להסרת חסמים בביצוע ההחלטה וזאת מבלי לגרוע מסמכויות משרדי הממשלה, מוסדות התכנון וגופים סטטוטוריים על פי דין.

7. ככל שבמהלך יישום החלטה תמצא הוועדה המתמדת כי קיים צורך בהסטת תקציב תוספתי בין תחומי הפעילות של החלטה זו בהתאם להתקדמות הביצוע, זמינות ביצוע ושיקולים מקצועיים נוספים שיביאו להשגת יעדי התוכנית, או לחילופין, ככל שתוכניות העבודה שהוצגו בהתאם לסעיף 1 אינן מקדמות את היעדים שנקבעו, תוכל הוועדה לבצע הסטות תקציב בין תחומי הפעילות, לעכב המשך תקצוב תוספתי והכול בהתאם לחוק יסודות התקציב ובהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר ובשיח עם מנכ"לי המשרדים הנוגעים בדבר. האמור לא פוגע בסמכותה של השרה לשוויון חברתי ככל שנוכחה לדעת שנדרש לבצע שינויים והסטות של תקציבים בין פרקי ההחלטה להביא הצעת החלטה בפני הממשלה.

8. בנוסף על היעדים והמדדים שנקבעו אל מול המשרדים הרלוונטיים, רשאית הוועדה לקבוע ולאשר יעדים נוספים עבור החלטת הממשלה, בכפוף לכך שאלו נדרשים לצורך מימוש תכלית ההחלטה.

9. בחלוף שנתיים ממועד קבלת החלטה זו ובהסתמך על ממצאים מפעילות מעקב ובקרה, תבחן הוועדה המתמדת את הצורך בעדכון התוכנית או שינויה, וככל הנדרש יובאו הדברים לאישור הממשלה. בחלוף ארבע שנים, תבחן הוועדה את הצורך בגיבוש צעדי המשך לתוכנית.

10. יו"ר הוועדה המתמדת רשאית לזמן ישיבה בהשתתפות מנכ"לי המשרדים הממשלתיים המשתתפים ביישום ההחלטה על מנת להיוועץ, לדווח ולסנכרן בין מרכיבי התוכנית.

צוותי המשנה

- י. צוותי המשנה ליישום ההחלטה יתכנסו לכל הפחות 3 פעמים בשנה.
- יא. הצוותים יפעלו בהתייעצות עם נציג ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות וארגוני חברה אזרחית.
- יב. מבלי לגרוע מכל תפקיד אחר שהוטל על צוותי המשנה כמפורט בהחלטה זו לעיל, תפקידי צוותי המשנה וסמכויותיהם יהיו כדלקמן:

מזכירות הממשלה

1. לעקוב אחרי התקדמות המענים שבהחלטה זו, לבחון עמידה ביעדים שהוגדרו ולפעול לזיהוי והסרת חסמים בתחומי עיסוקם.
2. לאשר מדי שנה תוכנית עבודה מפורטת ואת החלוקה התקציבית של הסכומים שהוקצו בשנה הרלוונטית ליישום ההחלטה בין רכיבי התוכנית ובין המשרדים.
3. לפעול באופן אקטיבי להשגת יעדי התוכנית שבתחומי עיסוקם.
4. לבחון את אמות המידה הנקבעות להקצאת תקציבים. בכלל זה, ייבחן השימוש באמת מידה של אשכול חברתי כלכלי יישובי חלף אשכול חברתי-כלכלי רשותי במקרים הרלוונטיים.
5. ככל הנדרש במועד קבלת ההחלטה, השלמת גיבוש יעדים ומדדים בתוך 90 יום מיום קבלת ההחלטה והבאתם לאישור הוועדה המתמדת.
6. מעקב ובקרה שתקציבים שהוקצו משמשים ליעדם כנדרש.
7. לדווח לוועדה המתמדת על התקדמות התוכנית ושינויים בביצועה או תקצוב תוכניות העבודה המפורטות.
8. להביא לפני הוועדה המתמדת מחלוקות, חסמים רוחביים וליישם את החלטות הוועדה המתמדת.
9. ככל שצוותי המשנה ימצאו צורך בהסטת תקציבים בתוך תחומי הפעילות שבתחומם, ובהתאם להתקדמות הביצוע ושיקולים מקצועיים נוספים שיביאו להשגת יעדי הצוות בצורה מיטבית, יוכל הצוות לבצע הסטת תקציב בתוך תחומי הפעילות, וזאת באישור נציג אגף התקציבים.
10. צוות המשנה ראוי, ככל שיש בכך צורך, להקים צוותי עבודה לסיוע בעבודת צוות המשנה.
11. ראשי הצוותים יזמנו מעת לעת נציגי משרדים ממשלתיים או גורמים מקצועיים אשר נוכחותם נדרשת ליישום ההחלטה, בהתאם לשיקול דעתם.
12. לקדם, בהתאם לשיקול דעת הצוות, מהלכי היועצות או מחקר שוטפים או איסוף נתונים בנוגע ליישום התוכנית.

13. על מנת להבטיח גיוון בהרכב צוותי המשנה, השרה לשוויון חברתי רשאית למנות נציגי ציבור נוספים לחברים בצוותי המשנה וזאת בשים לב להנחיית היועץ המשפטי לממשלה לעניין מינויים.

14. השרה לשוויון חברתי רשאית למנות צוותי יישום נוספים מעבר לאמור בהחלטה על מנת לקדם יישום מיטבי של התוכניות.

הרשות לפיתוח כלכלי ושונות

יג. הרשות לפיתוח כלכלי תהיה אחראית על תכלול התוכנית, ריכוזה, ומעקב אחר יישומה מול משרדי הממשלה והרשויות המקומיות.

יד. בכל מקום שלא נאמר במפורש אחרת, סמכות הבקרה והמעקב תינתן לרשות לפיתוח כלכלי.

טו. הרשות לפיתוח כלכלי תרכז את עבודת הוועדה המתמדת ואת עבודת צוותי המשנה אלא אם נקבע אחרת במסגרת צוותי המשנה.

טז. כל מנכ"ל משרד שהחלטה נוגעת לענייני משרדו ימנה גורם מקצועי בכיר אשר ירכז את עבודת משרדו בכל הקשור לדיווח לרשות לפיתוח כלכלי, לצוותי המשנה או לוועדה המתמדת ולגיבוש תוכנית העבודה ויישומה. זהות גורם זה תדווח לרשות לפיתוח כלכלי בתוך 30 יום מקבלת החלטה זו. הגורם המקצועי וראשי צוותי המשנה ידווחו לרשות לפיתוח כלכלי על התקדמות תוכנית העבודה במשרדם או בצוותם ועל חסמים, פערים או כשלים בביצועה וישתפו פעולה באופן מלא עם הרשות לפיתוח כלכלי. ריכוז התוכנית על ידי הגורם המקצועי יבוצע אל מול הגורמים הממונים במשרדים ומול הרשויות המקומיות הרלוונטיות והרשות לפיתוח כלכלי, בהתאם לצורך ולסוג הפעילות שנקבעה.

יז. על מנת להביא להגברת האמון של הציבור הערבי בפעילות משרדי הממשלה, הרשות לפיתוח כלכלי תקדם אסטרטגיית מיתוג והסברה לפעילות משרדי הממשלה הנעשות מכוח החלטה זו (לוגו לתוכנית, שם לתוכנית ואסטרטגיית מיתוג ופרסום). פעולות אלו ייעשו, בין היתר, על מנת לייצר מודעות אצל הציבור לפעילות הממשלה לפיתוח חברתי-כלכלי בחברה הערבית. הממשלה מנחה את משרדי הממשלה לשתף פעולה ולאמץ את המיתוג הייעודי שייקבע על ידי הרשות לפיתוח כלכלי. לצורך כך, יקצה משרד האוצר לרשות לפיתוח כלכלי 2 מיליון ש"ח בכל שנה משנות התוכנית.

יח. הרשות לפיתוח כלכלי תכנס פעמיים בשנה ועדת היגוי מחוזית שמטרתה הסרת חסמים ביישום התוכנית ברמה האזורית או היישובית. בראשות הוועדה יעמוד מנהל הרשות לפיתוח כלכלי או מי מטעמו ויהיו חברים בה נציגי מחוזות משרדי הממשלה והגופים הממשלתיים הרלוונטיים, בדגש על משרדי ממשלה הפועלים באמצעות מחוזות (פנים, מנהל התכנון, בינוי ושיכון, רווחה וביטחון חברתי, רמ"י, חינוך, הגנת הסביבה, בריאות). ככל שנמצאו חסמים רוחביים המשפיעים על יישום ההחלטה, הדבר יובא לדיון בוועדה המתמדת.

יט. השרה לשוויון חברתי תדווח אחת לשנה לממשלה על התקדמות התוכנית ועל הביצוע והעמידה ביעדים. דיווח זה או חלקים ממנו יפורסמו לציבור. בחלוף שלוש שנים הממשלה תדון בתוכנית. במסגרת הדיון כאמור, יוצגו לפני הממשלה אופן ביצועה של התוכנית וההתקדמות בהשגת מטרותיה, לרבות ההטבות שניתנו מכוחה; הממשלה תבחן את הצורך בביצוע שינויים בהחלטה.

כ. אין באמור בפרק זה כדי לגרוע מתחולת סעיפים 154-158 לחוק עדיפות לאומית ביחס להטבות הניתנות מכוח חוק עדיפות לאומית בהחלטה זו כמפורט בנספח ב' להחלטה זו.

כא. המשרד לשוויון חברתי יהיה רשאי להתקשר עם גורמי מקצוע נדרשים לקידום התוכנית וסיוע לרשויות ולצוותי המשנה או המשרדים ביישום התוכנית, לרבות הפעלת מיזמים משותפים ככל הנדרש ובהתאם לשיקול דעת. בכלל זה יהיה המשרד רשאי להתקשר עם חברות ניהול לקידום פרויקטים נבחרים, גופי ייעוץ, ניהול מערכות מידע, ליווי ומחקר, יועצים מומחים בתחומי פעילות התוכנית לרבות פעולות נקודתיות להסרת חסמים והכול בכפוף לכל דין לרבות חוק חובת המכרזים, תשנ"ב 1992 ותקנותיו.

כב. כלל רשויות התוכנית הנהנות מתקציבי ההחלטה ידווחו בדרך ובתדירות הנדרשת וישתפו פעולה עם הרשות לפיתוח כלכלי בהתאם לנוהל דיווח שיפורסם על ידיהם בתוך 60 ימים ממועד קבלת החלטה זו. מנהל/מוביל מיצוי משאבים ופיתוח כלכלי ברשות המקומית, הפועל במסגרת מיזם המשרד לשוויון חברתי, לפיתוח כלכלי ברשויות מקומיות בחברה הערבית, ירכז ויתכלל את יישום ההחלטה ברמת הרשות המקומית ויהיה אחראי על הדיווח לרשות לפיתוח כלכלי. בהיעדר גורם כאמור ברשות המקומית, ימנה ראש הרשות עובד בכיר אחר לביצוע האמור.

כג. הרשות לפיתוח כלכלי תפעל בשקיפות מרבית ותפרסם לציבור את מסגרת המדידה של התוכנית ועדכונים אודות סטטוס היישום ועמידה ביעדי ההחלטה, ובכלל זה תפרסם הרשות את פרוטוקולי דיוני הוועדה המתמדת באתר האינטרנט.

לצורך עמידה ביעדי הבקרה, המעקב, המחקר וההערכה המלווה לצד המשימות השוטפות הנדרשות, משרד האוצר יקצה לרשות לפיתוח כלכלי מדי שנה בשנות התוכנית סך של 18.6 מיליון ש"ח.

תקציב

כד. לצורך מימון החלטה זו בשנת 2021 ובכפוף לאישור תקציב המדינה לשנת 2021, המשרדים יקצו מתקציביהם את הסכומים המפורטים בהחלטה זו לשנת 2021.

כה. בהתאם לסעיף 40 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 ולצורך מימון פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף 40 לחוק האמור, יקצו משרדי הממשלה מתקציביהם את הסכומים המפורטים בהחלטה זו ומשרד האוצר יקצה סכום נוסף כמפורט בהחלטה זו בשנים 2022 עד 2026. משרדי הממשלה ואגף התקציבים במשרד האוצר, רשאים להסכים ביניהם על הקצאה מתקציב שונה מהתקציב המפורט לעיל לשם ביצוע הפעולה המאזנת כאמור.

כו. יישום החלטת ממשלה זו, ובכלל כך, התוכנית והקצאת המקורות המפורטים בהחלטה זו, מותנים באישור תקציבי המדינה לשנים 2021 ו-2022, בהתאם להצעת חוק התקציב לשנת הכספים 2021, התשפ"א-2021 ולהצעת חוק התקציב לשנת 2022, התשפ"א-2021.

עדיפות לאומית

החלטה זו כוללת כלי סיוע והטבות על בסיס גיאוגרפי בהתאם לחוק עדיפות לאומית כאשר השיקול המרכזי שביסוד ההחלטה בעניין הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, זאת כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק. לצד זאת, נכללים בהחלטה כלי סיוע והטבות הניתנים לחברה הערבית שלא על בסיס גיאוגרפי, כגון הטבות הניתנות לפרט, למוסדות ציבור או לעסקים בחברה הערבית ללא קשר לאזור גיאוגרפי, וזאת בהתבסס על התשתית העובדתית המובאת להלן גם לעניין עדיפות לאומית.

יצוין כי בהתאם להחלטה זו יישובי הבדואים בצפון, יישובי התוכנית, יישובי התוכנית המורחבת ויישובי המיעוטים מוכרזים כיישובי עדיפות לאומית בהיבטים הרלוונטיים כמפורט בגוף ההחלטה. יישובי התוכנית מפורטים

מזכירות הממשלה

בנספח א' וכוללים את יישובי הבדואים בצפון. יישובי התוכנית המורחבת – כוללים בנוסף ליישובי התוכנית גם את יישובי החברה הבדואית בנגב; יישובי המיעוטים כוללים בנוסף ליישובי התוכנית המורחבת גם את יישובי הדרוזים והצ'רקסים.

יצוין, כי תוכניות ייעודיות ומשלימות למגזר הדרוזי והצ'רקסי ולחברה הבדואית בנגב צפויות להיות מובאות בהמשך לאישור הממשלה, וזאת בהתאם למאפייניהן ולצורכיהן הייחודיים של אוכלוסיות אלה.

בין יישובי המיעוטים לבין כלל היישובים במדינת ישראל קיימים פערים ממשיים הבאים לידי ביטוי בין היתר בתחומים הבאים:

- א. היעדר תשתיות מפותחות של אזורי תעשייה ותעסוקה.
- ב. הכנסות עצמיות של רשויות המיעוטים פחותות משמעותית מהכנסות עצמיות של רשויות מקומיות בחברה היהודית.
- ג. תשתיות תחבורתיות ירודות. חוסר בתחבורה ציבורית בתוך היישובים ואליהם.
- ד. מבחנים והשוואות בין לאומיות ומקומיות בין יישובי המיעוטים לבין החברה היהודית המצביעות על תוצאות נמוכות באופן משמעותי.

חינוך

החינוך בחברה הערבית הוא הציר המרכזי לחיזוק ולקידום מוביליות חברתית, חוסן חברתי והשתלבות של אזרחיה הערביים של מדינת ישראל בחברה. בתוך כך, תפקיד מערכת החינוך לאפשר לתלמיד ולתלמידה לממש את הפוטנציאל האישי שלהם, לגבש תפיסת עולם אישית ולפתח חשיבה עצמאית, זאת ללא קשר לרקע ממנו הם מגיעים.

אזרחיה הערביים של מדינת ישראל מהווים כ-21% מאזרחי מדינת ישראל, ושיעור התלמידים הערביים מכלל מערכת החינוך עומד על כ-23%. על פי מספר מדדים ופרמטרים, קיימים פערים בין תלמידי ובוגרי החינוך היהודי לתלמידי ובוגרי החינוך הערבי. בשנת 2019 שיעור הזכאים לבגרות בקרב החברה הערבית (ללא מזרח ירושלים) היה 63.9% לעומת 73.1% במגזר היהודי (כולל חרדי). במבחני הפיזי"ה בשנת 2018 נראים פערים של 22%, 23% ו-28% במבחני המתמטיקה, המדעים והקריאה, בהתאמה, לרעת דוברי הערבית.

השכלה גבוהה

מזכירות הממשלה

שיעור הסטודנטים מהחברה הערבית במוסדות האקדמיים בישראל גדל בהתמדה בשנים האחרונות והוא עומד על כ-18% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון, כ-16% מכלל הסטודנטים לתואר שני וכ-8% מכלל הדוקטורנטים בישראל. על אף העלייה בשיעור הייצוג, שיעור זה הינו עדיין נמוך משמעותית בהשוואה לחלקם בקבוצת הגיל הרלוונטית (18-29) אשר עומד על 27%.

רווחה וביטחון חברתי

79% מיישובי התוכנית נמצאים במדד סוציו-אקונומי 2 ו-3. לשם ההשוואה 24% מהרשויות היהודיות נמצאות במדד סוציו-אקונומי 1-3. פערים סוציו-אקונומיים אלו באים לידי ביטוי בעוני ובצריכה מוגברת של שירותי רווחה גם במבט לאומי: מספר הנפשות במשק בית בחברה הערבית גבוה פי אחד וחצי מהחברה היהודית, אך ההכנסה נטו למשק בית נמוכה ב-33%. תחולת העוני של משפחות ערביות בעלות שני מפרנסים (או יותר) הינה 16%, לעומת כ-4% בחברה היהודית. שיעור המוכרים למערכות הרווחה ב-2019 הינו 17.7% בחברה הערבית לעומת 10.6% בחברה היהודית. כ-58% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני, לעומת 21% מהילדים היהודים וכ-45% מהמשפחות הערביות נמצאות מתחת לקו העוני לעומת 13% מהמשפחות היהודיות.

צמצום פערים בשירותי הרווחה בחברה הערבית מצריך מעטפת כלים רווחתיים וחברתיים תוך גיבוש מענים להתמודדות עם חסמים ייחודיים לחברה הערבית וביצוע התאמות נדרשות בתוכניות קיימות. תחומי הפעילות המובאים בתוכנית זו כוללים חיזוק תשתיות ומתן מענה לחסמי רוחב שהביאו, בין השאר, להתרחבות פערים קיימים.

כמו כן, תפעל התוכנית לחיזוק החוסן הקהילתי בחברה הערבית באופן ייעודי. התוכנית תתמקד ברמת הפרט והחברה ותקדם מוכנות לחירום תוך עידוד פעולות לקידום חוסן קהילתי וחיזוק יכולות ההתמודדות והתגובה של רשויות מקומיות וכוחות מקומיים להתמודדות במצבי שגרה וחירום.

זקנה והפגת בדידות

על פי נתוני הלמ"ס, אוכלוסיית האזרחים הוותיקים בישראל מונה כמיליון איש, המהווים כ-12% מכלל האוכלוסייה. אוכלוסיית בני 65+ הערבים מנתה בסוף 2018 כ-90,700 איש המהווים כ-8.6% מכלל בני 65+ בישראל. בשני העשורים הקרובים צפויה החברה הערבית להזדקן במהירות רבה יותר מאשר החברה הכללית. בשנת 2045 חלקם של בני 65+ בחברה הערבית צפוי להיות 11.3% מכלל החברה הערבית. ובני 65+ הערבים יהוו 16.1% מכלל בני גיל זה בישראל.

מנתוני סקר הבריאות, ההזדקנות והפרישה (SHARE) עולה כי עד לפרוץ מגפת הקורונה, 30% מקרב האזרחים הוותיקים בחברה הערבית דיווחו על תחושת בדידות חמורה. מאז התפרצות הקורונה חלה החמרה משמעותית בתופעה זו. שיעורי הבדידות הגבוהים ביותר בקרב החברה הישראלית דווחו בחברה הערבית; קרוב ל-70% מהאזרחים הוותיקים דיווחו על בדידות בהשוואה לתקופה שקדמה להתפרצות. בנוסף, כ-73% דיווחו על עלייה בשיעור הבדידות. בנוסף, מחקרים בנושא מעידים כי בדידות מובילה להידרדרות רפואית הן בהיבט הגופני והן בהיבט הקוגניטיבי.

הרחבת התוכניות הינה בבחינת מקדם בריאות מניעתי שתיתן מענה מקיף ותומך להפגת בדידותם של אזרחים ותיקים בקרב החברה הערבית. הרחבת התוכניות תגביר את המעורבות החברתית, תחזק את המחויבות הבין-דורית ותעמיק את תחושת המשמעות בקרב האזרחים הוותיקים המתגוררים בישובי התוכנית ותצמצם משמעותית את תחושת הבדידות החברתית.

בריאות

הבריאות היא משאב המאפשר איכות חיים, פיתוח יכולות והשתלבות בחיי החברה והכלכלה. בריאות, בפרט בשנות החיים הראשונות, הינה גם גורם המשפיע על יכולת הניעות של הפרט בין מעמדות חברתיים שונים.

בישראל פועלת מערכת בריאות אוניברסלית המספקת שירותי בריאות על פי עקרונות של צדק, שוויון ועזרה הדדית. יחד עם זאת, אנו עדים לפערים משמעותיים בבריאות (כמו גם בתחומים אחרים) בין החברה הערבית לחברה היהודית, הממשיכים להתרחב, למרות מאמצים שהושקעו על ידי מערכת הבריאות בשנים האחרונות. כך לדוגמא ילדים בכיתה ז' בחברה הערבית סובלים מהשמנת יתר בשיעור הגבוה פי 1.7 ויותר מילדים בחברה היהודית, שיעורי התמותה המתוקננים מסוכרת וממחלות של דרכי הנשימה בחברה הערבית כפולים מהחברה היהודית. שיעורי העישון בקרב הגברים הערבים בהשוואה לגברים היהודים גבוהים פי 5. שיעור הנשים בחברה הערבית המדווחות על דיכאון לאחר לידה כפול מהנשים המדווחות על דיכאון בחברה היהודית. לצד זאת, קיים מחסור בכוח אדם דובר ערבית בתחומים שונים במערכת הבריאות בדגש על תחום בריאות הנפש והתפתחות הילד.

על מנת לשפר את מצב הבריאות של האוכלוסייה, יש לתת מענה כוללני לגורמים השונים המשפיעים על הבריאות תוך השקעה ממוקדת בחברה הערבית במטרה לצמצם פערים אלו.

ספורט

למינהל הספורט ישנן שתי מטרות מרכזיות: עידוד הספורט ההישגי ופיתוח ותמיכה בספורט העממי. בכל הקשור לספורט ההישגי, מרבית פעילות המינהל נעשית באמצעות תמיכה באיגודי הספורט ובמכון וינגייט. הקצאות אלה מטבען אינן בעלות מאפיינים מגזריים כלשהם. לצד זאת, ייתכן כי שיעור הספורטאים הפעילים בקרב החברה הערבית נמוך לעומת השיעור בקרב החברה היהודית. הבדל בשיעור הספורטאים הפעילים יכול לנבוע כתוצאה מכך שתשתיות הספורט ביישובים הערביים נחותות לעומת התשתיות ביישובים היהודיים כך שנוצר חסם כניסה להשתלבותם של ספורטאים חדשים מהחברה הערבית.

מסך של 119,083 ספורטאים בישראל, רק 12,798 הינם ספורטאים ערבים המהווים 10.7%. ללא ספק היעדרם של מתקנים ראויים פגע ביכולת לפתח את הספורט ההישגי, כאשר הנתונים כיום מאוששים את העובדה הנ"ל. אם נתייחס לספורט הקבוצתי {משחקי הכדור} מתוך 59,579 ספורטאים, יש 10,165 ספורטאים בספורט קבוצתי בחברה הערבית המהווים 17%. בספורט האישי, מסך של 59,504 ספורטאים בענפים אישיים יש רק 2,633 ספורטאים וספורטאיות המהווים 4.4% מכלל הספורטאים בענפים האישיים במדינה והם מתמקדים רק ב-6 ענפים אישיים, רובם במקצועות הקרב. רק 15 יישובים ערביים מקיימים אגודות תחרותיות בענפים האישיים.

לפיכך מוצע, בין היתר, לחזק את התשתיות הפיזיות ביישובי התוכנית, בהגדלת בסיס הפירמידה מבחינת מעורבות בני הנוער הערבי בספורט וכמובן הכשרת עתודת מאמנים לרמות הגבוהות.

תרבות

הפעילות הקיימת בחברה הערבית בתחומי התרבות השונים אינה משתווה כלל לעשייה ביישובים שאינם ערבים – הן מבחינת השקעה פר נפש והן מבחינת היקף הפעילות. החברה הערבית כולה נהנית מתקציב של כ-60 מיליון ש"ח בלבד מתקנות התמיכות של מינהל התרבות (ללא רכש ותקציבים אחרים). עוד לציין כי קיימים תחומים שאין בהם פעילות כלל בחברה הערבית, בין היתר:

1. מוזיאונים: 53 מוזיאונים נתמכים בסכום כולל של כ-55 מיליון ש"ח אך אין אף מוזיאון ערבי נתמך.
2. סינמטקים: 11 סינמטקים נתמכים בסכום כולל של 2,380 מיליון ש"ח אך אין אף סינמטק ערבי נתמך.
3. בתי ספר: 28 בתי ספר נתמכים בסכום של כ-23 מיליון ש"ח אך אין אף בית ספר ערבי נתמך.

4. מוסדות מחקר: 10 מוסדות מחקר נתמכים בסכום של כ-3.5 מיליון ש"ח אך אין אף מוסד מחקר ערבי נתמך.

5. ארכיונים: 9 ארכיונים נתמכים בסך של כ-14 מיליון ש"ח אך אין אף ארכיון ערבי נתמך.

תחומים כמו אמנויות הבמה, האומנות הפלסטית ופסטיבלים זוכים אמנם לתמיכה דרך תקנה ייעודית אך היא תמיכה יחסית נמוכה בהשוואה לתמיכה בגופים העבריים.

סקר צרכים שעשה משרד התרבות והספורט בשנת 2015 הראה מחסור גדול בתשתיות פיזיות היכולות לשמש את העשייה התרבותית ביישובים הערביים, קרי: מבנים, היכלי תרבות וכדומה. קיימים יישובים לפי הסקר שאין בהם אף מתקן אחד לשימוש פעילות תרבות. בממוצע כללי, קיים 0.5 מתקן/מבנה המיועד לתרבות ואומנות בכל יישוב. הרשויות הערביות נמצאות בדירוג סוציו-אקונומי נמוך בממוצע שנע בין 1-3. ברוב הרשויות הערביות לא קיימת מחלקת תרבות בכלל. עובדות אלו גורמות לכך שיכולת הרשויות להקצות משאבים לפעילות התרבות מוגבלת מאוד, ובכלל ניהול חיי התרבות ביישוב הופך למשימה קשה במיוחד. הפערים בין תמיכת רשויות ערביות בעמותות ובעשייה התרבותית לבין תמיכת הרשויות היהודיות משמעותיים. ברוב המוחלט של המקרים תמיכת הרשות הערבית בעשיית התרבות אפסית.

מערך הדיגיטל והנגשת השירותים הממשלתיים

קיים פער בין החברה הערבית לבין כלל החברה בשימוש באמצעים הדיגיטליים לצרכים שאינם גלישה ברשתות החברתיות, בהם צריכת מידע, שימוש לצרכים מקצועיים וכיוצא באלה; כ-40% מקרב החברה הערבית עושים שימוש באינטרנט לצורכי עבודה, לעומת 68% בחברה היהודית שאינה חרדית. דוברי השפה הערבית מהווים רק כ-3% מהמשתמשים הצורכים שירותים ממשלתיים, שיעור נמוך ביותר מפי 6 משיעורם באוכלוסייה.

החלטה זו שמה לה למטרה לצמצם פערים אלה במספר אמצעים במיקוד בהגברת האוריינות הדיגיטלית והנגשת השירותים הממשלתיים. הפעולות שיבוצעו במסגרת ההחלטה יסייעו להגביר את השימוש בשירותים הממשלתיים באופן דיגיטלי. בכך יסייעו לשיפור השירות הממשלתי לחברה הערבית ובחיזוק האמון. בתוך כך, יש לציין שכיום רק כ-10% מדפי המידע באתרי האינטרנט הממשלתיים נגישים בשפה הערבית ובכך מוגבל שיעור השימוש של החברה הערבית בשירותים בסיסיים, וזאת כאמור, על רקע אוריינות דיגיטלית נמוכה. זאת ועוד, מלבד ההנגשה השפתית עצמה, הפעולות יכללו היבטים הקשורים בהנגשה תרבותית של השירותים, תוך ראיית ובחינת השירות על רקע צורכים ייחודיים לחברה הערבית – מרמת רלוונטיות

השירותים ועד רמת המשלב השפתי המותאמת לגוונים השונים בחברה הערבית, עיצוב מכבד ומותאם וכיוצא באלה.

ישנו צורך משמעותי בהרחבת הפעולות ופריסת השירותים לחיזוק המיומנויות הדיגיטליות המתמקדות בפרט בחברה הערבית, בדגש על ביצוע פעולות יומיומיות המאפשרות צריכת שירותים והשתתפות בשוק העבודה. 59% מהנבחרים במבחני PIACC (מבחן המודד מיומנויות יסוד באוכלוסייה הבוגרת וביניהן פתרון בעיות בסביבה מתקשבת) מהחברה היהודית שאינה חרדית בישראל הוגדרו כבעלי ידע דיגיטלי ברמה בינונית או גבוהה וזאת בהשוואה ל-13% בלבד בחברה הערבית. כלומר, שיעור משמעותי מהחברה הערבית בגילי העבודה העיקריים הינם חסרי מיומנויות דיגיטליות בסיסיות.

בנוסף, מזה למעלה משנתיים שמטה המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית מפעיל קורס מקוון בעברית להכנה לפסיכומטרי בחינם שזוכה להצלחה רבה. הקורס אינו זמין בשפה הערבית ועתה מבוקש לקבוע לוח זמנים להעלאת קורס בשפה הערבית עם ההתאמות הנדרשות לחברה הערבית.

תעסוקה

בעוד נתוני ההוצאות של משפחה ערבית דומים לאלו של משפחה יהודית (13,473 ש"ח לחודש לעומת 13,406 ש"ח בחודש, בהתאמה), נתוני ההכנסות שונים ומעידים על פער משמעותי: הכנסת משק בית ממוצעת בחברה היהודית עומדת על 18,317 ש"ח לחודש, ואילו הכנסה ממוצעת למשק בית בחברה הערבית נמוכה ב-33% ועומדת על 12,224 ש"ח לחודש. שיעור המשתתפים בכוח העבודה מדגים גם הוא פערים משמעותיים בין יהודים לערבים. 77% מהנשים היהודיות עובדות לעומת 39.5% מהנשים הערביות. שיעור ההשתתפות בקרב גברים יהודים הינו 84.4% בהשוואה ל-72.8% מהגברים הערבים. ניכר כי בקרב גברים ישנה ירידה בתעסוקה שהחלה עוד טרם פרוץ מגפת הקורונה, וכי היא מאפיינת בעיקר גברים צעירים.

יכולת ההשתכרות של החברה הערבית ממחישה גם כן פערים משמעותיים בין החברה הערבית ליהודית. משלחי היד שבהם עוסקים רבים בקרב החברה הערבית הינם ברובם מקצועות בפריון נמוך. 13% מהעובדים הערבים עובדים במקצועות בלתי מקצועיים לעומת 4% בלבד מהגברים היהודים. כמו כן, 42% מהגברים הערבים עוסקים בתעשייה ובינוי בהשוואה ל-18% מהגברים היהודים. 11% מהנשים הערביות בשוק העבודה עובדות בתחומים בלתי מקצועיים בהשוואה ל-4% מהנשים היהודיות ו-30% מהנשים הערביות עובדות במכירות ושירותים בהשוואה ל-22% מהנשים היהודיות.

רמת ההשכלה ומספר שנות הלימוד בקרב החברה הערבית נמוכה יותר מבחברה היהודית. ככל ששיעור ההשכלה גבוה יותר, כך שיעור ההשתתפות

מזכירות הממשלה

בכוח העבודה גבוה יותר. כמו כן, ניכר קשר הפוך בין השכלה לאבטלה, ככל ששנות ההשכלה עולות, שיעור האבטלה יורד. לבסוף, ככל ששנות ההשכלה עולות, השכר הממוצע גדל. הפיזור הגיאוגרפי והיעדר הנגישות המאפיין את המגורים בפריפריה יוצרים גם הם פערים בשילוב לתעסוקה בתוך החברה הערבית. אחוז הגברים הערבים המשולבים בשוק העבודה בדרום עומד על 62.3%, 71.5% בירושלים, 69.6% באזור המשולש, 74.5% בערים המעורבות, ו-68.4% באזור הגליל. אחוז הנשים הערביות המשולבות בתעסוקה בדרום 23.6%, 21.6% בירושלים, 32.3% באזור המשולש, 53.6% בערים המעורבות ו-34.8% באזור הגליל.

לקידום עמידה ביעדי התעסוקה לשנת 2030, נמצא כי ישנן שלוש אוכלוסיות מרכזיות שהינן בעלות הפוטנציאל הרב ביותר לביצוע קפיצה משמעותית בהשתתפותן בשוק התעסוקה ובאיכות ההשתתפות: גברים צעירים בעלי השכלה תיכונית ומטה, נשים צעירות בעלות השכלה תיכונית ומטה ונשים צעירות בעלות השכלה על-תיכונית ואקדמית.

צעירים

בישראל חיים כ-2.4 מיליון צעירים בגילי 18-34, מתוכם כחצי מיליון ערבים. רוב הצעירים מהחברה הערבית חיים בפריפריה גיאוגרפית וחברתית המתאפיינת ביישובים חלשים מבחינה סוציו-אקונומית וריחוק פיזי ותרבותי ממרכזי עבודה. שיעור הזכאות לבגרות בקרב צעירים מהחברה הערבית בגילי 18-34 הינו כ-64% לעומת 79% בחברה היהודית. שיעור העמידה של צעירים ערבים בגילי 18-34 בדרישות הסף של האוניברסיטאות הינו 49% לעומת 68% אצל צעירים יהודים. 36% בלבד מהצעירות הערביות בגילאי 18-35 משתלבות בתעסוקה לעומת 80% מהצעירות היהודיות. כמו כן, רק 8% נשים צעירות מהחברה הערבית משתלבות בענפי עיסוק עם פרויקט גבוה בתחומי הטכנולוגיה, הייטק, הנדסה ויזמות לעומת 20% בחברה היהודית.

בעוד מרבית הצעירים בחברה היהודית ממשיכים לאחר התיכון למסגרת שירות צבאי, לאומי או למסגרות המשך אחרות שיש בהן כדי לסייע בפיתוח תמונת עתיד ואוריינטציה תעסוקתית, מידת ההשתתפות של צעירים מהחברה הערבית במסגרות אלה או במסגרות מעבר אחרות נמוכה מאוד ביחס לחלקם באוכלוסייה. 1.5% משתתפים בשנת י"ג, 10% משתלבים בשירות לאומי, 4% מבצעים שירות צבאי, 0.7% משתתפים במכינה ו-14% משתתפים בלימודים גבוהים. בשל השילוב בין היעדר מסגרת מכוונת לאחר גיל 18 לבין רמת החינוך הנמוכה והאתגרים הכלכליים, שיעור גבוה מבין הצעירים הערבים אינם משתלבים במסלולי לימודים או תעסוקה מסודרת לאחר התיכון ומוגדרים חסרי מעש. שיעורם בקרב גברים צעירים מהחברה הערבית בגילי 18-24 עומד על 21% לעומת 14% בחברה היהודית. שיעורם של

מזכירות הממשלה

נשים צעירות מהחברה הערבית חסרות מעש בגילי 18–24 עומד על 40% לעומת 13% בחברה היהודית. עם זאת, בקבוצת הנשים קיימת ירידה מתונה בשיעור חוסר המעש בשנים האחרונות, וניתן לייחס אותה לעלייה בשיעור המשתתפות בלימודים אקדמיים.

גיוון תעסוקתי

היעד הממשלתי הנוכחי לשיעורם של האזרחים הערביים בשירות המדינה נקבע על לפחות 10% מכלל העובדים בשירות המדינה. נכון ל-2020, 10,848 ערבים מועסקים בשירות המדינה ומהווים 13.2% מכלל העובדים. התמונה המצרפית מוטה על רקע שיעור הייצוג הגבוה של עובדים ערבים במערכות הבריאות והפנים (כ-19%). בפועל, רק בכ-26% מיחידות שירות המדינה קיימת עמידה ביעד הממשלתי שנקבע. בנוסף, החברה הערבית מצויה באחוזים משמעותיים בדרג הכניסה לשירות, אך ככל שעולים במדרג הדרגים, שיעור הייצוג יורד; שיעור האיוש בדרג הכניסה עומד על 16.8%, בדרג הביניים השיעור הינו 6.8% ובדרג הבכיר 3.2% מהמשרות המאושות ע"י עובדים מהחברה הערבית.

בחברות הממשלתיות שיעור הייצוג של עובדים מהחברה הערבית עומד על כ-2% והחברות לא קבעו יעדים פומביים ביחס לקידום פעולות לייצוג הולם בשורותיהן ופרסום הנתונים באופן שקוף. גם במגזר הפרטי, נדרשות פעולות, לרבות בהיבטים משפטיים וחברתיים למתן כלים ארגוניים, הכשרות, ידע וליווי לטובת רתימת מעסיקים גדולים להגברת הגיוון התעסוקתי ושילוב ערבים בתעסוקה איכותית במגזר הפרטי.

חדשנות טכנולוגית והייטק

מספר השכירים המועסקים בענפי ההיי-טק בשנת 2020 עמד על כ-321 אלף עובדים המהווים כ-9.2% מהעובדים במשק. מתוכם, פחות מ-7,000 עובדים הינם מהחברה הערבית (פחות מ-2.5%). מספר חברות ההזנק בישראל עולה על 5,000 אך בחברה הערבית ישנן כ-120 חברות המייצגות שיעור של 2.4%. בהתאמה, שווי יצוא ההיי-טק הישראלי בשנת 2020 עמד על כ-45.8 מיליארד דולר אך מתוכו יצוא של חברות בבעלות ערבית בתחום זה לא עלה על 30 מיליון דולר (פחות מ-0.1%).

פיתוח עסקים

מספר העסקים בבעלות ערבית קטן מ-10% מכלל העסקים בארץ (כ-50 אלף עסקים מתוך כ-575 אלף בישראל), כאשר הרוב המוחלט (95.8%) של העסקים בבעלות ערבית הם עסקים זעירים, קטנים ובינוניים. 72% מהעסקים בחברה הערבית מתקשים בגיוס הון בהשוואה ל-35% מהחברה היהודית.

מזכירות הממשלה

קצב ההתפתחות והפיתוח של עסקים בבעלות ערבית נמוך ביחס לקצב הפיתוח וההתפתחות של עסקים דומים בישראל. יעילות התפעול היא הצד החלש ביותר מבחינת איכויות הניהול של החברות בבעלות ערבית בכל הענפים, כאשר ענפי התחבורה והמסחר הם הענפים הנזקקים ביותר להכשרה בנושא איכות התהליכים הניהוליים בחברותיהם. כמו כן, הביצועים הפיננסיים הממוצעים של חברות שנבדקו חלשים ביחס לחברות דומות במשק, וישנו קשר ישיר מובהק בין הביצועים הפיננסיים של החברות לבין איכות תהליכי הניהול שלהן.

היצוא מעסקים בבעלות ערבית אינו עובר את ה-100 מיליון דולר בשנה (נכון ל-2020), מתוך כלל היצוא הישראלי אשר עובר את ה-80 מיליארד דולר לשנה.

שיקום כלכלי והנגשת זכויות

ישנם כ-200,000 חייבים מהחברה הערבית, מתוך 608,000 חייבים פרטיים. שיעורם של חייבים חדלי פירעון מהחברה הערבית עולה עד פי 2 על שיעורם באוכלוסייה. כמו כן, הנתונים מלמדים כי רבים מהחייבים מהחברה הערבית חוזרים למצב של חדלות פירעון גם לאחר הפטר. כ-30% מהחייבים חוזרים לחובות בתוך 5 שנים וכ-50% חוזרים בתוך 10 שנים לחובות.

על רקע נתונים אלה, מוצע כי משרד המשפטים, בשיתוף המשרד לשוויון חברתי ואגף תקציבים באוצר, יגבשו תוכנית שתכלול, בין היתר, תוכנית לשיקום כלכלי של חייבים מהחברה הערבית ותתייחס הן לסיוע פיננסי והן להנגשת מידע וסיוע משפטי בטיפול בחובות.

אזורי התעשייה

סך השטח המיועד לתעשייה ומלאכה באזורי תעשייה בישראל הינו 72,300 דונם, כאשר 67,640 דונם מתוכם הם בשטחי יישובים יהודים לעומת 4,660 דונם ב-38 יישובי המיעוטים, דהיינו רק כ-6.5% מכלל השטחים המיועדים לתעשייה ומלאכה נמצאים ביישובי המיעוטים. השטח הממוצע במטר רבוע עומד על כ-3.6 לתושב ביישובי המיעוטים לעומת 8.9 לתושב ביתר היישובים במדינת ישראל. נתוני יחידת המחקר של הכנסת מיולי 2018 הראו כי ממוצע חיוב ארנונה בשטחים המיועדים לתעשייה ומלאכה לתושב ביישובים שאינם יישובי המיעוטים עומד על 262 ש"ח לעומת 29 ש"ח בלבד ביישובי המיעוטים. מובהר כי תקציב המיועד לאזורי תעשייה משותפים ישמש רק את רשויות התוכנית.

דיור ושיכון

בתחום הדיור, החלטה 922 מיישמת בין היתר את מסקנותיו של צוות 120 הימים להתמודדות עם מצוקת הדיור בחברה הערבית, שהקימה הממשלה

במסגרת החלטת הממשלה מס' 2365 מיום 21.12.14. צוות זה עמד על החסמים הקיימים לתכנון ופיתוח למגורים ביישובים הערביים והציע דרכים להסיר חסמים אלו או לצמצמם.

במסגרת החלטה 922 הוקמה מעטפת מתמחה בחברה הערבית במשרד הבינוי והשיכון וועדת היגוי ייעודית לנושא הדיור בראשות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון, גובשה תוכנית מערכתית לקידום התכנון והפיתוח למגורים ונקבעו קריטריונים לחלוקת התקציבים בין יישובי התוכנית כהגדרתם בהחלטה 922.

במסגרת יישום סעיף 7 בהחלטה 922 (תחום הדיור), משרד הבינוי והשיכון קידם את הנושאים הבאים: תכנון סטטוטורי מפורט בקרקע מדינה ובקרקע פרטית בהיקפים משמעותיים; תכנון מסדיר; איחוד וחלוקה, וזאת באופן המותאם לאוכלוסייה בהליכי שיתוף ציבור; מיפוי בעלים ותוך לימוד מתמיד של המורכבויות והצרכים היחודיים; בניית מוסדות ציבור ופיתוח שכונות חדשות ושיווק אלפי יחידות דיור עבור החברה הערבית והבדואית בצפון. קידום פעולות אלה בוצע בשיתוף הדוק עם ראשי הרשויות והצוותים המקצועיים ברשויות אשר בשנות ההחלטה הצליחו להוביל עם הציבור מגמות של עידוד בנייה רווייה, קידום איחוד וחלוקה והפרשות הנחוצות לצורכי ציבור, צמצום הבנייה הלא חוקית, בדגש על החשיבות לשמירת "קווים כחולים" ותכנון סטטוטורי מסדיר.

כל זאת לצד קידום משמעותי של התכנון המתארי על ידי מינהל התכנון ויצירת תשתית תכנונית לטווח הארוך ברוב יישובי ההחלטה, לרבות תוספת משמעותית של שטחי פיתוח חדשים והשקעה של עבודה רבה ומאומצת בוועדות המחוזיות ובתמ"ל באישור סטטוטורי של תוכניות, הכוללות יחד עשרות אלפי יחידות דיור שאושרו בכל שנה.

לאור הניסיון הרב שנצבר בקידום תכנון מתארי ומפורט ביישובי החברה הערבית, לצד קידום סטטוטורי של התוכניות, מינהל התכנון העלה על הכתב, במסגרת מסמך העוסק בתכנון בקרקע פרטית, את האתגרים והסוגיות המאפיינים תכנון בקרקע פרטית ואת הכלים היישומיים המוצעים להתמודד עמם. זאת מתוך תפיסה המכוונת לתכנון בר יישום אשר מתחשב במאפיינים הייחודיים של החברה הערבית. המסמך כולל התייחסות מפורטת למגוון הסוגיות שעלו בדוח הצוות הבין-משרדי להסרת חסמים בדיור ובמקרקעין ביישובי החברה הערבית הדרוזית והצ'רקסית, וסוגיות נוספות שעלו מעבודת השטח, ואשר קשורות בתוכניות איחוד וחלוקה בקרקע פרטית, לרבות דגש על חשיבות תהליך מובנה ומסודר של שיתוף בעלי הקרקעות והמחזיקים בקרקע.

במסגרת החלטת הממשלה 922, משרד הבינוי והשיכון קידם משימות נוספות כגון הגדלת אחוז המממשים בנשוא סיוע בשכר דירה והגמשת חלק

מהקריטריונים והתאמתם לאוכלוסיית החברה הערבית והתאמות השווקים במסלול "מחיר למשתכן" לצורכי החברה הערבית.

על מנת לנתח לקחי ומסקנות החלטות הממשלה הקודמות בתחום הדיור, משרד הבינוי והשיכון ביצע תהליך למידה משמעותי בשיתוף ועדי ראשי רשויות מהחברה הערבית והבדואית בצפון, אנשי ציבור ואנשי מקצוע מהחברה הערבית, שותפים מהמגזר השלישי ומשרדי ממשלה רלוונטיים במטרה למפות את הצורכים לפתרון מצוקת הדיור והעצמה וחיזוק כלכלי- חברתי של יישובי החברה הערבית והבדואית בצפון.

בחמש השנים האחרונות פורסמו באמצעות משרד הבינוי והשיכון לשיווק 228,246 יחידות דיור לכלל האוכלוסייה, מתוכם רק 9,665 יחידות דיור ביישובי החברה הערבית, הכלולים בהחלטה 922 (ללא דרוזים, צ'רקסים ובדואים).

במסגרת החלטה 922 אושרו תוכניות מפורטות רבות מתוכן מעל 80 תוכניות של איחוד וחלוקה (נתוני המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי), אך תוכניות אלה לא כללו תוכניות לצורכי רישום (תצ"רים), ולכן נוצרו פערי רישום גדולים. לפערים אלה נעשה מיפוי בשנה האחרונה על ידי המרכז למיפוי ישראל, ועומדים על 135 מתחמים חדשים בנוסף לכך כ-187 מתחמים בגלעיני היישובים שמצריכים הסדרי קרקעות (נתוני המרכז למיפוי ישראל 2021).

כל זאת לצד קידום משמעותי של התכנון המתארי על ידי מינהל התכנון, ויצירת תשתית תכנונית לטווח הארוך ברוב יישובי ההחלטה, לרבות תוספת משמעותית של שטחי פיתוח חדשים והשקעה של עבודה רבה ומאומצת בוועדות המחוזיות ובתמ"ל באישור סטטוטורי של תוכניות, הכוללות יחד כ-113,000 יחידות דיור שאושרו בחמש השנים האחרונות. על מנת לממש תוכניות אלה, נדרשים פתרונות של סבסוד עלויות פיתוח ובכך התכנון נעצר בתוכניות לצורכי רישום.

הנגשת אשראי לחברה הערבית

בהתאם לנתוני מרכז המחקר והמידע של הכנסת בפרסום בנושא אשראי בנקאי מספטמבר 2020, האשראי הבנקאי הממוצע בשנת 2018 לתושב ערבי עמד על כ-56.3 אלף ש"ח, לעומת 155.8 אלף ש"ח לתושב יהודי, כך שהפער באשראי הממוצע לתושב בממוצע ארצי עמד על 37.5% לתושב ערבי לעומת 103.9% לתושב יהודי.

על פי ניתוח שוק המשכנתאות ללווים מהחברה הערבית, שערך בנק ישראל ב-2017, שיעור המשכנתאות שניתנו ללקוחות בחברה הערבית בין השנים 2014-2010 עמד על 1.8% מסך המשכנתאות שניתנו בישראל. נתון נמוך משמעותית

מזכירות הממשלה

ביחס לשיעורם באוכלוסייה. באותן השנים, הריבית על המשכנתאות עבור לקוחות בחברה הערבית הייתה גבוהה בכ-0.3 נקודות האחוז במוצע בהשוואה ללקוחות מהחברה היהודית. השיעור הכולל של סניפי בנק עם שירותי משכנתאות ביישובים יהודים עומד על 55% לעומת רק 34% מסך סניפי הבנק עם שירות זה ביישובים הערביים. נוסף על כך, מכלל הבנקים, רק לבנק אחד יש פריסה משמעותית של נקודות משכנתא. למעשה בחברה הערבית אין מגוון תחרותי בייעוץ משכנתאות.

בנוסף לאמור לעיל, נגישות נמוכה לשירותי משכנתא נובעת גם כתוצאה של החסמים הבסיסיים למימוש בטוחות בחברה הערבית וביניהם: קושי ברישום נכסים והעמדתם כבטוחה, אי-סחירות של נכסים בחברה הערבית, היעדר כלים ממשלתיים ייעודיים לסיוע ברכישת דירה, שימוש גבוה במזומן ושימוש נמוך באמצעי תשלום מתקדמים ואוריינות פיננסית נמוכה יותר בחברה הערבית מכלל האוכלוסייה.

ביוב

פיתוח תשתיות ביוב מהווה תנאי בסיסי לפיתוח כלכלי ואזורי ולא אחת מהווה חסם דיור, בפרט אם מדובר על הקמת מתקן לטיהור שפכים.

שיעור משקי הבית ביישובי המיעוטים המחוברים למערכת הביוב עומד על מעל 80%, אל מול שיעור של כ-90% ביישובים בחברה היהודית.

מימוש מיטבי של התקציבים המיועדים לפיתוח משק הביוב ביישובי המיעוטים תלוי בקצב ואיכות תכנון הפרויקטים הנדרשים על ידי ספקי שירותי ביוב וספקים אזוריים האחראים לפיתוח התשתיות ביישובים, הגשתם לאישור רשות המים ויכולת ביצוע בלוחות זמנים נדרשים ומוגדרים מראש.

תחבורה

בנישים עירוניים

על פי נתוני חברת נתיבי איילון ומשרד התחבורה - ישובי החברה הערבית סובלים מרמת תשתיות תחבורתיות ירודה ביחס לאוכלוסייה הכללית. מטרת החלטת הממשלה הינה ליצור צמצום משמעותי של פערי תשתית אלו ולייצר רשת דרכים נאותה ובטוחה ורמת תשתיות מקבילה לזו הקיימת ביישובים של כלל האוכלוסייה בארץ, תוך הבאת תועלת חברתית וכלכלית לתושבים בעשור הקרוב. הפרויקטים שייכללו בתוכנית החומש יבוססו על מיפוי מקיף המתבצע בימים אלו על ידי חברת נתיבי איילון, הכולל את כלל יישובי החברה הערבית, והם יתועדפו על פי מנגנון ארצי שהחברה מפתחת במסגרת עבודה מקיפה זו. הפרויקטים כוללים, בין היתר, הסדרת צירים ראשיים ופיתוח בר

קיימא המעודד שימוש בתחבורה ציבורית, פריצה וסלילת כבישים בשכונות קיימות, הסדרה וסלילה של כבישים למוסדות ציבור, וכן תכנון וביצוע של מסופי תחבורה ציבורית המשולבים עם חניוני רכב כבד ותוכניות תמרור ליישובים.

כבישים חוצי יישובים

מתוך ראייה ארוכת טווח ובמטרה ליצור השוואה של רמת שירותי התחבורה בכלל והתחבורה הציבורית בפרט בין יישובים יהודים ויישובים ערבים דומים, נדרשת השקעה בתכנון ובביצוע של כבישים חוצי יישובים, שצפויים לשפר את איכות זרימת התנועה בין יישובים סמוכים, לדאוג להגברת רמת הבטיחות לתושבי היישובים ומשתמשי הדרך, ולייצר מנופי צמיחה ליישובי החברה הערבית וסביבתם. השקעה זו צפויה לחזק את הבסיס הכלכלי והחברתי תוך צמצום הפערים של יישובים אלו, ולהוות המשך ישיר של התוכנית האסטרטגית לפיתוח תשתיות התחבורה העירוניות בחברה הערבית. הפרויקטים שיכללו בסל חוצה יישובים יבוססו על מיפוי מקיף המתבצע בימים אלו על ידי חברת נתיבי איילון, הכולל את כלל יישובי החברה הערבית, ועל הידע המצטבר של חברת נתיבי ישראל, שמתכננת ומבצעת פרויקטים מסוג אלו, והם יתועדפו על פי קריטריונים מקצועיים קיימים, בשילוב עם מנגנון ארצי שמפותח במסגרת עבודה מקיפה על התוכנית האסטרטגית לחברה הערבית.

תחבורה ציבורית

במסגרת החלטה 922, בחומש 2015-2020 הושקעו משאבים רבים בפיתוח רשת התחבורה הציבורית ביישובי החברה הערבית בישראל. בין יתר הישגי התוכנית, ניתן להצביע על גידול משמעותי בהיקף השירות וברמת הכיסוי בהשוואה לשנת 2015. כך לדוגמה, שיעור יישובי החברה הערבית המשורתיים בתח"צ גדל ועומד על 97%, שיעור השווה לזה הקיים ביישובים יהודיים דומים. בהיבטים של תדירות השירות, צמח מספר הנסיעות ביישובי החברה הערבית ב-56% מאז 2015, שיעור גידול גבוה יותר מזה שנרשם בקרב יישובים יהודיים. יתר על כן, תוספת השירות המשמעותית הביאה להשוואה כמעט מלאה בין יישובי החברה הערבית למקביליהם היהודיים בהסתכלות על נסיעות בין-עירוניות (ואזוריות), כאשר אלה עומדות על כ-90% ממספר הנסיעות מסוג זה ביישובים יהודיים כיום, לעומת 75% בשנת 2015. בהיבטים של כיסוי תח"צ, לאור ההשקעה המשמעותית בתשתיות לתח"צ ביישובים בשנים האחרונות, יישובי החברה הערבית עומדים כעת על אחוז כיסוי הגבוה בכ-9% מזה של מקביליהם היהודיים.

לצד זאת, חרף השיפורים המשמעותיים בשירות, ניתן להצביע על מדדי שירות בהם עודם עומדים פערים בין יישובי החברה הערבית לבין יישובים יהודיים.

כך למשל, עודנו קיים פער בשירות התח"צ במרחבים העירוניים. בשנת 2015 עמד מספר הנסיעות העירוניות (בממוצע) ביישובי החברה הערבית על 26% בלבד ביחס ליישובים יהודיים, כאשר בשנת 2020 עמד שיעור זה על 41%. בהיבטים של כיסוי תח"צ, נמצא כי ביישובים בגודל בינוני, המונים 5-50 אלף תושבים, רמת הכיסוי ביישובי החברה הערבית עודנה נמוכה מזו שביישובים היהודיים. על רקע זאת, הוחלט כי אחד מיעדי תוכנית החומש הקרובה יהיה שיפור השירות העירוני בערים ובמרחבים עירוניים. לצורך כך, יושם דגש על המשך קידום תשתית לצורך הפעלה והרחבה של שירות עירוני, תוך מתן פתרונות לתשתיות רכות ופתרונות לטווח קצר ובינוני במקומות בהם קיים חסם תשתיתי.

שיפור שירות התחבורה הציבורית וצרכים נלווים: במטרה להמשיך ולשפר את רמת שירות התחבורה הציבורית ביישובי מיעוטים, ובדגש על יישובים עירוניים ומטרופוליניים, מוצע בסעיף זה להמשיך ולהשקיע בפיתוח תחבורה ציבורית איכותית ביישובי המיעוטים באופן הבא:

מוצע להשקיע משאבים רבים ביישובי המיעוטים ובערים מעורבות, תוך מתן עדיפות לערים בעלות למעלה מ-40,000 תושבים, ערים מעורבות (פרט לתל אביב-יפו, ירושלים וחיפה) ולמרחבים אורבניים רצופים המונים יחד מעל 80 אלף תושבים, וכן במרחבים נוספים המגדילים את הקישוריות למטרופוליניים המרכזיים. זאת, במטרה להביא לקפיצת מדרגה משמעותית ברמת שירות התחבורה הציבורית, בהיצע של התחבורה הציבורית וכתוצאה מכך בשימוש בתחבורה הציבורית במרחבים אלו. המיקוד במקומות אלו מגיע מתוך ההבנה כי כיום, לאחר שיפור משמעותי בתחבורה הציבורית לאורך החומש האחרון, עוד נותר פער משמעותי ברמת התחבורה הציבורית במרחבים האורבניים. לצד ההשקעה המשמעותית במרחבים אלו, מוצע להמשיך להשקיע תוספות שירות ביישובי מיעוטים אשר אינם מופיעים בסעיף הקודם, בכדי להעלות את רמת הכיסוי של השירות ולהמשיך לסגור פערים שנתרו בשירות התחבורה הציבורית הכללית ביישובי מיעוטים. כל זאת בכפוף למודל תיעדוף ובהתאם לתוכנית האסטרטגית לקווי שירות.

על מנת לאפשר את ההוצאה לפועל של תוספת שירות תחבורה ציבורית משמעותית ביישובי המיעוטים, מוצע בסעיף זה להשקיע בתשתיות תח"צ "רכות" ההכרחיות להפעלת תוספות השירות. לצד זה, תבוצע גם השקעה בהגשת תחנות האוטובוס לציבור האנשים עם מוגבלות, על מנת לאפשר צמצום משמעותי של פער הנגישות הקיים כיום ביישובי החברה הערבית.

במטרה לעודד שינוי הרגלים ושימוש בתחבורה הציבורית מוצע, כי לצד ההשקעה בשיפור ברמת השירות ובהיצע התחבורה הציבורית, יושקעו משאבים גם בהסברה ובפרסום ייעודיים ביישובי החברה הערבית.

במטרה לחזק את יכולות יישום הרחבות השירות, הקמת התשתיות, הקשר עם ציבור הנוסעים הקיים והפוטנציאלי והסרת חסמים לכל אלו, מוצע לתקצב תקנים ייעודיים למנהל מחלקת תחבורה ציבורית ברשות המקומית אשר יהיה אמון על תכלול תחום התח"צ ברשות המקומית. מסגרת התפקיד תתמקד בהיבטים של שירות קיים ומתוכנן, תשתית תומכת והסברה בקהילה. בעלי התפקידים יעמדו בקשר שוטף מול כלל הגורמים הרלוונטיים ברשות המקומית ובמשרד התחבורה לצורך קידום רמת השירות ברמה המקומית, ויסייעו לוודא כי השירות הניתן במסגרת תוספות השירות יהיה מותאם ככל הניתן לצורכים של הציבור הרלוונטי.

הנגשת שירות: בכדי לוודא כי כלל השירותים הניתנים בתחבורה הציבורית מונגשים לציבור דוברי הערבית, משרד התחבורה ימשיך לוודא, כי כלל המידע הנדרש לצורך שימוש בתחבורה ציבורית, לרבות תכנון וביצוע נסיעות, יתורגם לשפה הערבית.

מתקני תשתית לתפעול אוטובוסים: בכדי לפתח תחבורה ציבורית נאותה ויעילה יש צורך ביצירת היצע מספק של מתקני תשתית לתפעול התחבורה הציבורית באוטובוסים (מסופים וחניוני לילה) הממוקמים בקרבה מספקת למוקדי הביקוש. היקף שירות התחבורה הציבורית ואיכותו נגזרים מהיקף ומיקום מתקני התשתית לתחבורה ציבורית ולא ניתן להרחיב ולשפר את שירות התחבורה הציבורית בלי לייצר היצע מספק של מתקני תשתית ובלי שהמתקנים האלו ממוקמים באופן מדויק.

במצב הנוכחי, קיים מחסור חמור בשטח למתקני תשתית ומרבית המתקנים הקיימים ממוקמים במרחק רב ממוקדי הביקוש ובמקרקעין ללא ייעוד סטטוטורי מתאים. זהו חסם המונע את שיפור איכות התחבורה הציבורית כיום ואינו מאפשר את המשך הפיתוח והרחבת השירות.

בכדי לקבוע את צורכי התחבורה הציבורית בראייה ארצית, קידם משרד התחבורה את התוכנית האסטרטגית למתקני תשתית לתפעול תחבורה ציבורית לאוטובוסים לשנת היעד 2040, הקובעת את ההיקף והמיקום של תשתיות התחבורה הציבורית.

בכדי לאפשר את שיפור התחבורה הציבורית יש צורך בתקצוב ביצוע מתקני התשתית שנקבעו בתוכנית האסטרטגית האמורה.

היסעים לאזורי תעסוקה: במטרה לשפר את המענה הניתן להסעות עובדים למרכזי תעסוקה, כך שיתאפשר מענה מותאם באופן פרטני וייעודי, שיאפשר גמישות ורגישות לשינויים בצורכים, ומתוך הבנה כי שיפור הנגישות לאזורי התעסוקה הינו גורם קריטי להגדלת פרוץ העבודה, מוצע לגבש צוות עבודה בין-משרדי בשיתוף זרוע העבודה ומינהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה

והתעסוקה, הרשות לפיתוח כלכלי והרשות לתחבורה ציבורית, אשר יכין תוכנית למתן מענה להסעת עובדים למרכזי תעסוקה במסגרת היסעים מטעם מרכזי התעסוקה.

עצירת תחבורה ציבורית: מתוך הבנה כי החסם התשתיתי מהווה חסם אפקטיבי להרחבת היצע התחבורה הציבורית העירונית תוך מתן כיסוי סביר, מוצע בסעיף זה, כי משרד התחבורה יקדם תיקון חקיקה שיאפשר עצירת תחבורה ציבורית לאורך המסלול, שלא בתחנות, בתנאים שיקבע המפקח על התעבורה, על פי הרישיון ובאופן שלא יפגע בתנועה התקינה. תיקון חקיקה זה יאפשר הגדלת הכיסוי של שירות התח"צ העירוני גם במקומות בהם לא ניתן למצוא פתרון קצר טווח לחסם תשתיתי, ובכך יאפשר העלאת רמת שירות התח"צ בטווחי זמן קצרים באופן משמעותי.

בהתייחס לתקצוב בסעיף הסעת המונים של תחנת רכבת טירה, מסילת מנשה וכביש 65 – הדברים הם בהתאם לתוכנית עבודה קיימת.

בטיחות בדרכים

כ-32% מכלל ההרוגים בתאונות דרכים הם מהחברה הערבית, בעוד שחלקם באוכלוסייה עומד על כ-21%. הסיכון של משתמשי דרך מהחברה הערבית להיהרג בתאונות דרכים גבוה פי 2 בהשוואה למשתמשי דרך מהחברה היהודית, והסיכון להיפצע קשה בתאונה גבוה פי 1.4. (יחסים אלו לא השתנו ב-7 השנים האחרונות). היפגעות היתר של משתמשי דרך ערבים, ביחס לגודל האוכלוסייה, בולטת בעיקר בקרב ילדים (בגילי 0-14), נהגים צעירים וכנוסעים ברכב (גילים 15-24) ובקרב רוכבי אופנוע. היפגעות היתר של נהגים ערבים, ביחס למספר בעלי רישיון, קיימת בשני המינים, ובולטת בקרב גברים, בעיקר בגילים 15-34. מניתוח נתוני התאונות בארבע השנים האחרונות עולה כי שיעור ההיפגעות של החברה הערבית בתאונות חמורות (קשות וקטלניות) וכן במעורבות בתאונות קשות הינו 26%.

מחקר שביצעה הרלב"ד מצביע על כך שגורם מרכזי המגביר את הסיכוי של משתמשי הדרך בחברה הערבית להיפגע בתאונות דרכים הוא סביבה תרבותית נוגדת בטיחות. דבר המתבטא במודעות נמוכה לכללי הבטיחות בדרכים, באי ציות לחוקי התנועה, ובמאפייני התנהגות בולטים: שיעורי חגירה נמוכים ושימוש נמוך באמצעי ריסון; היעדר אחריות הורית לילדים ולנהגים צעירים; מעורבות גבוהה של ילדים בתאונות דרכים בעיקר כהולכי רגל; נהיגה במהירות מופרזת ושאינה מתאימה לתנאי הדרך ומעורבות רכבים פגיעים (אופנועים ורכבי שטח). גורמי סיכון נוספים הם סביבה פיזית קרובה מוזנחת בטיחותית המאופיינת בתשתיות ירודות, מרחקי נסיעה ארוכים להגעה למקומות העבודה ואכיפה הלוקה בחסר.

אנרגיה מקיימת

צריכת החשמל הרשותית מהווה כ-2.5% מכלל הצריכה במשק וצפויה להישאר כך גם בשנת 2030. צריכה זו נדרשת ברובה לטובת שירותים המסופקים לאזרח: מבני ציבור, בתי ספר, תאורת רחוב ועוד. המערכות צורכות האנרגיה הנפוצות שנמצאות בשימוש יישובי התוכנית הינן מיושנות ולרוב גם לא יעילות, דבר הבא לידי ביטוי בצריכת אנרגיה גבוהה במיוחד. נוסף על כך, לעתים רבות מערך מבני הרשות בכלל ומשאבי האנרגיה של הרשות בפרט, לא מנוהלים באופן מסודר ויעיל.

בנוסף, קיים פער מאד גדול בין חדירת טכנולוגיות חדשות וחסכניות והקמת מערכות לייצור אנרגיה מתחדשת (PV) ברשויות מהמגזר הערבי לעומת זה היהודי. מבין למעלה מ-220 פרויקטים במגזר המוניציפלי שקיבלו תמיכה מקרנות ממשלתיות בשנים האחרונות, רק כ-30 הם פרויקטים שהתבצעו ברשויות ערביות. בהתאם, התקציב הכולל לפרויקטים ברשויות הערביות הסתכם בכ-13 מיליון ש"ח, המהווים 7% בלבד מההיקף התקציבי של כלל הפרויקטים העומד על כ-180 מיליון ש"ח. כך לדוגמא, במרבית הרשויות מן המגזר הערבי טרם הושלמה הטמעת פרויקט סולארי ראשון, בהשוואה לעשרות אחרות שכבר השלימו מספר פרויקטים להתקנת מערכות סולאריות על מבני הרשות. עד היום, אף לא רשות ערבית אחת פנתה למכרז של משרד האנרגיה לקבלת תמיכה בהקמת עמדות טעינה לרכב חשמלי וזאת בהשוואה ל-28 רשויות יהודיות שפנו וקיבלו תמיכה בהקמתן של כ-650 עמדות טעינה.

חקלאות

ענף החקלאות הינו ענף כלכלי ותעסוקתי משמעותי בישראל, אך החברה הערבית נוטלת בו חלק קטן. נכון להיום, החקלאים הערבים מעבדים 15% מכלל השטח החקלאי בארץ, ורק 3% ממכסות המים לחקלאות מוקצות לחברה הערבית. זאת ועוד, יחידות משק קטנות, ריבוי קרקעות הרריות, (בעיקר באזור הגליל) והיעדר תשתיות פיזיות ותכנוניות, מהווים חסם משמעותי במימון הפוטנציאל הכלכלי של הענף בחברה הערבית בפרט ובישראל בכלל.

נכון להיום, ערך התפוקה החקלאי הערבי, מכלל ערך התפוקה בארץ, מוערך בכ-3% לשנה. דהיינו רק 1 מיליארד ש"ח מתוך 31 מיליארד ש"ח בשנה. הגדלת ערך התפוקה החקלאי מ-3% ל-15% (כהיקף השטח החקלאי המעובד על ידי ערבים) משמעו עלייה של כ-2 מיליארד ש"ח בשנה. עלייה אשר מביאה להעלאת הרווחיות מהענף ויצירת מקומות תעסוקה בחברה הערבית.

באשר לבקעת בית נטופה – מדובר בבקעה ייחודית לנוכח זאת שהמדינה החליטה לא לנקז אותה בשל ערכיה הסביבתיים, החלטה זו פוגעת ביכולת של

החקלאים הערבים להתפרנס מהשטח שבעלותם ולכן נדרש יישומה של תוכנית שנותנת מענה לבעיה זו.

כבאות והצלה

פריסה מיטבית של תחנות כיבוי הינה גורם מכריע לזמן התגובה המבצעי הדרוש לטיפול באירוע שריפה. נכון לשנת 2020 קיימות 7 תחנות כיבוי בערים ערביות, חלקם היחסי עומד על 10% בלבד. לאחרונה, אושרה בנייתן של שתי תחנות כיבוי נוספות.

מנתוני רשות הכבאות וההצלה עולה כי בישראל, באירועים אשר התרחשו בסביבה עירונית, זמן התגובה הממוצע בשנת 2020 עמד על 9.74 דקות, בעוד שממוצע זמני התגובה בתחנות הממוקמות בחברה הערבית ונותנות מענה ליישובים בפריפריה עומד על 13.31 דקות. כיום, מספר תחנות כיבוי האש קטן במידה ניכרת מהמספר שיידרש לזמן התגובה הממוצע המקובל לסביבה עירונית.

כ-9% מכלל המשרתים ברשות כבאות והצלה הינם עובדים מהחברה הערבית (כ-300 מתוך 3300 עובדים) הגדלת שיעור העובדים תהיה משמעותית לא רק בהיבטי הגברת האמון והגיוון התעסוקתי אלא גם במתן מענים מיטביים בתוך היישובים והרשויות הערביות לרבות צמצום זמן תגובה. זאת ועוד, בולט הצורך בפעולות הסברה ייעודיות וממוקדות בצורכים ובפערים בחברה הערבית על מנת להנגיש מידע ופעולות ולהביא בכך לצמצום אירועי אש.

לפיכך, מוצע להתמקד בשלושה תחומים עיקריים לצמצום פערים: הגדלת מספר תחנות הכיבוי ביישובים הערבים לצורך קיצור זמן התגובה, הגדלת שיעור העובדים בחברה הערבית ברשות הכבאות וההצלה בתפקידים שונים, לרבות מפקחי אש והתאמת פעולות הגנה מאש וכן פעולות דוברות והסברה המותאמות לצורכי החברה הערבית.

שלטון מקומי

הרשויות המקומיות מופקדות על מתן ואספקת שירותים ציבוריים לתושביהן. הנחת היסוד הינה כי איכות שירותים אלו קשורה ברמת ההשקעה בתושב של הרשויות המקומיות, וכי נדרשת הגדלה של ההשקעה בתושב כדי להעלות את רמת השירותים המוניציפאליים שהתושבים מקבלים, ובכך את רמת החיים שלהם.

מעל ל-80% מהרשויות המקומיות הערביות נמצאות באשכול סוציו-אקונומי 1 עד 3. ממוצע הגירעון השוטף ברשויות המקומיות הערביות הינו כפול בהשוואה לרשויות היהודיות. המצב הכלכלי והפיננסי של הרשויות המקומיות משפיע באופן ישיר על יכולת ההשקעה שלהן בתושבים. הפער

מזכירות הממשלה

בממוצע ההוצאה לתושב (בניכוי השתתפות הממשלה) בין הרשויות המקומיות הערביות ליתר הרשויות עמד בשנת 2019 על 3,482 ש"ח. בהשוואת הרשויות הערביות לרשויות היהודיות באשכולות 1-5 הפער מצטמצם אך נותר משמעותי - 2,327 ש"ח לתושב ב-2019.

ההוצאה לתושב מושפעת באופן ישיר מהכנסות של הרשויות המקומיות. רשויות מקומיות ערביות מסתמכות בעיקר על הכנסות ממקורות ממשלתיים ופחות על הכנסות עצמיות. ב-2018, ההכנסות לתושב ממקורות ממשלתיים עמדו על 3,368 ש"ח לעומת 3,728 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5), וממוצע של 1,125 ש"ח לתושב בהכנסות עצמיות בהשוואה ל- 2,854 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5).

הפער בהכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות נובע ממיעוט השטחים המניבים בתחומי השיפוט של הרשויות הערביות לעומת היהודיות. אחוז שטחי התעשייה ברשויות הערביות מסך השטחים לתעשייה במדינה עומד על 3% בלבד ואחוז שטחי המסחר ברשויות הערביות מסך השטחים לתעשייה במדינה עומד על 4% בלבד. בנוסף, עולה כי רק 2.5% מחיובי הארנונה שאינה למגורים (תעשייה, מלאכה, שירותים ומסחר) בישראל הינה עבור נכסים בתחומי שיפוט רשויות מקומיות ערביות.

בבחינה של הכנסות הרשויות הערביות ממענקים ממשלתיים, קיימים פערים ביחס לרשויות היהודיות וזאת בשל קריטריונים שאינם לוקחים בחשבון את המאפיינים הייחודיים של הרשויות הערביות. בשנת 2019 חילקה הקרן לצמצום הפערים 509.1 מיליון ש"ח, מתוכם קיבלו הרשויות המקומיות הערביות כ-15% בלבד, וזאת למרות שהן מהוות 77% מהיישובים במעמד סוציו-אקונומי 1-3 אשר זקוקות למענקים לטובת צמצום פערים. (תקציב הקרן חולק בשני חלקים - חלוקה על פי כללי החלוקה: הוקצו 243.12 מיליון ש"ח, מתוכם 74.7 מיליון ש"ח לרשויות הערביות (כ-31%), וחלוקה על פי הוראת המעבר: 266 מיליון ש"ח מהם הרשויות המקומיות הערביות לא קיבלו תקציב כלל).

לצמצום פערים אלו בהוצאות לתושב, ובהכנסות ממשלתיות ועצמיות, נדרשת הגדלה של הכנסות הרשויות המקומיות הן ממענקים ממשלתיים והן מהכנסות עצמיות (דוגמת ארנונה, חוקי עזר, חלוקת הכנסה ופרויקטים כלכליים). בנוסף, נדרשת הגדלה של יכולות הביצוע של הרשויות המקומיות בן היתר באמצעות חיזוק התשתיות הארגוניות והניהוליות.

ג'סר א-זרקא

המצב הביטחוני ביישוב: המשטרה חוקרת אירועי אלימות קשים בג'סר א-זרקא באופן שוטף. אין חולק כי מדובר ביישוב שנגוע בסמים, נשק ואמל"ח,

ולמרות מאמציה של המשטרה היא לא מצליחה לבער תופעות אלו לטובת אזרחי הכפר הנורמטיביים ותושבי היישובים השכנים. כך שמסתובבים ביישוב ילדים בני 12 עם אקדחים, קרבות ירי באמצע היום, הצתת מכוניות ובתים ורצח חפים מפשע.

מהנתונים המדאיגים שהוצגו על ידי משרד החינוך עולה, כי בג'סר א-זרקא כל שמונת בתי הספר מוגדרים על ידי המשרד "אדומים", כלומר בית ספר בו רמת האלימות היא גבוהה. עולה מכך שלהורים ביישוב אין כל ברירה או חלופה והם נאלצים לשלוח את ילדיהם לבתי ספר אלימים.

חוסנו הכלכלי של היישוב הינו נמוך ביותר וישנו צורך מידי בצמצום הפערים בינו לבין שאר החברה הערבית וכלל המדינה. להלן נתונים השוואתיים בין ג'סר א-זרקא לבין כלל היישובים בישראל אשר נמצאים באותו אשכול סוציו-אקונומי (אשכול 2):

- שיעור הפטירה בג'סר א-זרקא ל-1,000 תושבים הינו 8.92 בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 5.55.
- שיעור החולים בסוכרת בג'סר א-זרקא ל-1,000 תושבים הינו 138.1 בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 58.82.
- עודף המשקל בג'סר א-זרקא בכיתה א' עומד על 28% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 17.96%.
- עודף המשקל בג'סר א-זרקא בכיתה ז' עומד על 56% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 34.67%.
- שיעור הנשירה בקרב תלמידים בג'סר א-זרקא עומד על 4.64% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 1.8.
- שיעור בעלי תארים אקדמאיים בני 35-55 בג'סר א-זרקא עומד על 2.1% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 9.29%.
- אחוז שטח המגורים מתוך שטח השיפוט בג'סר א-זרקא הינו 55.3% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 24.59%.
- שיעור הזכאים לבגרויות בג'סר א-זרקא הינו 37.5% בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 50.96%.

מזכירות הממשלה

- שיעור המתגרשים בג'סר א-זרקא ל-1,000 תושבים הינו 11.6 בהשוואה לממוצע ביישובים באשכול 2 שעומד על 5.7

מכלל הממצאים ניתן להבחין שהמצב הכלכלי והכללי של ג'סר א-זרקא הינו גרוע יותר ביחסית לרשויות אשר נמצאות באותו מצב סוציו-אקונומי ולרבות ביחס לרשויות הערביות.

פוטנציאל היישוב: ג'סר א-זרקא הינו ישוב כפרי ערבי גדול בשרון הצפוני, סמוך לחוף ים התיכון, הישוב תחום בצפונו בנחל תנינים וקיבוץ מעגן מיכאל, בדרומו גובל היישוב בקיסריה ובמזרחו בדרך מהירה מס' 2 (חיפה-ת"א). היישוב בנוי על רכס כורכר שגובהו 5-82 מ' מפני הים.

בג'סר א-זרקא טמון פוטנציאל תיירותי רב ממדים בשל הסיבות הבאות:

א. היישוב הינו הכפר הערבי היחיד השוכן לחוף הים התיכון וטמון פוטנציאל גדול להקמת מוקד תיירות גדול למגזר הערבי, לתיירות פנים ישראלית ולתיירים מחו"ל ובמיוחד מארצות ערב.

ב. הימצאותם של אתרים ארכיאולוגיים ייחודיים (מהתקופה הרומאית) ביישוב ובסמיכותו הקרובה נותנים לפתח בהם פעילויות כלכליות, כגון אמות המים התת-קרקעיות והעיליות והמחצבות.

ג. קיימת שמורת טבע ונוף בצפון היישוב ולאורך נחל תנינים.

ד. קירבה לקיסריה העתיקה הנמצאת על מפת תיירות פנים וחוף והיישוב יכול לשמש כאתר תיירות משלים.

ה. קירבה לריכוזי האוכלוסייה במדינה.

ו. משאבי כוח אדם - כוח עבודה מתאים ובעל מוטיבציה לפיתוח המקום.

ז. שילוב קרוב של הר וים המהווה פוטנציאל לפיתוח משולב בעל מגוון רחב של פעילויות נופש ותיירות.

הגנת הסביבה

המשרד להגנת סביבה ביצע בעבר מספר תוכניות ביישובים בהם מתגוררת החברה הערבית. התוכניות ברובן התרכזו בנושאי הטיפול בפסולת. מנתונים שיש בידי המשרד עולה, כי ככלל, עדיין ישנו פער במצב איכות הסביבה והשירות שניתן לתושב בתחומי איכות הסביבה בכללותם, בין יישובי החברה הערבית, לבין המצב בנושאים אלו בקרב רובה של שאר האוכלוסייה בישראל,

לרבות בנושאי הפסולת שלהם ניתנה תמיכה בשנים האחרונות. נמצא כי מרבית השינויים לא הוטמעו ובסיום התמיכה המצב חזר לקדמותו.

פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל

מפילוח תחומי האחריות של המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל מתקבלת התמונה הבאה: כ-53% מתושבי הגליל, כ-35% מתושבי הנגב וכ-35% מתושבי הפריפריה החברתית משתייכים לחברה הערבית. דהיינו, יחדיו, כ-40% מסך התושבים המתגוררים בתחומי אחריות המשרד, משתייכים לחברה הערבית.

תיירות

קידום כלכלה יצרנית ועסקית של החברה הערבית בישראל תביא להגברת שילובה בכלכלה הלאומית, להגדלת הפריון ולהעלאת רמת החיים של החברה הערבית. היעדים המרכזיים בהיבטי תיירות הם:

הגדלת היצע יחידות האכסון באזורי הביקוש.

פיתוח תיירות בת קיימא.

שיפור התשתית הציבורית התיירותית באזורי הביקוש.

שיפור רמת התחזוקה והניקיון של אזורי הביקור העיקריים.

ייעול מערך התחבורה הציבורית והפרטית, שתאפשר הגדלת מספר הביקורים של התייר הבודד.

חשיפה של המוצר התיירותי באמצעים שונים כמו שיווק אזורי, מיתוג אירועים ואחרים.

הגדלת מספר בני החברה הערבית המשתלבים בעבודה במשרות בדרג בינוני ובכיר בתעשיית המלונאות והתיירות.

נצרת היא העיר הערבית הגדולה ביותר בישראל. נצרת מהווה מוקד עלייה לרגל היסטורי ומוקד דתי של הדת הנוצרית בעולם כולו, ומצויים בה אתרים נוצריים בעלי שם עולמי. על כן העיר היא בעלת פוטנציאל תיירותי משמעותי שאין דומה לו בשאר יישובי התוכנית או ביישובי המיעוטים בכלל, והסיוע לה בהקשר זה ניתן על בסיס שיקולים מקצועיים רלוונטיים.

בדואים צפון

ייושבי הבדואים בצפון הם חלק מיישובי התוכנית. השיקול המרכזי ביסוד פרק ייעודי זה, הוא הצורך במתן מענה לצורכים ייחודיים עבור החברה הבדואית בצפון.

החברה הבדואית בצפון מונה מעל מאה אלף תושבים (למ"ס 2020), כשני שלישים מהם ביישובים עצמאיים ושליש ביישובים מעורבים, לחברה הבדואית מאפיינים תרבותיים והיסטוריים ייחודיים המבחינים בינם לבין שאר יישובי המיעוטים באזור, הם חיים בקהילות סגורות משאר החברה הערבית, נשארים לגור בכפריהם מחשש לשלמות והישרדות הקהילה, הצעירים משרתים בצה"ל ובמערכות הביטחון השונות.

חשוב לציין שבין יישובי הבדואים בצפון לבין שאר יישובי התוכנית קיימים פערים ממשיים בתחומי תשתיות ותחבורה, חינוך, מוסדות ציבור, מסגרות ספורט ותרבות והכנסות עצמאיות, נעשה מאמץ מיוחד לסגור פערים אלו במסגרת החלטת הממשלה מס' 1480 וגם במסגרת ההחלטה דן החברה הבדואית בצפון תמשיך לקבל מענה כחלק מיישובי התוכנית, יחד עם זאת קיימים צורכים ייחודיים שדורשים התייחסות נפרדת וייעודית בתחומים כגון: תיירות, תחום השירות בצה"ל ושירות לאומי.

נספח א

ייושבי התוכנית:

אבו גוש
אכסאל
אעבלין
ברטעה
עין א-סהלה
מועאווייה
בענה
ג'דידה
מכר
ג'לג'וליה
ג'סר א-זרקא
ג'ש (גוש חלב)
ג'ת
דבורייה
דיר אל-אסד
דייר חנא
זמר
טורעאן
יפיע
כאבול
כאוכב אבו אל-היג'א
כפר ברא
כפר יאסיף
כפר כנא
כפר מנדא
כפר קרע
מג'ד אל-כרום
מזרעה

מעליא
מוסמוס
זלפה
מושיירפה
ביאדה
סאלם
משהד
נחף
עיגיר
עיילבון
עילוט
עין מאהל
עארה
ערערה
פורידיס
פסוטה
ריינה
שעב
אום אל-פחם
באקה אל-גרביה
טייבה
טירה
טמרה
כפר קאסם
נצרת
סחינין
עראבה
קלנסווה
שפרעם
דחי
כפר מצר
ניין
סולם
טייבה (בעמק)
טמרה (יזרעאל)
מוקייבלה
נאעורה
צנדלה
ראס עלי
עין חוד
שייחי דנון
דייר ראפאת
עין נקובא
עין ראפה
אום אל-קוטוף
אל-עריאן
מייסר
בועיינה-נוג'ידאת
ביר אל-מכסור
בסמת טבעון
זרזיר
טובא-זנגרייה
כעביה-טבאש-חג'אג'רה
שבלי - אום אל-גנם
ח'ואלד
אבטין
עראמשה
ראס אל-עין
סלמה

דמיידה
חוסנייה
כמאנה
ערב אל נעים
מנשית זבדה
סואעד (חמרייה)
חמאם
עוזייר
רומאנה
רומת הייב

רשויות התוכנית:

מ.מ. אבו גוש
מ.מ. אכסאל
מ.מ. אעבלין
מ.מ. בסמ"ה
מ.מ. בענה
מ.מ. ג'דיידה-מכר
מ.מ. גילגוליה
מ.מ. ג'סר א-זרקא
מ.מ. ג'ש (גוש חלב)
מ.מ. ג'ת
מ.מ. דבורייה
מ.מ. דייר אל-אסד
מ.מ. דייר חנא
מ.מ. זמר
מ.מ. טורעאן
מ.מ. יפיע
מ.מ. כאבול
מ.מ. כאוכב אבו אל-היג'א
מ.מ. כפר ברא
מ.מ. כפר יאסיף
מ.מ. כפר כנא
מ.מ. כפר מנדא
מ.מ. כפר קרע
מ.מ. מג'ד אל-כרום
מ.מ. מזרעה
מ.מ. מעיליא
מ.מ. מעלה עירון
מ.מ. משהד
מ.מ. נחף
מ.מ. ע'ג'ר
מ.מ. עיילבון
מ.מ. עילוט
מ.מ. עין מאהל
מ.מ. ערעה
מ.מ. פורידיס
מ.מ. פסוטה
מ.מ. ריינה
מ.מ. שעב
עיריית אום אל-פחם
עיריית באקה אל-גרביה
עיריית טייבה
עיריית טירה
עיריית טמרה
עיריית כפר קאסם
עיריית נצרת
עיריית סח'ינן
עיריית עראבה
עיריית קלנסווה

מזכירות הממשלה

עיריית שפרעם
 מ.א. בוסתאן אל מרג'י
 מ.מ. בועיינה-נוג'ידאת
 מ.מ. ביר אל-מכסור
 מ.מ. בסמת טבעון
 מ.מ. זרזיר
 מ.מ. טובא-זנגרייה
 מ.מ. כעביה-טבאש-חג'אג'רה
 מ.מ. שבלי - אום אל-גנם
 מ.א. אל בטוף

נספח ב

נושא	סעיף ראשי	סעיפי משנה	סוג
חינוך	1	ב, ג, ד, ה, 1, 2	על פי הדין הכללי לכלל
		ה, 3, 4, 5, ח, ט, י	האוכלוסייה
		ה, 6, ז	עדיפות לאומית
השכלה גבוהה	2		על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
רווחה וביטחון	א, ב, ג, 1, ד, ה	עדיפות לאומית	
חברתי	3	ג, 2, ו, ט, 1, ט, 3	על פי הדין הכללי לכלל
			האוכלוסייה
בריאות	4		על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
זקנה והפגת בדידות	5		עדיפות לאומית
שיקום כלכלי והנגשת זכויות	6		על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
תרבות וספורט	7	א, ו, 1, ז, 5	על פי הדין הכללי לכלל
		ב, ג, ד, ה, ז, 2, 3, 4	האוכלוסייה
		עדיפות לאומית	
דיגיטל והנגשת השירותים הממשלתיים	8		על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
תעסוקה	9	ב, ג, ד, 1, 11, 21, 6, ז (כולו), ח (כולו), ט (כולו), יד, טו, 3, טו, 5, טו, 6, 7, טו, 13, 14	על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה

מזכירות הממשלה

עדיפות לאומית	3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18		
עדיפות לאומית	א	10	פיתוח עסקים
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה	ב, ג, ד, ה		בחברה הערבית
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה		11	חיזוק התעשייה והעלאת פיריון העסקים
עדיפות לאומית		12	אזורי תעשייה
עדיפות לאומית	א - טז, יח, כ, כז, כח, כט, לד, לח1	13	דירור ושיכון
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה	ז, יט, לג, לה, לו, לז, לח2		
עדיפות לאומית		14	חיזוק הוועדות המקומיות ויחידות ההנדסה ברשויות התוכנית
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה		15	הכלה פיננסית בחברה הערבית
עדיפות לאומית		16	ביוב
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה	ג.1.א., ג.1.ב., ג.1.ג., ג.1.ד., ג.1.ה., ג.2., ג.3., ד, ה	17	תחבורה
עדיפות לאומית	א, ב, ג.1.ב., ג.1.ג., ג.1.ד., ג.1.ה., ג.1.ו., ג.1.ט		
על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה		18	תיירות

מזכירות הממשלה

תשתיות תקשורת מתקדמות	19	על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
אנרגיה מקיימת	20	עדיפות לאומית
חקלאות	21	א, ב
		ה, ו
כבאות והצלה	22	עדיפות לאומית
שלטון מקומי	23	ג, ד, ה, ו, ז, י, יא, יג, יד, טו, טז, יז, יט, כ, א, ב, יח
		על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
הגברת יכולות הביצוע של הרשויות המקומיות הערביות	25	על פי הדין הכללי לכלל האוכלוסייה
הגנת הסביבה	26	עדיפות לאומית
פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל	27	א, ב.5 (פרויקטים לקידום ופיתוח כלכלי), ג, ד
		ב.4, ב.5 (תוכניות דו-קיום)
היישובים הבדואים בצפון	31	עדיפות לאומית